

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ВФПО**

**ВСП «РОЖИЩЕНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЛЬВІВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ
ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ ІМЕНІ С. З. ГЖИЦЬКОГО»**

ХВОРОБИ ДРІБНИХ ТВАРИН

**Навчальний посібник
з навчальної дисципліни для студентів
спеціальності 211 Ветеринарна медицина**

КОНКУРС «Педагогічний ОСКАР – 2022»

НОМІНАЦІЯ 2 Інновації у створенні й у провадженні сучасних методик, форм, прийомів викладання, навчально-методичного забезпечення освітнього процесу

ВИД РОБОТИ Сучасний електронний навчально-методичний комплекс (навчальний посібник з дисципліни)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 21 Ветеринарна медицина

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 211 Ветеринарна медицина

УДК 636.09(075.8)
X32

Укладач: Карпюк Ольга Ростиславівна, викладач спеціальних дисциплін (ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С.З.Гжицького»), спеціаліст вищої категорії, викладач – методист

Рецензенти: Кава Світлана Йосипівна, кандидат ветеринарних наук, доцент кафедри акушерства, гінекології та біотехнологій відтворення тварин імені Г. В. Звереві Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Недопад Леся Кіндратівна, викладач спеціальних дисциплін (ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького»), спеціаліст вищої категорії, викладач – методист

Викладено дані про історію одомашнення та побутово-господарське і службове використання, досягнення у генетичному виведенні спеціалізованих порід собак і котів, особливості їх анатомії, фізіології, способів утримання, експлуатації і годівлі; причини виникнення незаразних і заразних хвороб, механізми їх розвитку, захисні функції в організмі, та методи їх розвитку, використання методів етіотропної та патогенетичної терапії хворих тварин.

Навчальний посібник для студентів коледжів та фельдшерів ветеринарної медицини.

Схвалено методичною радою ВСП «Рожищенський фаховий коледж ЛНУВМБ імені С. З. Гжицького» Протокол № 3 від 28 січня 2021 року

Зміст

Вступ	4
1. Історія одомашнення тварин	6
2. Побутово-господарське і службове використання	8
3. Годівля котів	9
3.1. Види кормів для кішок	9
3.2. Характеристики	12
3.3. Серія кормів для кішок	13
3.4. Класи кормів	15
4. Годівля собак	17
4.1. Види кормів для собак	17
4.2. Характеристика кормів	18
5. Виробники кормів для котів	23
6. Виробники кормів для собак	25
7. Особливості травлення у собак	27
8. Органи травлення у котів	30
9. Породи котів	33
9.1. Найпоширеніші породи кішок	34
10. Породи собак	41
11. Племінна справа під час розведення собак і котів	51
11.1. Методи розведення	53
11.2. Племінний підбір	63
12. Спеціальна фармакологія	58
13. Отруєння щурячою отрутою у собак: симптоми, антидоти, лікування	66
14. Отруєння кішок: перша допомога, подальше лікування.....	71
15. Внутрішні незаразні хвороби	73
15.1. Деякі прийоми фіксації кішок	73
15.2. Хвороби дихальних органів	75
15.3. Патологія сечової системи	86
15.4. Запалення внаслідок алергії на слину бліх	92
16. Хірургічні хвороби дрібних тварин	102
17. Акушерство і гінекологія	114
17.1. Статевий цикл і тічка	114
17.2. Система органів розмноження у собак	116
17.3. Післяродова патологія	120
17.4. Неправильне взаємовідношення плоду до родових шляхів та крупноплідність і виродливість плодів.....	125
17.5. Хвороби органів розмноження самців	128
18. Інвазійні хвороби дрібних тварин	130
19. Інфекційні хвороби дрібних тварин	140
19.1. Дерматомікози	145
20. Список використаної літератури	157

Вступ

Хвороби дрібних тварин – це наука про причини виникнення заразної і незаразної патології у дрібних тварин, особливості механізму розвитку та перебігу, методи розпізнавання захворювань, лікування та профілактики. Дрібні домашні тварини, особливо собаки і коти, завжди мали велике значення в житті людини.

Собака використовується в промисловому і спортивному полюванні, при охороні кордонів, в якості пастуха, охоронця майна. Бездоганно виконують завдання собака-шукач, собака-поводир, собака-рятувальник, собака – артист цирку, собака – піддослідний об'єкт, собака-космонавт, собака-зв'язківець, собака-санітар. Кішки знищують гризунів. В окремих випадках їх використовують як годувальниць на лисячих фермах. Кішки – тварини лагідні, чистоплотні і, недаремно вважаються, своєрідним символом домашнього затишку.

Разом з тим, в останні десятиліття і роки, в силу різних об'єктивних і суб'єктивних обставин в Україні цим тваринам ветеринарією відводилось другорядне значення порівняно з сільськогосподарськими.

Тому була відсутня спеціалізація у підготовці ветеринарних лікарів-кінологів і недостатньо розроблялися ефективні методи діагностики хвороб, їх профілактика і терапія хворих. Собаки і коти, як хижі м'ясоїдні тварини, на відміну від всеїдних і трав'яїдних, мають особливу анатомічну будову тіла, своєрідний перебіг фізіологічних процесів і способу життя. Тому у них по-особливому виникають і перетікають патологічні явища, діагностика, профілактика і лікування при яких потребують спеціальної підготовки лікарів ветеринарної медицини.

Разом з тим курс «Хвороби дрібних тварин» базується на попередньо опанованих знаннях із загальних і спеціальних дисциплін – анатомії, фізіології, зоології, зоогігієни, годівлі, хімії, мікробіології та вірусології, клінічної діагностики, фармакології, внутрішніх захворювань, акушерства і гінекології, хірургії, епізоотології, паразитології та інші.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні знати: історію одомашнення та побутово-господарського і службового використання, досягнення у генетичному виведенні спеціалізованих порід собак і котів, особливості їх анатомії, фізіології, способів утримання, експлуатації і годівлі; причини виникнення незаразних і заразних хвороб, механізми їх розвитку, захисні функції в організмі, та методи їх розвитку, захисні функції в організмі, та методи їх стимуляції засобами терапії і біологічно активними фармакологічними препаратами, використання методів етіотропної та патогенетичної терапії хворих тварин.

Повинні уміти дотримуватись етичних норм деонтології при спілкуванні з власниками дрібних тварин, ретельно збирати анамнез, виконувати основні методи клінічного дослідження (огляд, термометрія, пальпація, перкусія, аускультация) та спеціальні (електрокардіографія, ехографія, комп'ютерна томографія, серологічні, біологічні, морфологічні та інші методи фізичних та лабораторних досліджень; узагальнювати результати клінічних спостережень,

ставити правильний діагноз; призначати комплексне лікування хворих собак і котів із застосуванням дієти, засобів етіотропної, стимулюючої та патогенетичної терапії, вести амбулаторний журнал та історію хвороби.

1. Історія одомашнення тварин

Одомашнення або доместикація (від лат. *domesticus*: слово *domus* «дім») – процес зміни популяції тварин або рослин за допомогою селекції, в результаті якої вони стають пристосованими до утримання в неволі та використання людиною. Процес проводиться спільнотою людей заради кількох цілей: отримання джерела їжі або інших продуктів тваринництва (таких як вовна, бавовна або шовк), для використання для певних робіт (транспорту або захисту), для утримання стад тварин або декоративних тварин. Такі спільноти називаються пастушими або скотарськими племенами.

Тварин, що утримують для естетичних потреб, називають хатніми, а одомашнених для потреб сільського господарства – домашньою худобою.

Процес одомашнення диких тварин починається зі штучної селекції окремих індивідів для отримання потомства з певними ознаками, необхідними людині. Індивіди, як правило, визначаються згідно з певними бажаними характеристиками, включаючи зниження агресивності по відношенню до людини і представників власного виду. У цьому відношенні прийнято говорити про приборкання дикого виду.

Метою одомашнення є використання тварин у сільському господарстві як сільськогосподарської тварини або як домашнього вихованця. Якщо ця мета досягнута, вже можна говорити про свійських тварин. Одомашнення тваринного світу докорінно змінює умови для подальшого розвитку виду. Природний еволюційний розвиток замінюється штучною селекцією за критеріями розведення. Таким чином у рамках одомашнення змінюються генетичні властивості виду.

Не всі види тварин здатні уживатися з людиною, тільки деякі змогли подолати страх перед людьми. Різні народи приручали безліч несподіваних тварин – антилоп, журавлів, страусів, пітонів і навіть крокодилів. Деякі вчені вважають, що первісні люди утримували в неволі і приручали навіть мегатерія (нині вимерлих гігантських лінивців) і печерних ведмедів. А карфагенський полководець Ганнібал у війнах з римлянами кінця III ст. до н. е. використовував бойових слонів.

Однак приручити ще не означає одомашнити. Кількість видів дійсно одомашнених тварин дуже невелика – не більше 25. Для одомашнення необхідно, щоб поміщена в неволю тварина принесла потомство. Тільки тоді можна зайнятися добором і, зберігаючи особини з найціннішими для людини властивостями, через багато століть отримати вже не просто приручену, а справжню домашню тварину. Так наприклад, у давнину при дворах правителів Сирії, Індії, Середньої Азії, навіть Європи часто тримали гепардів, їх цінували за красу і чудові мисливські якості. Історія знає два приклади, коли ручні гепарди належали великим людям: один – Чингісхану, інший – Карлу Великому. Однак приручені гепарди не стали домашніми.

Першим супутником людини став вовк, «прибившись» до неї в кам'яну добу (10-15 тис. років тому). Генетики встановили, що вперше вовки були одомашнені людиною в Південній Азії. Таким чином домашня собака походить

від прирученого вовка.

При переході людини до осілого способу життя (приблизно 10 тис. років тому) і з початком розвитку землеробства, коли з'явилися перші поселення та комори, в яких зберігалися запаси зерна, з'явилися перші домашні кішки. Одомашнення кішки сталося на Близькому Сході шляхом приручення дикої близькосхідної (інакше лівійської або нубійської) кішки, і всі 600 млн нині на Землі домашніх кішок є нащадками п'яти диких близькосхідних (лівійських) кішок, приручених в районі Родючого півмісяця.

Першим одомашненим видом був вовк, одомашненим підвидом якого є собака. Підрахунки на генетичній основі вказують на те, що собака і вовк розділилися не пізніше, ніж 15 тис. років тому. Спочатку вона служила помічником при полюванні, а пізніше виконувала і сторожові функції. Одомашнення собак почалося в ориньякський період верхнього палеоліту.

Перше свідчення про співіснування людини і собаки (сліди лапи вовка або собаки і ноги дитини) було виявлено у французькій печері Шові (Chauvet). Вік цих слідів становить 26 тис. років. Цей факт підтверджують також знахідки останків псових епохи верхнього палеоліту, виявлені в результаті розкопок в Україні (Черкаська та Чернігівська області) і в Росії (Курська область).

Домашні кішки наблизилися до людини близько 10 тис. років тому, зберігши в основному ловчі якості своїх хижих побратимів. В наш час різними міжнародними організаціями фелінологічний визнається близько 200 порід домашніх кішок.

Близько 3-4 тис. років тому в Давньому Єгипті були одомашнені фретка та лісові тхори.

2. Побутово-господарське і службове використання

Одним із надійних засобів швидкого виявлення найбільш небезпечних предметів і речовин, які запаковані або знаходяться в тайниках, є використання з цією метою собак різних порід. Це обумовлено тим, що собаки мають здібність розпізнавати навіть декілька молекул знайомої речовини (запахів сліди) у 10 кубічних метрах повітря.

Застосування службових собак у боротьбі з незаконним обігом наркотичних засобів успішно практикується провідними країнами світу вже декілька десятиліть. Кінологічні підрозділи, що спеціалізуються здебільшого на пошуку наркотиків, зосереджено у пунктах пропуску через державний кордон України на каналах контрабандного переміщення наркотиків. Найбільш поширена порода у митній службі – німецька вівчарка, але є й лабрадори, спаніелі, ройтвелери.

З метою поширення практики використання даного ефективного засобу боротьби з контрабандою, на виконання Указу Президента України від 29.11.96 р. № 1145 «Про Державну митну службу України» (зі змінами і доповненнями) було затверджено «Порядок організації службового собаківництва в митній службі».

Породи, які використовують, бувають службові, мисливські та кімнатні. Службові діляться на вівчарські, сторожові, упряжні, військові; мисливські – на лягавих, гончих, хортів і т. д. До пород, корисних в сільському господарстві, відносяться лайки, вівчарські собаки Азії і Кавказу, південноруські вівчарки й імпортовані породи: німецькі, бельгійські і шотландські вівчарки, ердель-террьери, доберман-пінчер, боксери, різеншнауцер, ротвейлери.

3. Годівля котів

Корм для кішок буває в трьох варіантах: сухий, мокрий і в консервах. Підбирати ласощі для домашнього вихованця слід за декількома пунктами: вага тварини, порода, вік, стан здоров'я і спосіб життя.

Для кастрованих і стерилізованих котів і кішок випускаються окремі різновиди, що враховують специфіку обміну речовин в організмі.

3.1. Види кормів для кішок

Оптимально комбінувати в раціоні кілька різновидів корму:

Сухий корм. Подрібнена суміш з корисних елементів і м'ясної сировини, запечена до стану сухариків.

Вологий. Проварена суміш з вітамінів, поживних речовин, м'яса або риби в рідкому підливі.

Напів вологий. М'які шматочки в желе.

Консерви. Той же рідкий корм або ж паштет з суміші м'ясного або рибного матеріалу, корисних речовин і спеціальних добавок.

Другий критерій вибору – це вік тварини і її стать. Випускається продукція: корм для кошенят; для молодих; корм для дорослих кішок; корм для літніх кішок; корм для кастрованих котів; корм для стерилізованих кішок.

При виборі звертають увагу на довжину шерсті вихованця і його породи, випускаються варіанти для: короткошерстих; довгошерстих.

Виробники розробляють серії для різних раціонів харчування, які призначаються при індивідуальних особливостях і стан організму вихованця: полегшений; повсякденний; лікувальний; вагітним; годуючим; стерилізованим.

До складу їжі можуть входити додаткові елементи, які борються з проблемами організму. Такі корми маркуються таким чином: для травлення; для шкіри і вовни; турбота про зуби; для суглобів; для нирок; для імунної системи; для підтримки гарної фізичної форми; для вибагливих; від ожиріння гіпоалергенний.

Продукція різниться і за трьома основними інгредієнтами: м'ясо, риба або птах. Процентний вміст м'яса птиці або риби в кормі – основа для класифікації за рівнем: корми економ класу; корми преміум класу; корми супер преміум класу; холістік корм для кішок.

Важливий показник при виборі упаковки – вага домашньої тварини. Промислова їжа розрахована на певну вагову групу, тому при виборі звертайте увагу на інструкцію по годуванню і порцію в грамах.

Не можна годувати kota лише одним видом. Складають план харчування по калорійності, розбавляють сухі варіанти вологими сумішами.

Сухий продається в різних фасовках: мішках на 5-10 літрів, упаковках по 100-1000 г, на вагу на замовлення клієнта.

Сухі суміші коштують дешевше, ніж інші види. Випускаються для всіх варіантів годування, вікових груп, з трьома інгредієнтами окремо або

разом. Перевага сухих сумішей – тривалий термін зберігання навіть у відкритому вигляді.

Принцип вільного годування сухим видом не підходить для двох і більше тварин в одному будинку, якщо у одного з котів ожиріння або у вас є собака.

При ожирінні тварина звикла їсти все, що кладе господар в миску, в цьому випадку їжа буде закінчуватися раніше, ніж ви повернетесь додому.

Коли в будинку живуть два коти, один займає домінуюче становище, а це значить, що другий залишається голодним. Собаки їдять котячий корм: якщо залишити запас на день прямо в мисці, то коту їжа не дістанеться або він отримає корм в недостатній кількості.

Напіввологий – середній вид між сухою і консервованою консистенцією. Вартість – середня. Перевага – залучає котів по запаху, зовні виглядає акуратно. Недолік – входження барвників і ароматизаторів до складу.

Напіввологий корм не підходить для вільного годування, коли їжу залишають в мисці з розрахунком декількох прийомів на день. Він схильний до пересихання і засихання.

Напіввологий корм виступає доповненням до котячого раціону харчування, в якому базою служить суха підгодівля.

До складу входять живильні речовини, яких немає в інших видах.

Вологий – середня консистенція між сухим і консервованим видом, яка частіше має вигляд шматочків в рідкій підливі. Сама їжа несмачна: вітаміни, мінерали, ароматизатор і смакові добавки знаходяться в підливі.

Продається в пакетованому вигляді, фасуванням 60-100г. Один пакетик розрахований на порцію для дорослого кота або кішки вагою 2-5 кг. Для кошенят випускається окрема серія із спеціальними вітамінами і зниженою калорійністю.

Продукція преміум-класу вологої консистенції містить 60% м'ясних і овочевих інгредієнтів в шматочках, а підлива включає натуральний бульйон. Зверніть увагу на калорійність однієї порції в пакету, вона відрізняється у різних виробників.

Для котів з ожирінням і проблемами з травленням варто розраховувати порцію самостійно, іноді це менша кількість грам, ніж в одній упаковці.

Консерви – відносяться до преміум-класу, коштують дорожче сухих варіантів. Це продукт з великою концентрацією м'яса або риби, додаванням овочів, вітамінів і корисних елементів. Їжа використовується для збагачення раціону й підгодівлі. Підходить для тварин, які не можуть жувати сухі гранули.

Перевага – тривалий термін зберігання (більше одного року в закритому стані). Після відкриття банки зберігається в холодильнику 1-2 доби, якщо корм закупорений кришкою.

Недолік – швидко втрачає корисні властивості у відкритому вигляді, так як більше 60% складу – натуральні продукти.

Особливість використання після зберігання в холодильнику – потрібно підігрівати до кімнатної температури, так як котам не можна їсти занадто холодну їжу.

Виробники випускають консерви вагою 30-60 г, які розраховані на одноразовий прийом їжі одним котом. Продаються і банки в 100-250 г, розраховані на два прийоми двома-трьома котами за одну добу.

3.2. Характеристики

Для годування потрібно відсипати частину їжі на тиждень або місяць, залишок в мішку щільно закупорювати.

При виборі їжі промислового виробництва звертайте увагу на вік тварини і типи корму, які розраховані за категоріями. Не можна годувати кошенят кормом для дорослих тварин, але допустима зворотна ситуація, з перерахунком грамів в більшу сторону.

Кошенята: випускаються спеціальні серії для тварин у віці 0–4 місяців. Їжа за складом замінює молоко матері, підгодовування впроваджується з другого тижня життя тварини (якщо відсутня можливість природного годування, то з першого дня).

За хімічним складом їжа повторює молоко, в якому присутня велика кількість жирів і білка.

Молоді: для зростаючих організмів випускаються корми з підвищеним вмістом білка і глюкози, потрібних для побудови м'язів і нормального розвитку тіла. У період з 3 по 9 місяць молоді коти їдять удвічі більше, ніж дорослі особини.

Середня вага тварини в цей період становить 1-3 кг.

Дорослі: коти їдять 150-200 г їжі на добу, показник розрахований на особину 1,5-8 років з масою тіла 2-6 кг (залежить від статі і породи). Корм містить більше білка і менше вуглеводів.

Літні: для котів у віці 8-15 років випускають окрему серію кормів, в який входить менше вуглеводів, більше білка і корисних вітамінів, а також речовини для корекції сечовипускання.

3.3. Серія кормів для кішок

Повсякденний корм: серія, яка містить стандартний набір корисних речовин і вітамінів. Виробляється на основі натуральних інгредієнтів (птиця, риба, м'ясо), також випускаються змішані варіанти.

Між собою відрізняється не по калорійності, а за інгредієнтами: кролик, яловичина, курка, лосось.

Лікувальний корм: випускаються різновиди для вирішення конкретної проблеми (сечокам'яна хвороба, випадання зубів і вовни, ожиріння, при захворюваннях шлунку, шлунково-кишкового тракту, запорах, після операції, після пологів).

Полегшений корм: варіант для котів з ожирінням, які звикли їсти у великих кількостях. Це низькокалорійний продукт: якщо нормальному дорослому коту в день потрібно 150-200 г корму, то полегшений варіант з низькою енергетичною цінністю важить 200-350 г.

Корм для вагітних кішок: продукція, насичена вітамінами, білками і жирами, які підтримують організм кішки і майбутніх кошенят. Не можна додатково давати вагітній кішці вітаміни і прикормки, якщо вона харчується спеціалізованим кормом.

Корм для годуючої кішки: випускається їжа з високим вмістом білків і жирів, полівітамінів. Раціон підтримує новонароджених кошенят через молоко. Підтримує лактацію.

Стерилізованим: в кормах обмежується кількість фосфору і магнію, які викликають у кастрованих тварин сечокам'яну хворобу.

Призначення:

Для травлення: до складу включаються ензими, які допомагають перетравлювати їжу. Призначається вихованцям, які відмовляються харчуватися в нормальному для їх ваговій категорії режимі.

Для підтримки в хорошій формі шкіри і шерсті: до складу входить набір мінералів і вітамінів, необхідний для підтримки в нормальному стані тіла тварини.

Призначається вихованцям з алергією, проблемами з випаданням вовни, шкірними захворюваннями.

Турбота про зуби: це серія із спеціальними волокнами їжі, які пройшли додаткову обробку. Склад і консистенція не шкодить емалі і не сприяє утворенню зубного каменю. Включає комплекс вітамінів проти випадіння зубів.

Для здоров'я суглобів: відноситься до лікувальних, прописується ветеринаром. Не рекомендується годувати kota таким кормом без попередньої консультації.

Корм для підтримки здоров'я нирок: лікувальний різновид, який призначається при виявленні у kota ниркової недостатності.

Для імунної системи: вид лікувального корму, який призначається під час і після хвороби, пов'язаної з вірусами. Буває два типи підгодівлі: курс і постійний прийом.

Для підтримки фізичної форми: серія суперпреміум або холістік класу. Складається повністю або на 60% з натуральних збалансованих компонентів. Призначається породистим і старим тваринам.

Відмінний варіант корму для кішок, які постійно проживають в приміщенні.

Корм для вибагливих кішок: серія супер преміум класу, яка на 50% складається з натуральних компонентів. Випускається для вибагливих та породистих кішок, яким потрібен вітамінізований раціон харчування.

Гіпоалергенний: серія зі збалансованою системою мінералів і додаванням глюкози, підходить для котів з проблемами і алергічними реакціями на харчові добавки.

Корм для кішок з ожирінням: спеціальна серія для котів із зайвою вагою (6-10 кг, коли не промацуються ребра, кіт не може чистити область спини біля хвоста самотійно). У складі зменшено кількість жирів.

Основні інгредієнти:

Птах: використовується качка, курка, нутроці. У серіях економ-класу застосовуються продукти переробки, вище преміум – на 50-80% натуральне м'ясо птиці.

М'ясо: використовується кролик, яловичина, баранина. В елітних кормах вводять до складу натуральне м'ясо. У середніх класах присутні тільки продукти переробки.

Риба: лосось, морепродукти, бички. У серіях економ-класу – це риб'ячий жир, в преміям – риба.

3.4. Класи кормів

Економ— в якості основного інгредієнта використовуються субпродукти (перемелені хрящі, нутроші, шкіра), деякі злакові, соя. Продукція низькокалорійна. Тваринні жири переважають над рослинними.

Можуть викликати алергічні реакції з-за ароматизаторів та барвників. Витрата корму більша, ніж у інших класів через низьку енергетичну цінність.

Преміум—справжній корм преміум-класу позначений аббревіатурою контролю якості AAFCO (Американської Асоціації). На першому місці завжди зазначений білок, якого повинно бути не менше 25%. Також клас відрізняє входження базових вітамінів: С і Е.

Зверніть увагу на розрахунок порцій для дорослого кота на звороті пачки: чим менше цифра, тим краще вихованець засвоює продукцію.

Важливо: борошно, субпродукти, консерванти, злакові не повинні міститися в кормі преміум-класу, допустимо вміст додаткових інгредієнтів до 50%. Якщо вони входять до складу, то перед вами підробка.

Суперпреміум—збалансований корм для котів. До складу входять натуральні овочі, філе курки, індички і ягняти, яйця і поживні злакові.

Являє собою дрібні і середні гранули світло-коричневого відтінку. Склад корму відповідає стадії життя тварини, випускаються корми для кошенят, вагітних, годуючих, кастрованих і літніх кішок.

Холістік—це елітні корми, які спеціально розробляються для штучно виведених порід кішок. Вони гіпоалергенні, підходять для проблемного травлення і вибагливих вихованців.

Відмінність від суперпреміум класу в 100% екологічному складі, додаванні корисних рослин. Холістік використовується в розплідниках по виведенню порід, ними годують призерів виставок. Складові корми підбираються максимально близько до природного раціону харчування дикої кішки, тому засвоюються найкраще.

Показник класу— натуральний склад, частка м'яса становить більше 50%.

Переваги

Сухий—зручність. Підходить для різних режимів харчування.

Тривалий термін зберігання відкритої упаковки. Доповнено полівітамінами і корисними речовинами. В гранули кормів преміум класу і вище додані бактерії, що поліпшують травлення. Збалансований, меншої кількості вистачає на тривалий час.

Напіввологий—підходить для вихованців з чутливим травленням. Чи не шкодить зубам, легко пережовується старими особинами. Викликає апетит у вибагливих котів. Підходить для вигодовування кошенят віком 0–3 місяці.

Вологий. Дозволено використовувати в якості вітамінізованої підгодівлі. Стимулює інтерес до звичайного корму у вибагливих особин. Легко пережовується літніми котами. Полегшує процес травлення і випорожнення у тварин з проблемами. Підходить для котів зі зневодненням. Упаковка вже розрахована на вагу на один-два прийоми їжі.

Консерви—випускаються павукові (НЕ бляшані консерви), які розраховані на один прийом їжі. У закупореному вигляді зберігаються 6 –12 місяців і більше.

Містять натуральні шматочки м'яса, птиці, риби і овочів, які не перемелені в фарш. Добре засвоюються котячим організмом. Підходять котам, які не хочуть пити воду. Містять велику кількість білка.

Економ—низька вартість і калорійність. Використовується в якості прикормки до натурального раціону, щоб не шкодити здоров'ю вихованця.

Преміум—доповнено базовими поживними речовинами, які необхідні для підтримки здоров'я вихованців. До складу входять м'ясопродукти, які підвищують калорійність і добре засвоюються.

Суперпреміум—містить 30-50% тваринних білків з протеїном, висока поживність. Підбирається під спосіб життя, вік і особливості котячого організму.

Холістік—екологічно чисті, збалансовані поживні компоненти. Виготовляються зі свіжого м'ясного філе. Не викликають алергію.

Харчуючись тільки одним кормом, тварина отримує всі необхідні речовини, якщо б жило і харчувалося в диких умовах.

Проблеми

Не всі серії їжі промислового виробництва добре поєднуються з натуральним підгодовуванням (овочами, яйцями, кашами, рибою та м'ясом). Часто домашні вихованці переїдають, що призводить до ожиріння.

Особливо це помітно у котів, які живуть весь час в закритому приміщенні, ведуть малоактивний спосіб життя. Неправильно підібрана серія може привести до захворювання нирок, сечокам'яної хвороби, ожиріння. При виборі звертайте увагу на дані тварини: вік, вагу, стану здоров'я, стать і породу. Розкриті консерви можна зберігати довше двох днів, потрібно обертати харчовою плівкою і ставити в холодильник. Сухий варіант у відкритому вигляді зберігається до одного тижня, бажано щільно закупорювати коробку або пересипати корм в герметичний контейнер. До цих негараздів також відноситься специфічне годування стерилізованих тварин, особливо котів.

Видалення сім'яників змінює гормональний фон в організмі вихованця, що позначається не тільки на відсутності інтересу до кішок, але і на травному тракті.

Перша очевидна зміна – кіт проявляє менше активності, накопичує жирову масу. У кастрованих котів відсутні деякі елементи, які впливають на швидкість метаболізму, при цьому апетит у тварини значно підвищується. Проблема вирішується: переходом тільки на спеціалізовану серію для кастрованих котів; контролем рівня магнію і фосфору в їжі (зводити до мінімуму); годуванням строго по годинах, обмеженням вільного доступу до їжі.

4. Годівля собак

4.1. Види кормів для собак

Різновиди за формою випуску:

Сухий – збалансоване харчування, що містить комплекс вітамінів, жири, вуглеводи, білки;

Напівсухий – з вмістом пропіленгліколю, що перешкоджає висиханню;

Вологий (консерви) – харчування на основі варених продуктів і 70-80% води;

Заморожений – фарш з натуральних компонентів рослинного і тваринного походження. Сухе харчування ділиться на класи відповідно до якості, джерелом сировини, використовуюваного для виробництва.

Класи: економ; постійне харчування; преміум; суперпреміум; холістік.

Види консервів: для постійного годування; делікатесні (додаткові).

Різновиди по вазі упаковки:

- до 1 кг;
- від 1,1 до 3 кг;
- від 3,1 до 7 кг;
- від 7,1 до 10 кг;
- від 10 кг.

Вимоги організму тварини змінюються з віком, тому є окрема класифікація: замінник молока; цуценята; молоді; дорослі; літні.

Харчування ділиться на види залежно від розмірів породи: малі; середні; великі; гігантські.

Серії: для повсякденного використання; лікувальні; полегшені; вагітним; годуючим; спеціальні.

4.2. Характеристики кормів

Типи кормів

Сухе харчування економ-класу виготовляється із застосуванням сировини низької проби. До складу входять відходи харчової промисловості, соя, субпродукти. Вітаміни в складі відсутні, тому раціон додатково збагачується вітамінними комплексами.

Суміші для постійного живлення містять м'ясні продукти, барвники, ароматизатори, підвищений рівень солі. Процес засвоєння відбувається краще в порівнянні з класом економ.

Преміум – клас включає такі ж інгредієнти, як і економ-варіант з додаванням підсилювачів запаху і смаку. Відзначається підвищений рівень тваринного білка, який досягається завдяки додаванню натурального м'яса або субпродуктів.

До складу суперпреміум класу входять інгредієнти високої якості натурального походження: яйця, м'ясо, злакові продукти, живильні харчові добавки. У невеликій кількості присутні речовини, погано засвоюються організмом.

Холістік– суперпреміум клас, який містить лише високоякісні натуральні компоненти. Інгредієнти підбираються ретельно, щоб на виході вийшов збалансований необхідними речовинами і мікроелементами товар.

До складу входять: злаки; м'ясо; пробіотики, які покращують процес травлення в організмі.

Систематичне вживання консервованих продуктів викликає звикання у тварин.

Делікатесні (додаткові) консерви виготовляються з використанням рідкісних м'ясних сортів, субпродуктів, овочів і фруктів. У деяких різновидах містяться жири, протеїни, які сприяють ожирінню.

Заморожений фарш виготовляється з натуральних компонентів: сирі або піддані тепловій обробці субпродукти; крупи; овочі; запарені висівки; рослинні добавки; кисломолочні продукти; яйця.

Вік собаки. Замінник молока розробляється з урахуванням потреб зростаючого організму і може використовуватися з першого дня, від народження цуценя до початку підгодовування (з двотижневого віку). Молочні суміші сприяють швидкому і правильному розвитку цуценят.

Суміші відрізняються високою енергетичною цінністю. Корм для цуценят (з 2 місяців до року) і молодих собак (1–2,5 року) містить концентровану суміш речовин (живильних і мінеральних), необхідних для формування організму, вітаміни, протеїни, кальцій. Гранули продукту набагато дрібніші, в порівнянні з їжею для дорослих особин, щоб цуценя могло їх розгризти.

Харчування для дорослих тварин (від 2,5 до 6–8 років) ділиться на категорії в залежності від ступеня активності вихованця:

- **Активний** – склад збалансований необхідними речовинами з урахуванням звичайного ритму життєдіяльності;

- високоактивний – збагачений поживними речовинами, що забезпечують додаткову енергію, вітаміном Е, протеїнами, амінокислотами;
- малорухливий, схильний до ожиріння – легко засвоюється харчування;
- схильний до алергії – гіпоалергенний раціон.

Причини для призначення лікувального раціону: серцеві захворювання; ниркова недостатність; хвороби сечової системи; гіпертензія; хвороби суглобів; порушення обміну речовин; ожиріння; харчова алергія.

Полегшена їжа призначається для малорухомих вихованців із зайвою вагою або схильністю до повноти. Особливістю є підвищений вміст м'ясних протеїнів, які втамовують голод.

Жири містяться в помірній кількості для підтримки здорового стану шерсті і шкіри. Кількість вуглеводів зменшено до мінімуму з метою контролювання ваги тіла.

Вагітна собака потребує збалансованого харчування і ретельного підборк високоякісних інгредієнтів. Головна особливість раціону – висока поживність і легке засвоювання їжі.

Компоненти стимулюють правильне утворення кісток у цуценят, поява молока у матері в достатній кількості для вигодовування потомства. У складі обов'язково присутні швидко засвоювані вуглеводи, висококонцентровані білки, амінокислоти.

Основні компоненти: м'ясо (птиця, яловичина); рис, ячмінь; жирні кислоти; трави; лляне насіння; вітамін Е.

Собаки в період годування цуценят мають потребу в їжі з підвищеною калорійністю. Протягом вигодовування кількість молока змінюється, тому в раціоні проводяться відповідні зміни. Чим більше молока, тим вища калорійність. До складу входить від 24 до 28% протеїнів, мікроелементи, вітаміни, мінерали, поживні речовини.

Спеціальний корм – це особлива суміш поживних і корисних речовин, яка використовується не для повсякденного годування, а з метою боротьби з конкретними недоліками, проблемами.

Причини включення в раціон спеціального корму: проблеми з травленням; зайва вага; слабкість суглобів; погіршення стану шкіри і шерсті; догляд за зубами; харчова алергія; підвищення імунітету; підтримання фізичної форми.

Використання спеціального корму для поліпшення травлення необхідно, якщо у тварини спостерігається захворювання шлунково-кишкового тракту: запалення кишечника, панкреатит, хронічна діарея, гастрит.

У складі зменшено кількість жирів, компоненти підібрані з високою енергетичною цінністю, присутні жирні кислоти, що знімають запалення.

Лабрадори, коллі, біглі, такси– породи, у яких відзначається схильність до ожиріння. Зменшення обсягу порцій стає причиною гастритів, проблем з шерстю і шкірою, тому спеціальний раціон для вихованців з надмірною вагою– єдине рішення.

Їжа на основі клітковини і білка містить малу дозу жирів і вуглеводів, що дозволяє тримати вагу тварини в межах норми.

Проблеми з суглобами вимагають включення в раціон спеціального корму, збагаченого мінералами, вітамінами, зокрема корисним поєднанням хондроїтину і глюкозаміну. Кількість вуглеводів знижено.

Зміна стану шерсті і шкіри вихованця свідчить про брак мінеральних речовин і вітамінів в раціоні. Щоб повернути тварині здоровий вигляд, використовуйте спеціальний корм, легко засвоюваний організмом, збагачений жирними кислотами Омега 3 і 6.

Для догляду за зубами рекомендується годувати вихованця спеціальною сумішшю, яка перешкоджає появі зубного каменю. До складу входять грубі волокна рослинного походження, що обволікають зуби. На відміну від звичайного корму, який кришиться в роті або тварина відразу ж його проковтує, спеціальну волокнисту їжу доводиться пережовувати, тим самим очищаючи зубну емаль.

В основі гіпоалергенного товару містяться високоякісні натуральні інгредієнти: риба, ягнятина, овочі, трави. У складі не використовуються барвники і штучні добавки.

Натуральні продукти, часто викликають алергію, тому такі як куряче м'ясо, яловичина, індичка, соя, кукурудза, пшениця виключаються з гіпоалергенних кормів.

Собачий корм для підвищення імунітету містить комплекс корисних поживних речовин, вітамінів, мінералів, натуральні продукти.

Поліпшення імунної функції відбувається завдяки збагаченню організму вітамінами А, С, D, F, B5, магнієм, кальцієм, йодом, залізом, цинком.

Для підтримки фізичної форми в раціоні мають бути присутні L-карнітини, які стимулюють обмін речовин в організмі. Спеціальний склад з підвищеною енергетичною цінністю містить 26% білка.

Покращені смакові якості стимулюють апетит вихованця. Легко засвоювані інгредієнти підтримують оптимальну вагу.

Переваги. Суха суміш економить час, необхідний для приготування натуральної їжі. Кожна порція для годування повинна бути свіжою— потрібно регулярно купувати м'ясо, овочі і злаки, 2-3 рази на день готувати нову порцію, додавати вітаміни і мінерали. Сухий корм використовується в чистому вигляді і відразу готовий до вживання в їжу.

Плюси сухого харчування: збалансованість; облік індивідуальних потреб вихованця; лікувальні серії; очищення зубів від нальоту і каменю, профілактика захворювань ясен.

Завдяки збалансованості готового сухого продукту немає необхідності в підрахунку кількості корисних речовин, вітамінів, білків, в яких вихованець потребує щодня.

Склад включає необхідні речовини в правильному співвідношенні. Якщо тварина відмовляється поїдати овочі в натуральному вигляді, в сухій суміші навіть не помітить їх присутності.

Виготовляються серії товарів з різним призначенням: для молодих, дорослих і літніх особин, лікувальні суміші, товари з урахуванням алергії у вихованців.

Головне – зробити правильний вибір, і годувати тварину їжею, яка підходить їй за віком, рівнем активності і станом здоров'я.

Лікувальні властивості надають можливість відмовитися від невдалих спроб згодувати вихованцеві лікарські препарати. Ретельно підібраний склад, призначений для вихованців з конкретно недугою, сприяє поліпшенню стану здоров'я.

Перевага напівсухого корму полягає в тому, що в складі присутні більший асортимент корисних інгредієнтів в порівнянні з сухими продуктами.

Для напівсухої їжі характерно легке перетравлювання завдяки вмісту вуглеводів.

Головний плюс консервованих продуктів харчування – зручність у використанні. Упаковану суміш можна згодовувати в дорозі, далеко від дому, при відсутності можливості годування вихованця сухою їжею.

Консерви відрізняються підвищеним рівнем вологості, що зменшує потребу тварини в воді. Засвоювання вологою їжі відбувається краще і швидше. Високоякісний продукт приємно виглядає і пахне, викликаючи апетит у вихованця.

Розрахунок добової норми за розмірами вихованця:

Добова норма розбивається на 2-3 прийоми їжі.

дрібні – 150-300 г (преміум), 300-400 г (економ);

середні – 300-400 г (преміум), 400-600 г (економ);

великі – 400-600 г (преміум), 600-800 г (економ).

Обсяг добового раціону собаки змінюється, якщо вона веде специфічний спосіб життя або знаходиться в незвичайному стані: вагітна, що годує потомство; збільшення норми на 25%; робоча (собака використовується з метою охорони, на полюванні, бере участь у виставках і змаганнях) – збільшення норми на 30%; малорухлива, літня – зменшення норми на 20-25%.

Цуценят годують за іншими розрахунками, оскільки вони швидко розвиваються, зростають і потребують більшої кількості їжі:

маленька порода – 200-450 г (преміум), 450-600 г (економ);

середня порода – 450-600 г (преміум), 600-900 г (економ);

велика порода – 600-900 г (преміум), 900-1200 г (економ).

Частота прийому їжі в залежності від віку собаки:

- 1–2 місяці – 5-6 разів;
- 2–3 місяці – 4-5 разів;
- 3–5 місяців – 3-4 рази;
- 5–6 місяців – 3-2 рази;
- після півроку – 2 рази.

Консервовані вологі корми не рекомендується використовувати для повсякденного харчування собаки. Підвищений рівень вологості сприяє частковому зниженню поживності їжі – вихованець повільніше насичується їжею.

Додавайте консерви в щоденний раціон в поєднанні з сухим кормом (співвідношення 1:1). Делікатесні консерви даються собаці в невеликій

кількості (не більше 10% від добового обсягу харчування) як додатковий продукт.

Годуєте тварину лікувальними консервами строго за приписом ветеринарного лікаря й інструкції. Їх дозування підлягає ретельному розрахунку.

На промислових консервах і кормах вказується повний перелік інгредієнтів, не завжди є можливість дізнатися, з чого складається заморожений напівфабрикат. Свинину і субпродукти згодовують тварині тільки після обов'язкової теплової обробки.

Перед тим як давати їжу собаці, проваріть фарш, щоб уникнути харчового отруєння. Перед обробкою ретельно вивчіть суміш на наявність сторонніх компонентів (кігтів птахів, кісточок).

З метою збільшення ваги продукту виробниками додається в упаковки зайва кількість крові. Вживання фаршу з підвищеним вмістом крові загрожує розладом шлунку, тому перед варінням рідина зливається.

5. Виробники кормів для котів

1st Choice суперпреміум: баланс амінокислот, входження протеїну більше 30%. Випускається суха продукція, орієнтована на породистих тварин. Виробляються три серії: для кошенят, дорослих і людей похилого віку.

Продається спеціально розроблена під вітамінзоване підгодовування. Виробляється в Росії, поширюється по всьому світу.

ACANA суперпреміум клас: відсутність зернових в складі, повнораціонна формула, баланс амінокислот і корисних речовин. Понад 70%– натуральний тваринний білок у вигляді м'яса.

Випускаються повнораціонні та збалансовані серії: для кошенят, людей старшого віку і дорослих особин. Розроблена суха і волога лінія. Відмінність– виробництво з власних свіжих інгредієнтів з Канади.

Animonda. Компанія заснована в Німеччині, спеціалізується на випуску кормів суперпреміум класу: сухого, вологого. Виробляються поживні ласощі для дорослих котів.

Відмінність – консерви і павукові, які розраховані на декілька прийомів їжі. Випускається продукція для великих кішок, для кошенят, людей старшого віку і дорослих. В склад не входять антиоксиданти і консерванти.

Bosch. Компанія з Німеччини, корм продається в Європі і країнах СНД. Відноситься до преміум-класу. Відмінність– випуск серій для певних вікових категорій (до року, 1–8 років, старше 8 років).

Входження м'ясних продуктів – не менше 30% в кожному виді. Проводиться суха і мокра серії, ласощі і підгодівля.

Eukanuba. Їжа суперпреміум класу, серії розроблені під будь-який вік, особливості травлення, стан здоров'я і спосіб життя. Випускається продукція в мокрому вигляді, в консервах.

Виробництво концентрується в США, продукція продається в Європі, Америці, Азії, країнах СНД. Склад включає збалансовані амінокислоти і понад 50% м'яса.

Happy Cat. Продукція відрізняється лініями для кішок з інвалідністю, алергіків. Випускається їжа в мокрій і сухій суміші. Приділяється увага насиченості амінокислотами і комплексів вітамінів, які кіт не знаходить без вільного пересування в природі.

IAMS. Ще одна американська компанія-новатор, яка з 1968 року вводить овочі в раціон домашніх вихованців, випускає збалансовану серію.

Відмінність – використання оригінального комплексу мінералів, вітамінів і корисних речовин, поєднання м'яса і овочів. Належать до суперпреміум класу.

Purina. Американський корм, виробництво в країнах СНД. Серія Pro-Plan суперпреміум класу, включає 50% органічного тваринного білка і овочів, з додаванням комплексу вітамінів.

Випускаються серії для кошенят, дорослих і кастрованих котів. Продаються сухі гранули та консерви.

Royal Canin. Компанія суперпреміум класу, яка розробляє їжу для котів з урахуванням індивідуальних особливостей організму. Випускаються

повсякденні і лікувальні серії, для кошенят, дорослих, людей похилого віку та хворих. Входження натуральних компонентів і м'яса— 50%.

Trainer. Італійська фірма суперпреміум класу. Продукція відрізняється 60% вмістом натуральних компонентів: м'яса, птиці та риби, збалансованим комплексом амінокислот і вітамінів. Випускаються повсякденні і лікувальні серії.

6. Виробники кормів для собак

Choice— фірма, що спеціалізується на виробництві товарів для собак і кішок. Продукти відрізняються вмістом високоякісних компонентів, відсутністю субпродуктів, сої, пшениці.

При виготовленні кормів використовуються натуральні ароматизатори і консерванти. Їжа сприяє природному чищенню зубів, зміцнює імунітет, поліпшує стан шерсті. Відбувається зменшення запаху калу, сечі.

Асортимент собачого харчування включає: корми для цуценят (декоративних, дрібних, мініатюрних, середніх, великих порід, тварин з чутливою шкірою і шерстю); харчування для дорослих особин (декоративних, дрібних, мініатюрних, середніх, великих порід, собак з чутливою шерстю і шкірою, алергіків, схильних до ожиріння); сухі суміші для літніх тварин (дрібних, мініатюрних, середніх, великих порід, вихованців з чутливою шерстю і шкірою).

ACANA спеціалізується на виготовленні харчування для собак і кішок на основі натуральних інгредієнтів.

До складу корму входить великий асортимент м'ясних компонентів, різноманітність овочів і фруктів, фітокомпоненти, призначені для зміцнення здоров'я організму і гарного самопочуття собаки. Відмінні особливості раціону— зменшені дози вуглеводів, насиченість м'ясом, протеїнами.

Асортимент:

ACANA HERITAGE — серія харчування для собак різного віку, розмірів, порід з урахуванням способу життя;

ACANA SINGLES — серія універсальних кормів для собак всіх порід і вікових груп на основі різних видів м'ясних продуктів;

ACANA REGIONALS — серія універсальних кормів на беззерновій основі з високим вмістом швидко засвоюваних білків тваринного походження;

ACANA ORIGEN — серія продуктів для тварин різного віку з високим вмістом м'яса і риби; ласощі **ACANA ORIGEN**— серія ласощів для собак з унікальним складом на основі м'яса оленя, дикого кабана, качки, ягняти.

Eukanuba — виробник продуктів для собак, який спеціалізується на виготовленні кормів із застосуванням високоякісних тваринних білків. Джерелом білка виступають виключно м'ясні продукти (курятина і ягнятина) без використання овочів.

Товари включають ветеринарні дієти, спеціальне харчування для конкретних порід, різного віку, розмірів з урахуванням рівня активності собаки і чутливості до інгредієнтів.

Hills виробляє першокласні сухі суміші для собак і кішок. Головними компонентами їжі є сорти м'яса (курка, індичка, ягня) і злаки (рис).

Асортимент:

Science Plan — збалансоване повнораціонне харчування для підтримки здоров'я і активного способу життя тварини незалежно від віку;

Prescription Diet — терапевтичне харчування, призначене для годування собаки при виявленні захворювань різного характеру.

Orijen виготовляє корми для собак і кішок, орієнтуючись на головні потреби тварин. Собаче харчування відрізняється поліпшеною засвоюваністю, високим вмістом свіжих, натуральних м'ясних і рибних продуктів.

Особливість товарів – високий вміст білка, до 15 різних м'ясних компонентів, натуральні джерела глюкозаміну і хондроїтину, профілактика ожиріння та цукрового діабету у собак.

Pro Pac – фірма, яка виготовляє збалансовані корми для собак різних вікових груп, розмірів, порід, спеціальні суміші. З метою полегшення переходу від одного типу харчування до іншого, в продуктах використовуються однакові основні компоненти: курка, коричневий рис, ягня, фрукти та овочі.

Profine займається виробництвом продуктів харчування для собак і кішок. В основі товарів міститься 60-70% гіпоалергенних легко засвоюваних інгредієнтів – різних видів м'яса і овочів (картопля, помідори, курятина, індичка, лосось, ягня).

Призначення: цуценята, молоді собаки; дорослі; літні; з урахуванням розміру породи; для алергіків; для тварин з підвищеною активністю; боротьба з ожирінням.

Purina виробляє корми для кішок і собак під декількома брендами. Основу продуктів становить м'ясо і продукти тваринного походження, риба (джерело білка), овочі, соя, вітаміни, амінокислоти, мінерали, злаки, жирні кислоти.

Бренди:

- ProPlan;
- ProPlan Veterinary Diets;
- ONE;
- DogChow;

Royal Canin при розробці формул для кормів ґрунтується на точному дозуванні і обліку енергетичної цінності інгредієнтів. Високоякісні товари підтримують здоров'я собаки, стан зубів, шкіри, вовни.

7. Особливості травлення у собак

Травлення собак

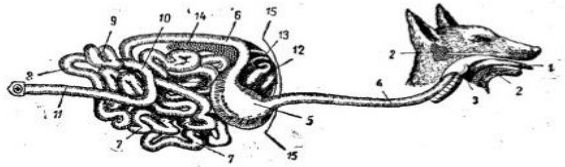

Схема травлення собак: 1 – ротова порожнина; 2 – слинні залози; 3 – глотка; 4 – стравохід; 5 – шлунок; 6 – дванадцятипала кишка; 7 – тонка кишка; 8 – клубова кишка; 9 – сліпа кишка; 10 – ободова кишка; 11 – пряма кишка; 12 – печінка; 13 – жовчний міхур; 14 – підшлункова залоза; 15 – діафрагма

Рис.1

Ротоглотка. Ротова щілина дуже велика, тягнеться до 3-4-го премоляра. Спереду обмежена губами – шкіром’язевими складками з сінуозним волоссям. Губи собаки порівняно мало рухливі. Слизова оболонка при переході з губ на ясна формує невисокі складки – вуздечки верхньої і нижньої губ. Верхня губа розділена середньої борозною– фільтром. Аборальна частина краю нижньої губи має зубчики і часто пігментована. Спайка губ опущена вентрально, у деяких порід звисає сильно утворюючи брилі, що дозволяє дуже широко відкривати рот.

Зуби собаки короткокоронкові, гостробугристі. Зубна формула: молочні зуби: $1 - C - P = 28 (321\ 3\ 1\ (3)\ 4)$.

Доги, бульдоги, боксери, пекінеси, мопси та інші короткоголові породи собак мають щучий прикус, прогенію– вкорочення верхньої щелепи. Такси, коллі, тер’єри і інші довгоголові породи мають коропові прикус– вкорочення нижньої щелепи. У собак середньорічних порід (вівчарки) різці верхньої щелепи своєю задньою поверхнею прилягають до передньої поверхні різців нижньої щелепи– ножицеподібний прикус.

Собаки великих порід – сенбернар, дог, хорти й ін.– мають більш м’які зуби, ніж собаки дрібних порід (тер’єри, такси, шпіци й ін.).

Раніше всіх, в двотритижневому віці, прорізуються верхні різці і все ікла. Нижні різці, третій і четвертий премоляр– на третій– четвертий тиждень, другі премоляри – на четвертій – п’ятий тиждень. До середини четвертого місяця всі молочні зуби повнорозвинуті, крім першого премоляра– вовчого зуба, дуже маленького, некореневого. Він з’являється на четвертому місяці і зазвичай не змінюється. Зміна зубів починається до кінця четвертого – початку п’ятого місяця зі зміни різців і появи перших молярів. Ікла міняються в п’ять місяців. Повний розвиток постійних зубів настає в шість місяців.

Язик широкий, довгий, сплюснений, з загостреними краями. За середньої сагітальної лінії проходить серединний жолоб. У м’язах в верхівці язика укладено язиковий хрящ, веретеновидної форми, довжиною до 4 см і шириною 2 мм. Він дозволяє підтримувати висунутий язик.

Стравохід. У собак середніх розмірів довжиною близько 60 см, шириною приблизно 2 см. Типовий трубкоподібний орган. Залози в підслизовій основі протягом усього стравоходу. М’язова оболонка з поперечно-смугастої тканини

по всій довжині стравоходу і змінюється на гладку тільки перед шлунком.

Шлунок – однокамерний, кишкового типу, об'ємний – у великих собак вміщує до 8 л. Розташований в підребер'ях і області мечеподібного хряща. Має V-подібну форму, але при сильному наповненні округляється і заповнює всю ліву половину черевної порожнини. При середньому наповненні прилягає до внутрішньої стінки до області пупка. Великий сальник сильно розвинений – доходить до входу в тазову порожнину. Особливістю шлункового соку собак є наявність в ньому значної кількості вільної соляної кислоти, що сприяє переварюванню подрібнених зубами шматків їжі.

Кишечник складається з тонкого (дванадцятипала, порожня і клубова кишки) і товстого (сліпа, ободова і прямої кишки) відділів. Його загальна довжина у собак середнього зросту 3,5-4 м. Дванадцятипала кишка порівняно коротка і підвішена на довгій брижі. По ширині просвіту вона майже така ж, як і кишки товстого відділу. Порожня кишка підвішена на довгій брижі і розташована на нижній частині черевної стінки. Вона йде назад, утворюючи 6-8 мотків, і прикрита сальником. Клубова кишка в області 1-2-го поперекових хребців піднімається дорсально і відкривається в товстий відділ кишечника.

Печінка – темно-червона, відносно велика, лежить в підребер'ї і області мечоподібного хряща. Розділяється на праву і ліву частки, які в свою чергу розділені на латеральну і медіальну частки. Найбільш об'ємна – ліва латеральна. З гострого краю частки можуть бути розсічені дрібними вирізками. Жовчний міхур не доходить до гострого краю печінки.

Підшлункова залоза блідо-рожева, вузька, довга. Права частка лежить уздовж 12-палої кишки до правої нирки, ліва частка спрямована в бік шлунку, лягає на його малу кривизну і доходить до селезінки і лівої нирки.

Сліпа кишка підвішена на короткій брижі під 2-4-м поперековими хребцями вправо від серединної сагітальної площини. Досить довга, утворює 2-3 вигина.

Ободова кишка розташована в ділянці нирок. Починаючи від сліпої кишки йде вперед уздовж медіальної поверхні 12-палої кишки як висхідний (праве) коліно. Дійшовши до правої нирки, повертає вліво і як поперечне коліно переходить в ліву сторону черевної порожнини. Позаду лівої нирки повертає і як спадаюче (ліве) коліно йде до входу в таз. Перед входом в таз утворює пологу звивину і переходить в пряму кишку.

Пряма кишка коротка, лежить в тазовій порожнині. Кінцеву її ділянку дещо розширено, утворюючи ампулу прямої кишки. Закінчується кишка анальним каналом, розташованим на рівні четвертого хвостового хребця. У задній, шкірній, зоні анального каналу багато сальних залоз.

По обидва боки анального отвору між зовнішнім і внутрішнім сфінктерами ануса розташовані паранальні синуси, що відкриваються в шкірну зону ануса. У різних порід їх розміри коливаються від горошини до горіха. В синусах залягають паранальні залози, що виділяють темно-сірий густий жиромісткий секрет. При закупорці проток або запаленні синусів виникає свербіж і собака треться анусом об землю.

Особливості травлення собаки:

Їжа в ротовій порожнині собаки майже не піддається хімічному переварюванню (на відміну від інших тварин). Переварювання у собаки починається в шлунку. Середня місткість шлунку у собак – 2-2,5 л.

У шлунковому соку собаки є ферменти, які перетравлюють їжу. Наприклад, пепсин при наявності соляної кислоти перетравлює білки. Важливо знати, що різні білки неоднаково перетравлюються пепсином. Так, білок м'яса перетравлюється швидше, ніж яєчний. На різну їжу виділяється різного виду шлунковий сік. Секреція шлункових залоз сильно залежить від якості і смаку корму.

При нормальному травленні зі шлунку їжа поступово надходить в кишечник. Там виділяється сік підшлункової залози, жовч і кишковий сік. Склад соку підшлункової залози залежить від характеру раціону собаки. Тому, щоб процес засвоєння їжі вашою собакою відбувався правильно, поставтеся уважно до її раціону.

Як ми вже говорили, здатність перетравлення різного виду їжі неоднакова. Наприклад, м'ясо. Через 2 години воно перетравлюється наполовину, через 4 години – на 60%, а через 12 годин – повністю. А рис через 2 години перетравлюється тільки на 25%.

Коли собака пережовує їжу, одночасно в її ротовій порожнині їжа змочується слиною. У слині міститься вода. Але крім води є безліч корисних компонентів: білки, хлориди, фосфати, бікарбонати, тіоцінати, а також інші складові, які містять чудодійну речовину, що вбиває бактерії – лізоцим. Тому собаки і кішки зализують свої рани.

Якість їжі і режим годування безпосередньо впливають на роботу системи травлення собаки. Тому ми рекомендуємо дотримуватися встановленого часу і норм годування. Як ми бачимо, різні речовини перетравлюються неоднаково, а для переробки деяких йде багато сил і ресурсів організму собаки. Тому для того, щоб організм тварини отримував всі необхідні компоненти, ідеальним рішенням стануть готові раціони. У них міститься все необхідне для нормального функціонування організму собаки.

У собаки білки засвоюються краще за все. На другому місці по засвоюваності йдуть жири, а потім вуглеводи. У собак в організмі відсутні ферменти, які відповідають за розщеплення деяких вуглеводів, наприклад лактози і крохмалю. Можна сказати, що найскладніше для собак перетравлювати хліб.

До речі, режим годування собаки також впливає на роботу підшлункової залози. Тому не рекомендуються різкі переходи від одного харчового режиму до іншого. Це може викликати розлад в роботі підшлункової залози.

8. Органи травлення у котів

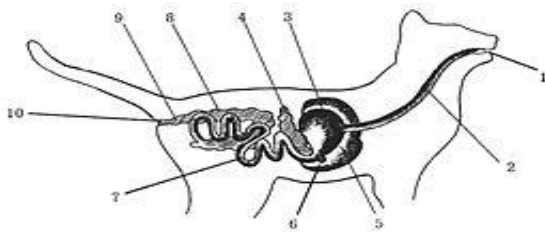

рис. 2

Система травлення домашньої кішки: 1— ротова порожнина, 2— стравохід, 3— шлунок, 4— підшлункова залоза, 5— печінка, 6— жовчний міхур, 7— тонкий кишківник, 8— товстий кишківник, 9— пряма кишка, 10— анальний отвір.

Органи травлення представлені ротовою порожниною, глоткою, стравоходом, шлунком, тонким і товстим кишечником, анальним отвором.

У кішок тонкі губи, вкриті волоссям. На верхній губі є вузька поперечна борозна. Щоки в більшості кішок опалі в області вусів й утворюють пінч. У деяких порід щоки повні, без пінча (перси, екзоти). Ротова порожнина вкрита слизовою оболонкою, яка у кішок звичайно пігментована. Язик плаский, шорсткий, з тонкими краями, вкритий численними роговими капілярними сосочками різної форми, спрямованими назад, у бік гортані.

В особливих (грибоподібних і витягнутих, або нитковидних) сосочках містяться смакові цибулини. Грибоподібні сосочки розташовані на спинці язика, а найбільші з них лежать з країв. Великі валикоподібні, або жолобуваті, сосочки двома паралельними рядами— по 2-3 у кожному— розташовуються біля кореня язика. Функції язика різноманітні. Кішки п'ють, не втягуючи рідину (як, наприклад, людина), а захоплюючи її сосочками. Крім участі в прийманні їжі, язик дозволяє здирати м'які тканини з кісток, застосовується для догляду за тілом, волоссяним покривом, а також для контакту з іншими особинами.

У роті дорослої тварини має бути 30 постійних зубів. Зуби короткокоронкові. На верхній щелепі розташовано 16 зубів, на нижній— 14.

Спереду на верхній і нижній щелепі по 6 різців (3+3). Але з боків від них— по 1 іклу. За іклами міститься вільний проміжок (без зубів). Потім ідуть передкорінні зуби (премоляри), яких на верхній щелепі по 3 з кожного боку, а на нижній— по 2.

За ними розташовуються по 1 справжньому кутньому зубу (моляри). Ікла служать кішці для оборони й ловлі здобичі. Інші зуби— для відкушування їжі. Третій передкорінний зуб верхньої щелепи й справжній кутній зуб нижньої щелепи називають «хижими». Вони найбільші. За допомогою цих зубів кішки розривають їжу.

Форма змикання щелеп називається прикусом. Існує кілька варіантів прикусів (ножицеподібний, кліщоподібний, перекус, недокус). Нормальним є ножицеподібний прикус. Він характерний для більшості тварин. Лише для деяких порід кішок допускаються невеликі відхилення від нормального

прикусу.

Кошенята народжуються без зубів. Перші молочні зуби з'являються на другому місяці життя. За розмірами вони менші, ніж постійні, й розвинені слабше. Їхній колір молочно-білий. Молочних зубів менше, ніж постійних. Заміна молочних зубів на корінні починається у 5–6 місяців. Постійні зуби остаточно розвиваються до 7–9 місяця життя.

Між середніми різцями й першим піднебінним валиком знаходиться різцевий сосочок, де відкривається парна носопіднебінна протока. Піднебінна фіранка містить піднебінну мигдалину округлої форми діаметром 1,5–3 см. Слина виділяється основними п'ятьма парами слинних залоз: привушними, підщелепними, під'язичними, корінними й надочноямковими. Привушна залоза розташовується під підшкірними м'язами зовнішнього слухового проходу. Вона пласка, часточкова, спереду прилягає до краю великого жувального м'яза. Вивідні протоки окремих часточок залози, зливаючись, утворюють спільну привушну (стенонову) протоку. Протока відкривається в защічний простір на рівні другого передкорінного зуба слинним сосочком. Уздовж протоки є одна або кілька маленьких додаткових привушних слинних залоз.

Підщелепна залоза – округла, лежить біля жувального м'яза й складається з окремих залозистих часточок, зв'язаних сполучною тканиною. Вивідна протока підщелепної залози відкривається на дні ротової порожнини під'язичною бородавкою, поруч з якою відкривається протока під'язичної залози.

Під'язична залоза витягнута, має конічну форму, основою прилягає до підщелепної залози. Корінна слинна залоза, відсутня в інших свійських тварин, у кішки розташовується біля краю великого жувального м'яза, між слизовою оболонкою нижньої губи й круговим м'язом рота. Передній край залози проглядає на рівні ікла. Вона має кілька проток, що відкриваються безпосередньо в слизову ротову порожнину.

Надочноямкова, або скронева, залоза з усіх свійських тварин є тільки в кішок і собак. Вона округлої форми, завдовжки приблизно 1,5 см. Її велика вивідна протока й додаткові дрібні протоки відкриваються в ротову порожнину недалеко від верхнього кутнього зуба.

При скороченні м'язів стравоходу їжа з ротової порожнини надходить у шлунок.

Шлунок однокамерний, витягнутої форми. Він розташований у лівому підребер'ї, у площині 9-12 міжреберного простору й області мечоподібного відростка. М'язова й підслизова оболонки шлунку товсті. Зона залоз дна займає ліву половину шлунку, а пілоричних – праву. Зона кардіальних залоз вузька. Кишечник кішки (товстий і тонкий) сягає довжини від 1 до 1,8 м.

Тонкий кишечник містить 6-7 пейєрових бляшок. Перша з них, найменша, знаходиться у дванадцятипалій кишці. Остання, найбільша, – у здухвинній. У тонкому кишечнику є також одиночні солітарні фолікули яйцеподібної форми.

Сліпа кишка коротка, тупа. На межі сліпої й ободової кишок є добре виражений ілеоцекальний клапан. Ободова кишка коротка, має вигляд підкови.

Печінка має характерний зернистий малюнок, чим відрізняється від печінки собак. Жовчна протока трохи вигнута. Її отвір й отвір підшлункової залози розташовані на відстані 5-8 см від пілоричного сфінктера шлунку.

9. Породи котів

По суті, породистими котями вважаються пухнастики, особливості зовнішності яких були визнані фелінологічними організаціями. За основу, як правило, береться близько 50 котів з однаковими характеристиками. Існує величезна кількість порід вихованців. Деякі з них з'явилися ще кілька століть назад, а деякі – вже в нашому столітті.

Щоб розрізнити домашніх улюбленців міжнародна фелінологічна організація ухвалила рішення ділити всі породи на такі категорії:

Довгошерсті породи кішок. Всі представники цієї породи потребують особливого догляду за своїм довгим і пухнастим хутром. Їх необхідно регулярно вичісувати і мити.

Напівдовгошерсті. Хутро таких домашніх улюбленців трохи коротше, ніж у довгошерстих. Однак вони також потребують особливого догляду.

Короткошерсті породи кішок – найбільш поширений вид породистих мурлик.

Безшерсті (або порода лисих котів). Сюди відноситься невелика кількість порід. Ці кошенята не мають хутра і покриті тонкими і м'якими волосками, довжина яких не перевищує 2-3 мм.

Виходячи з розміру, прийнято ділити кішок на такі види порід: **Породи маленьких кішок.** Дорослі особини пухнастиків важать близько 2 кг. Вони відмінно підходять для невеликих квартир.

Середні. Важать від 2 до 4 кг (в дорослому віці).

Великі породи. Можуть досягати 80 см в довжину і 12 кг у вазі.

У будь-якому випадку найбільш відома організація, яка діє у всьому світі (WCF) нараховує близько 70 порід пухнастих створінь. У той час, як американські фелінологічні клуби виділяють 40 порід.

9.1. Найпоширеніші породи кішок

Абісинська кішка. Ці пухнастики є найдавнішою породою кішок. Зовні вони чимось нагадують пуму. Забарвлення абісинських порід кішок варіюється від бежево-жовтого до червоно-коричневого або навіть чорного. Ці кошенята дуже ласкаві, але в той же час активні і цікаві. Легко уживаються не тільки з котами, а й навіть з собаками.

Австралійський міст. Невеликі кішки з пронизливим поглядом і добрим характером. Як правило, у них зелені очі і плямисте забарвлення хутра. В середньому дорослі особини важать від 2 до 4 кг. Легко уживаються з маленькими дітьми, котами, собаками та іншими домашніми улюбленцями.

Азіатська кішка (таббі). Невеликі кішки з коротким блискучим хутром без підшерстя. Вуха пухнастиків злегка нахилені вперед. Це активні грайливі вихованці з жовтими або бурштиновими очима. Дорослі особини важать від 2 до 4 кг. Вони запросто уживаються з іншими котами, хоча з часом між тваринами можуть наступити розбіжності аж до бійок.

Американська жорсткошерстна. Відрізняються більш щільним хутром на деяких частинах тіла (голова, стегна, хвіст, хребет). Такі пухнастики мають блакитно-сірий окрас і відрізняються спокоєм і терпимістю до інших тварин, а також до маленьких дітей. Крім цього, у цієї породи кішок присутні і мисливські інстинкти. Наприклад, вони часто виловлюють комах, які випадково залетіли в будинок.

Американська короткошерста. Активне і цікаве створіння, яке легко піддається навчанню. Таких кішок часто заводять люди, які мають не так багато вільного часу. Справа в тому, що американські породи кішок дуже люблять вільний простір і незалежність. Кошенята американської короткошерстої відрізняються різноманітним забарвленням. Вони можуть бути білими, чорними, кремовими, відтінку чорний або блакитний дим.

Американський бобтейл довгошерстий. Кошенята цієї породи добре піддаються дресируванню і можуть, наприклад, подавати лапу або приносити м'ячик. Відрізняються густим хутром і коротким хвостом, який виник в результаті природної мутації. Такі пухнастики вимагають дуже багато уваги. Тому не дивуйтеся, якщо вночі ви почуєте нявкання або відчуєте, що вихованець застрибнув на ваші ноги.

Американський бобтейл короткошерстий. Від попередньої американської породи кішок відрізняються хіба що коротким і гладким хутром. Такі кішки також мають маленький хвостик і кремезну статуру. Пухнастики можуть мати мигдалеподібні очі різних відтінків. Вони активні, грайливі і легко піддаються навчанню.

Американський керл довгошерстий. Американського керла легко впізнати серед інших порід кішок. Такі пухнастики відрізняються загорнутими назад вухами. Примітно, що при народженні у кошенят прямі загострені вушка. Також вони відрізняються густим довгим хутром з підшерстям, яке потрібно регулярно розчісувати. Однак за такий догляд кіт відплатить вам позитивними емоціями – керли доброзичливі, грайливі і не вимагають до себе багато уваги.

Американський керл короткошерстий. Також, як і попередня порода кішок, має загнуті назад вушка. Однак хутро таких мурлик гладке і коротке, що значно спрощує догляд за ними. Так що вам не доведеться регулярно вичісувати вашого домашнього вихованця. Незважаючи на дружелюбність, кошенята американського керла непросто уживаються з маленькими дітьми. Такі кішки підходять людям, які періодично змінюють місце проживання. На відміну від багатьох інших котів, пухнастики легко пристосовуються до нового середовища проживання.

Анатолійська. Ця порода котів відрізняється спокоєм і товариськістю. Вони не нав'язуються і не вимагають багато уваги. Однак, незважаючи на свій спокій, такі вихованці є досить-таки балакучими. Вони можуть повторювати інтонації людини і як би відповідати на її питання. Анатолійські кішки люблять воду, тому ви легко можете навчити їх плавати.

Балинезійська кішка. Зовні такі кошенята дуже схожі на сіамських. Це не дивно, адже вони були виведені саме від цієї породи котів. Такі пухнастики відрізняються мигдалеподібною формою очей і довгим тонким хвостом. Балінези – доброзичливі і товариські вихованці, які прив'язуються до своїх господарів і знаходять спільну мову з іншими тваринами і маленькими дітьми.

Бенгальський кіт. Бенгальські породи котів поєднують в собі ніжність домашніх вихованців і грайливість і мисливські темпераменти диких звірів. Найулюбленіша їхня гра – це гонитва за м'ячиком, іграшками або комахами, які залетіли до квартири. До таких тварин потрібно ставитися з особливою любов'ю, інакше вони можуть вирости дуже дикими. Однак, якщо кіт бенгальської породи полюбить вас, він буде відданий вам до кінця життя.

Бомбейська. Така порода кішок виглядає як мініатюрна пантера. Вона має чорне гладке блискуче хутро і великі очі бурштинового відтінку. Головною особливістю вихованців є повна відсутність інших кольорів на хутрі тварин.

Британська довгошерста. Це порода домашніх кішок відрізняється великою конституцією тіла і короткими лапами. Порода походить від британської короткошерстої і була виведена в ході мутації генів. Такі пухнастики мають чисто британський характер – вони не люблять занадто нав'язливу увагу і вважають за краще проводити час на самоті.

Британська короткошерста. Як і попередня порода котів, короткошерсті британці не вимагають до себе багато уваги і спокійно можуть залишатися на самоті. Вони відрізняються гладким блискучим хутром сіро-блакитного, бузкового, шоколадного або чорного забарвлення. Врахуйте, що, якщо такий кішці щось не сподобається, вона може проявити свій характер і навіть показати агресію. Тому їх не бажано заводити в будинку з маленькими дітьми.

Гавана. Ці кошенята – володарі гладенької шерсті і зелених очей. Забарвлення кішки коричневе, іноді переливається рудим або червоним. Порода котів гавана по-доброму ставиться до своїх господарів і любить з ними грати. Може дружити з собаками, маленькими дітьми. Легко переносить подорожі навіть на далекі відстані і швидко адаптується до нового місця.

Девон-рекс. Порода котів девон-рекс має коротке, але кучеряве та м'яке хутро. Завдяки своїй оригінальній зовнішності такі коти отримали прізвисько

ельфи і інопланетяни. Це все через будову мордочки, великі вуха і величезні очі зеленого або янтарного відтінку. Кошенята девон-рекс відрізняються грайливістю і люблять проводити час зі своїми господарями. Цікавість і активність роблять їх схожими на невелику мавпочку. Це порода мурлик легко піддається навчанню і любить залазити якомога вище (на шафи або полиці).

Донський сфінкс. Такі коти дуже люблять тепло. Тому заводити їх рекомендується тільки для домашнього утримання. Відсутність вовни породжує велику тепловіддачу, яка в свою чергу компенсується споживанням великої кількості їжі. Тому приготуйтеся, що такий вихованець може з'їдати за один раз дві або навіть три порції. Донських сфінксів охоче заводять люди з алергією на хутро, адже такі тварини вважаються гіпоалергенними породами кішок і не залишають неприємних запахів.

Йорк (Йоркська шоколадна кішка). Невеликі пухнастики, які мають м'яке і ніжне хутро і можуть володіти різними забарвленнями (темно-шоколадним, ліловим або змішаним). Середня вага дорослих особин становить 7-8 кг.

Кимрик. Власники великих очей і м'якого пухнастого хутра. Така порода котів відрізняється веселим характером і доброзичливістю. Вони легко знаходять спільну мову з іншими тваринами (навіть з собаками).

Корніш-рекс. Головною відмінною рисою таких пухнастиків є хутро, яке зовні та на дотик нагадує каракуль. Забарвлення у них може бути різноманітним, як однотонним, так і поєднання декількох відтінків. Ця порода котів дуже теплолюбна і не переносить холодну погоду або протягів. Тому їх краще тримати виключно в приміщенні.

Лаперм довгошерстий. Дивовижна порода котів, яка володіє довгим хутром з завитками. Врахуйте, що догляд за таким хутром повинен бути особливий – вашого вихованця доведеться регулярно вичісувати. Коти породи лаперм допитливі, активні і мають відмінні мисливські інстинкти.

Лаперм короткошерстий. Від попередньої породи котів відрізняється виключно довжиною шерсті. Всі інші особливості, включаючи характер тварини, повністю збігаються.

Мейн-кун. Це благородні та великі коти, які в дорослому віці можуть важити до 12 кг. Відрізняються м'якою пухнастою шерстю і красивими пензликами на вухах. Завдяки тому, що порода великих кішок була виведена природним чином, вона легко приживається навіть в найсуворіших умовах. Незважаючи на свої великі розміри, мейн-куни дуже добрі і грайливі коти, які легко піддаються навчанню.

Німецький рекс. Кіт породи німецький рекс відрізняється м'якою шерстю, яка на дотик нагадує оксамит. Такі пухнастики можуть мати будь-які забарвлення. Німецькі рекси рухливі і грайливі. Вони люблять перебувати в центрі уваги і легко уживаються з іншими тваринами.

Норвезька лісова кішка. Така порода домашніх котів найбільш поширена на території Північної Європи. Ці пухнастики відрізняються великими розмірами і добрим м'яким характером. Вони з терпінням і любов'ю ставляться до інших домашніх тварин і маленьких дітей. Норвезькі лісові дуже швидко

прив'язуються до своїх господарів, однак при необхідності можуть розважити себе самотійно. Врахуйте, що м'яке довге хутро такого kota вам доведеться регулярно розчісувати.

Орієнтальна короткошерста. Це грайливі кошенята, які люблять голосно понявчати і таким чином «поспілкуватися» з господарем. Вони відрізняються грайливістю і активністю. Зовні породи кішок орієнтал привертають увагу незвичайною формою очей, граціозністю і витонченістю. Забарвлення шерсті у короткошерстих орієнталів може бути різноманітним – сьогодні нараховують понад 300 відтінків.

Орієнтальна довгошерста. Орієнтальна порода кішок з довгою шерстю може мати різний окрас: чорний, блакитний, шоколадний, ліловий, темно-коричневий, кремовий або абрикосовий. Також вони можуть бути однотонними або смугастими. Це активні вихованці, які люблять стрибати і грати, відрізняються спритністю і здатністю до навчання. Як і попередня порода котів, довгошерстий орієнтал має багато спільного з сіамськими кішками.

Персидський кіт. Перська порода кішок є однією з найбільш древніх. Ці домашні вихованці відрізняються м'якою густою шерстю, маленьким носом і м'язистими лапами. Вони мають досить складний характер і відрізняються впертістю. Такі коти воліють спілкуватися тільки з тими, хто їм подобається, і віддадуть перевагу відпочинку на дивані замість активних ігор. У той же час вони віддані своїм господарям і люблять проводити з ними час.

Петерболд. Ця порода домашніх котів була виведена в результаті в'язки орієнтала і донського сфінкса. Вони швидко прив'язуються до свого господаря, легко відгукуються на ім'я, можуть приносити до ніг людини улюблену іграшку.

Російська блакитна. Є однією з найбільш поширених порід котів в світі і володіє незвичайним забарвленням і м'якою плюшевою шерстю. Російські блакитні мають м'який і добрий характер і можуть реагувати на інтонацію і жестикуляції людини. Породи кішки російська блакитна не шкодить з помсти і легко піддається навчанню. Врахуйте, що такі пухнастики не сильно доброзичливі до інших домашніх тварин, особливо до собак.

Саванна. Саванна – це великі кішки, які, однак, відрізняються добрим поступливим характером. Вони мають дике забарвлення і є результатом схрещування дикої кішки з домашньою. Дорослі особини можуть важити до 15 кг. Забарвлення у породи кішки савана буває різноманітним (шоколадним, сріблястим, золотистим, бурим). Такі породи відрізняються активністю і відданістю. Вони люблять воду і легко уживаються з іншими домашніми вихованцями.

Священна бірма. Це м'які пухнасті блакитноокі вихованці, які відрізняються білими носочками на своїх лапах. Бірманські кішки дуже спокійні, товариські і доброзичливі. Вони люблять проводити час на руках у господарів і непогано уживаються з іншими домашніми тваринами. Виділяють понад 20 типів забарвлення пухнастиків (карі, шоколадні, лілові, руді, білі). Щоб уникнути колтунів, бірманську кішку необхідно розчісувати кілька разів на тиждень.

Сейшельська довгошерста. Красиві і граціозні кішки, які швидко прив'язуються до своїх господарів. У них хороший імунітет і добрий характер. Головною особливістю догляду є регулярне розчісування вовни кішки. Сейшельські довгошерсті коти мають біле забарвлення, однак можуть мати плями на голові, лапах або хвості. Дорослі особини даної породи домашніх кішок досягають у вазі до 4 кг.

Сейшельська короткошерста. По-іншому таких представників котятих називають ще сіамським колорпоінтом. Короткошерсті коти мають чітко виражені плями по всьому тілу і відрізняються гладкою блискучою шерстю.

Селкірк-рекс. Ця порода кішок зустрічається не так часто. Розрізняють довгошерсті і короткошерсті породи котів. Довгошерсті коти зовні чимось нагадують плюшевих ведмежат. Пухнастики породи Селкірк-рекс є результатом в'язки домашньої і перської кішки. Вони ласкаві, не соромляться гостей і легко знаходять спільну мову з іншими кішками і з маленькими дітьми.

Сіамська кішка. Головною відмінною рисою сіамської породи кішок є їх забарвлення. Ці пухнастики відрізняються світлою шерстю з темними плямами на мордочці, лапках і хвості. Сіамські кошенята дуже активні і легко піддаються навчанню. Свої побажання вони висловлюють, змінюючи інтонацію і висоту звуку.

Сибірський кіт. Ці пухнастики відрізняються хорошими фізичними даними і мають пухнасте і м'яке хутро. Абсолютної зрілості досягають тільки до 4 або навіть до 5 років. Незважаючи на довгу шерсть, сибірська порода кішок є гіпоалергенною. Вони можуть бути різного забарвлення, однак перевага залишається за смугастим забарвленням. Врахуйте, що за шерстю такого улюбленця доведеться ретельно доглядати. Породи котів сибірська не любить воду, проте розчісувати і купати цих пухнастиків потрібно хоча б раз на тиждень.

Сінгапурська. Маленькі вихованці з пронизливим поглядом, зеленими або блакитними очима і блискучою шовковистою шерстю. Вони відрізняються цікавістю, проте в той же час мають спокійний і доброзичливий характер. Сінгапурські кошенята дуже охайні і швидко звикають до нових умов.

Скоттіш-фолд. По-іншому такі кошенята відомі ще як шотландські висловухі. Вони відрізняються густою м'якою шерстю різноманітного забарвлення (чорного, кремового, шоколадного, мармурового, плямистого). Це милі пухнастики з величезними очима і пронизливим поглядом. Вони невибагливі в догляді і швидко прив'язуються до нового будинку і свого господаря.

Скоттіш-страйт (Шотландська прямовуха). Ці пухнастики відрізняються поступливим характером і доброзичливістю. Прямовухі британці люблять компанію, хоча також спокійно можуть проводити час на самоті. Вони легко уживаються з маленькими дітьми та іншими тваринами.

Сомалі. Ці милі пухнасті кошенята походять від абіссінської породи котів. Вони популярні в усьому світі в першу чергу завдяки своєму характеру. Кошенята сомалі дуже доброзичливі і грайливі і на відміну від абіссінських кішок не люблять довго і пронизливо нявкати. Ці пухнастики відмінно

підходять для сімей з маленькими дітьми або тваринами. Вони мають різноманітний окрас (червоний, чорний, кремовий, блакитний, світло-коричневий). Головною особливістю таких порід домашніх кішок є довгий і пухнастий хвіст.

Сфінкс канадський. Одні з небагатьох безшерстих котів поряд з донським сфінксом і пітерболдом. Відрізняються численними складками по всьому тілу і довгим гнучким загостреним на кінці хвостом. На дотик шкіра канадського сфінкса трохи нагадує оксамит. Ці коти спокійні і доброзичливі. До своїх господарів вони відносяться як до рівних. Як правило, в якості фаворита кошенята вибирають одну людину з сім'ї, з якою люблять грати і проводити час.

Тіффані. Це рідкісні породи котів з м'якою пухнастою і шовковистою шерстю. Вони є вірними друзями і люблять проводити час зі своїми господарями. Коти тіффані відмінно підтримують бесіду і можуть повторювати інтонацію за людиною. Завдяки високому інтелекту вони легко піддаються навчанню.

Тойгер. Зовні тойгери нагадують маленького тигра. Забарвлення шерсті цих котів світло-коричневе з темними смугами по всьому тілу. Всі смуги на пухнастиках повинні бути вертикальними. Вони ніжні, доброзичливі і лагідні до дорослих і дітей, легко уживаються з іншими тваринами і люблять активні ігри.

Турецька ангора. Ангорська порода кішок користується популярністю по всьому світу. Вона походить від дикої африканської кішки і має довгу шовковисту шерсть без підшерстя. Активні і цікаві коти завжди хочуть бути в центрі уваги і легко знаходять спільну мову з чужими людьми, маленькими дітьми, тваринами. Як правило, ангори прив'язуються до однієї людини, з якою і люблять гратися. Вони можуть приносити їй іграшки, спати в ногах, підтримувати бесіду муркотливими звуками.

Український левкой. Ви точно не пройдете повз цих кошенят. Український левкой відрізняється відсутністю шерсті і згорнутими в трубочку вухами. Ці улюбленці гнучкі та граціозні. Вони походять від шотландської висловухої і котів породи петерболд. За характером ці коти дуже ніжні і ласкаві. Вони віддані своїм господарям і легко підтримують спілкування з гостями будинку та іншими домашніми тваринами.

Уральський рекс довгошерстий. Уральська довгошерста порода котів відрізняється кучерявою шерстю коричневого, рудого, золотого, кремового або блакитного забарвлення. Дорослі особини даної породи можуть досягати у вазі до 6 кг. Ці коти відмінно підходять для сімей з маленькими дітьми. Вони люблять увагу, за яку щедро платять своїм коханням і прихильністю. Кучеряві пухнастики легко уживаються з іншими домашніми вихованцями і швидко знаходять спільну мову з гостями будинку.

Уральський рекс короткошерстий. Ця порода котів відрізняється більш короткою шерстю. Забарвлення улюбленців може бути плямистим, черепаховим, чорним, світло-коричневим або рудим. Вони відмінно розпізнають настрій свого господаря і не вимагають уваги в разі, якщо людина

зайнята. Короткошерстий уральський рекс доброзичливий до інших домашніх тварин, маленьких дітей і навіть незнайомим людям.

Екзотична. Ця порода котів відрізняється спокійним і ніжним характером, любить грати і легко знаходить спільну мову з іншими кішками і собаками. Вони швидко прив'язуються до свого господаря і не люблять проводити час на самоті. У породи кішок екзот також присутній мисливський інстинкт, який дозволяє ним ловити комах або навіть мишей.

Японський бобтейл довгошерстий. Як випливає з назви, ця порода кішок прийшла до нас із далекої Японії. Вона відрізняється коротким високопоставленим хвостом і м'якою пухнастою шерстю. За характером такі коти досить активні і допитливі. Вони легко уживаються з іншими тваринами, люблять грати з м'ячиками й іншими іграшками.

Японський бобтейл короткошерстий. Від попередньої породи японських кішок цих мурлик відрізняє хіба що коротка шерсть. Більше ніяких зовнішніх відмінностей не спостерігається. Все той же високопоставлений короткий хвіст і глибокий пронизливий погляд. Ці породи вважаються найбільш оптимальними для сім'ї з маленькими дітьми. Вони дуже добрі, люблять порозмовляти і легко піддаються навчанню.

10.Породи собак

Акіта-іну. Ці собаки відрізняються спокійним характером, саме тому їх дуже часто беруть у сім'ї, у яких є діти. Також потрібно відзначити, що акіта-іну, ця порода собак, яка відрізняється особливою охайністю. При всьому цьому, такі тварини можуть бути власниками, тому з іншими вихованцями вживаються не завжди. Привчати їх до спілкування з іншими тваринами потрібно з самого народження.

Алабай. Ці собаки відрізняються силою і витривалістю. По своїй натурі вони лідери і захисники. З дітьми і іншими тваринами, як правило, живуть непогано, але з незнайомцями можуть вести себе неадекватно. Собаки породи алабай потребують спеціального навчання, інакше тварина може зрости абсолютно неконтрольованим. Сила і витривалість

Аляскінський маламут. Такі тварини мають дуже добрий і поступливий характер, дресируванню піддаються дуже легко, але, незважаючи на це, вона повинна бути професійною. Як правило, маламути дуже доброзичливі і спокійно ставляться до маленьких дітей, а ось інші вихованці не завжди подобаються цим ревним собакам. Слід зазначити, що такі пси дуже енергійні та активні, тому для утримання у вольєрі і квартирі вони не підходять.

Афганська борза. Такі собаки відмінно підходять для сім'ї без дітей, оскільки шум і крики малюків вони не виносять, та й турбота і любов їм потрібна у великій кількості. Вихованці досить полохливі, найчастіше саме із-за страху ці тварини можуть мати проблеми з поведінкою.

Американський стаффордширський тер'єр. Собаки цієї породи чудові оборонці й охоронці, але тільки в тому випадку, якщо вони професійно навчені цьому. По своїй натурі стаффордширські тер'єри лідери, відчувши, що їх господареві або члену сім'ї загрожує небезпека, вони без будь-яких вагань кидаються в бій і не відступають до тих пір, поки противник не буде знешкоджений. Важливо розуміти, що без належного виховання такі собаки можуть нести небезпеку навіть для своїх господарів.

Американський пітбультер'єр. Вихованці цієї породи знайшли не дуже добру славу, однак, насправді вони дуже віддані й доброзичливі. Вся проблема криється в правильному і своєчасному вихованні пітбулів. Як правило, ці тварини люблять дітей і своїх господарів і завжди готові в разі необхідності захистити їх, але охоронними якостями пітбультер'єри не володіють в принципі.

Бернський зенненхунд. Ці пси дуже врівноважені, всі їхні рухи чіткі й логічні, оскільки за своєю природою вони пастухи. Ці собаки не ревниві, дуже люблять дітей і спокійно переносять знаходження в будинку інших домашніх улюбленців. Також важливо відзначити, що ці собаки відрізняються вимогливістю – люблять увагу до своєї персони і в разі його відсутності завжди вміють нагадати про себе.

Басенджи. Собаки цієї породи відрізняються розумом і кмітливістю, люблять ігри та увагу до своєї персони. Особливих клопотів від басенджи чекати не варто, такі пси рідко гавкають і не часто хуліганять. Разом з тим,

потрібно зазначити, що такі вихованці потребують постійного спілкування зі своїм господарем, оскільки не люблять сидіти без діла і нудьгувати.

Бельгійська вівчарка. Ці вівчарки, як і всі інші, відрізняються розумом і своєю відданістю. Таку собаку можна приводити в будинок з маленькими дітьми та іншими тваринами. Потрібно сказати, що на відміну від багатьох інших вихованців бельгійську вівчарку можна назвати грайливою, вона не любить занадто галасливої компанії. При належному вихованні собаки з такої породи зросте відмінний друг, охоронець і захисник.

Бассет хаунд. Ці пси досить слухняні, але дресируванню піддаються вкрай важко. Сама по собі порода дуже повільна, але при цьому допитлива. Бассет хаунди відрізняються добротою до маленьким дітям. З недоліків даної породи можна назвати занадто гучний гавкіт. Ці пси люблять гавкати, особливо якщо для цього знайдеться хоч одна причина.

Бігль. Бігль відноситься до дуже розумних і слухняних собак, однак, тільки в тому випадку, якщо дресувати собаку з раннього віку. Пси цієї породи не люблять самотності, тому заводячи їх, відразу подумайте про компанії для вихованця. Самі по собі біглі дуже активні, люблять шукати, нюхати, пізнавати незвідане. Недолік породи – гучний гавкіт, який часто не припиняється протягом тривалого часу.

Бладхаунд. Собаки цієї породи надзвичайно доброзичливі, дуже люблять дітей і часто виступають в ролі їх няньки. Такій собаці обов'язково потрібне професійне дресирування, з допомогою якого тварина навчиться необхідним командам. По своїй натурі ці вихованці сором'язливі і ранимі.

Боксер. По своїй натурі ці собаки є розумними і відданими хуліганами. Ненавчений боксер обов'язково доставить вам багато клопоту. З іншими вихованцями, як правило, ці пси вживаються непогано, але чужих тварин не сприймають. Важливо відзначити, що боксери дуже грайливі і якщо ви, як господар, не будете приймати в їх іграх участі, то, швидше за все, вихованець почне хуліганити.

Бішон фрізі. Ці милі собачки більше схожі на іграшки, ніж на живі істоти. В цілому таку собаку можна охарактеризувати як грайливого, енергійного і забавного компаньйона, який любить і вимагає уваги до себе.

Бобтейл. Пси цієї породи потребують постійного фізичного навантаження, оскільки вони дуже активні і рухливі. Також важливо відзначити, що бобтейли в обов'язковому порядку повинні навчатися командам, в іншому випадку вони почнуть відчувати себе господарями в будинку і виховувати всіх оточуючих, в тому числі дітей та інших вихованців, які живуть вдома. В цілому ці собаки доброзичливі і не особливо агресивні.

Бордер коллі. Цих тварин можна охарактеризувати як надзвичайно активних і емоційних. Без належного навантаження такі тварини просто занудьгують і почнуть розважати себе способами, які часто не подобаються людям. Коллі потребують навчання та уваги. По своїй суті вихованці ці дуже доброзичливі і грайливі.

Босерон. Собаки цієї породи природжені лідери, відрізняються сторожовими і захисними якостями. Назвати босеронів злими собаками не

можна, але в разі зневажливого ставлення до них вони можуть дозволити собі зайве. Поведінка цих тварин безпосередньо залежить від того, дресировані вони і того, чи поважають вони свого господаря.

Болгарська вівчарка. Ця порода собак відноситься до вартових. Пси відрізняються незалежним характером, часом бувають агресивні як до людей, так і до інших тварин, особливо собак. Для утримання в будинку такі вихованці не підходять, оскільки вони є «робочими» собаками, в обов'язки яких входить охорона будинку, господаря і сім'ї. Незважаючи на таку характеристику потрібно сказати, що болгарські вівчарки дуже віддані тварини, які завжди готові захищати своїх господарів.

Бостон тер'єр. Собаки цієї породи відмінно підходять для проживання в будинку або квартирі. За характером бостон тер'єри дуже активні, допитливі і грайливі. Такі тварини часто стають справжніми членами родини і тому, звичайно ж, чекають доброго і шанобливого ставлення до себе.

Бріар. Відмінні охоронні собаки, які потребують навчання з раннього дитинства. Бриари досить примхливі, не завжди знаходять спільну мову з дітьми та іншими домашніми тваринами. Незважаючи на це, при гарному вихованні пси відрізняються слухняністю і відданістю.

Бордоський дог. Цю породу можна охарактеризувати як борцівську, охоронну і сторожову. Собаки відрізняються силою, витримкою і вмінням захищати свою сім'ю, себе і навіть інших тварин. Незважаючи на грізний вигляд, бордоський дог досить спокійна собака, яка не гавкає і не кидається на людей просто так. З дітьми такі вихованці живуть непогано, але знайомити їх краще з дитинства, ці тварини потребують навчання.

Бульдог французький. Французькі бульдоги досить примхливі пси, люблять увагу до себе, не переносять самотності і схильні ревнувати господарів до інших вихованців. Іноді з-за шкідливості характеру ці тварини можуть хуліганити, наприклад, гризти взуття або рвати постільну білизну. В цілому собаки відмінно підходять для життя в будинку, але ладнають з дітьми не завжди.

Англійський бульдог. Ці пси хороші друзі та компаньйони, вони люблять своїх господарів і вірно служать їм. За своїм характером собаки цієї породи дуже спокійні і врівноважені, але іноді можуть проявляти агресію з-за відсутності належної уваги до них. З маленькими дітьми англійські бульдоги ведуть себе як няньки, але при цьому вони не виносять надмірної уваги від галасливих діток.

Бультер'єр. Слава цієї породи, звичайно ж, нехороша. Але, незважаючи на це, бультер'єри добрі собаки, які потребують раннього дресирування і соціалізації. При правильному вихованні з собаки такої породи вийде хороший захисник і вірний друг. Важливо знати, що з іншими тваринами бультер'єри можуть бути агресивні, це ж стосується котів та інших дрібних тварин.

Брюссельський гриффон. Такі домашні тварини дуже схожі з маленькими дітьми, вони потребують постійного догляду, уваги і турботи. Навіть хвилинка розставання з господарем для брюссельського грифона вже проблема. Найчастіше ці собаки відрізняються розбещеністю, примхливістю. З

маленькими дітьми вживаються не завжди добре. Найкраще заводити вихованця такої породи людям без маленьких дітей.

Бульдог американський. Це дуже добрі і віддані собаки з добре розвиненим мисливським, захисним і охоронним інстинктом. Такі вихованці потребують серйозного виховання і дресирування. Заводити таку собаку можна тільки досвідченій і знаючій людині, яка вміє поводитися з доміантними і владними собаками. Дітей американські бульдоги люблять і захищають, а ось інших тварин, тим більше дрібних, часто приймають за здобич.

Бульмастиф. Це досить вольові та віддані собаки, вони швидко звикають до будинку і сім'ї і завжди готові в разі необхідності захищати господарів. Потрібно розуміти, що такі собаки в обов'язковому порядку повинні проходити професійне навчання, інакше вони можуть стати некерованими. Також варто відзначити, що бульмастифи гарні в якості захисників для людей, але не для об'єктів, будинків і т. д. Пси цієї породи захищають тільки те, що представляє цінність для них, при цьому воліють не нападати на супротивника, а «відбивати» його удар.

Веймаранер. Ці собаки, як правило, потрапляючи в будинок, відразу ж вибирають собі господаря і найбільше люблять саме цю людину. Пси дуже активні, допитливі та розумні. Для них важливо мати багато простору, тому для утримання в квартирі вони однозначно не підходять. Соціалізувати і навчати веймаранерів потрібно з самого дитинства, інакше тварина виросте справжнім хуліганом. З недоліків можна назвати надмірний і часом безпричинний гавкіт.

Вельш коргі пемброк. Ця порода собак є пастушими, тому з самого дитинства цуценята намагаються контролювати все, що рухається і ходить, в тому числі і людей. У зв'язку з цим такі пси повинні дресируватися і навчатися. Загалом, характер у вельш коргі дуже м'який, ці вихованці люблять своїх господарів і нормально відносяться до дітей.

Вельштерьер. Собаки цієї породи відрізняються своєю допитливістю і грайливістю. Всидіти на місці для них дуже складно, вони досить просто уживаються з дітьми, але старшого віку. Важливо розуміти, що цим собакам потрібна щоденна фізична активність, інакше від неробства вони можуть почати хуліганити. Вельштерьер – вірний і відданий товариш.

Вест хайленд уайт тер'єр. Ці милі тварини дуже швидко прив'язуються до хати і свого господаря, але не дуже ладнають з маленькими дітьми. Собаки розумні, грайливі, але ревниві, тому ужитися з іншими домашніми улюбленцями для них часто буває складно. Також потрібно сказати, що пси цієї породи дуже активні, тому таку тварину не рекомендують заводити домосідам.

Доберман. Такі вихованці відмінно підходять в якості сторожів. Добермани сильні, розумні і безстрашні собаки, в разі необхідності вони завжди захистять себе, своїх господарів і їх майно. Важливо відзначити, що собаки цієї породи потребують професійного дресирування, інакше вони можуть стати агресивні і безконтрольні. Маленьких дітей і інших тварин добермани люблять не дуже, але перебуваючи з ними з самого дитинства, можуть спокійно ставитися до них.

Джек рассел тер'єр. Ці пси справжні друзі людини і, звичайно ж, компаньйони. Вихованці цієї породи неймовірно допитливі, активні і забавні, вони легко знаходять спільну мову з людьми, але не дуже люблять маленьких тварин. Заводячи таку собаку потрібно розуміти, що без належної уваги і постійної фізичної активності вона може принести чимало проблем – лай, копання, знищення взуття, меблів і т. д.

Дратхаар. Дратхаари відмінні мисливці, захисники і сторожі. Ці собаки надзвичайно розумні і слухняні, але тільки в тому випадку, якщо дресирувати і навчати їх з самого дитинства. Піддаються навчанню пси цієї породи дуже складно, тому такі вихованці підходять тільки для досвідчених власників. Драатхаари досить характерні собаки, але проявляють свій характер вони вкрай рідко – в самоті, коли їм нудно, коли вони ревнують свого господаря до іншої тварини. В цілому ці собаки дуже віддані і вірні своїй родині.

Золотистий ретривер. Собака – друг, собака – нянька – ось як можна охарактеризувати цих вихованців. Золотистий ретривер не підходить для охорони і захисту, оскільки не володіє потрібними якостями для такої діяльності. А от бути відданим товаришем, це запросто. Золотистий ретривер любить дітей, ставиться до них дуже ніжно і проявляє терпіння на усі їхні витівки.

Ірландський тер'єр. Ці граціозні пси відрізняються своєрідним характером. Вони дуже віддані своїй родині, розумні й рішучі. Разом з тим, іноді ірландські тер'єри можуть дозволити собі необдумані витівки. Ця порода відмінно підходить для охорони і захисту. Через те, що у таких тер'єрів дуже розвинений мисливський інстинкт, їх не можна тримати в будинку з більш дрібними тваринами.

Ірландський сетер. Цю породу собак можна назвати сімейною. Пси абсолютно спокійні, люблять людей, тварин і все, що їх оточує. Такі вихованці дуже компанійські і не переносять самотності, тому завівши таку собаку потрібно бути готовим постійно перебувати з нею. Також потрібно сказати, що ірландський сетер потребує постійного фізичного навантаження, тому тримати його в квартирі не можна.

Ірландський вовкодав. Незважаючи на свою страшну назву, ці собаки є одними з найбільш спокійних і нешкідливих. Вони нормально ставляться до дітей, інших тварин і прекрасно уживаються з ними. В якості захисника і сторожа заводити таку собаку не варто, оскільки ірландські вовкодави не володіють потрібними якостями, вони добрі і лагідні.

Італійська левретка. Ці собаки дуже виховані за своєю природою, вони не потребують особливого навчання і дресирування. Пси абсолютно не проявляють агресії, за винятком випадків, коли для них є якась загроза. Левретки люблять спокій і стабільність, люблять ніжність і ласку.

Йоркширський тер'єр. Дана порода знайшла своїх шанувальників по всьому світу. Йоркширські тер'єри природжені веселуни, віддані компаньйони. Вони люблять забави та ігри, не можуть довго всидіти на одному місці і не переносять розлуку зі своїми господарями. Недоліками таких собак є їх

шкідливість, вони досить часто псують взуття, меблі, можуть голосно і безпричинно гавкати і робити безлад у домі.

Кавказька вівчарка. Ці собаки відмінно підходять в якості охоронців, їх вольовий характер, якраз підходить для такої діяльності. Відразу потрібно зазначити, що заводити такого пса повинна тільки досвідчена людина, яка розуміє, як поводитися з такими тваринами. Кавказькі вівчарки, безумовно, повинні навчатися і дресироватися, інакше їх агресія і злість знайде вихід не в тому місці і не в той час. До дітей пси цієї породи ставляться непогано, але при цьому довіряти свою дитину такій собаці не можна.

Карликовий пінчер. Ці милі створіння добре підходять для утримання в квартирі, вони люблять веселитися і грати, тому непогано ладять з маленькими дітьми. Займатися їх вихованням потрібно з раннього дитинства. Важливо знати, що псів такої породи не можна занадто балувати і привчати тільки до похвали, оскільки вони дуже швидко звикнуть до подібної поведінки по відношенню до них і перестануть реагувати на свого господаря і його команди.

Кане корсо. Кане корсо природжений мисливець, який завжди діє розумно і логічно. Потрібно відзначити одну важливу особливість характеру цих собак – вони надзвичайно характерні і примхливий, тому, лише завівши собаку в дім, господар повинен відразу показати, що він головніший і важливіший за пса, інакше ні прояву слухняності не буде й мови. Загалом, кане корсо досить доброзичливі вихованці, які в разі необхідності захистять свою територію.

Кеесхонд. Кеесхонд або як його ще називають німецький шпіц, є дуже активною собакою, яка потребує постійного фізичного навантаження. Ці вихованці обожають дітей, вони проявляють до них ніжність і турботу. Для утримання в будинку така порода підходить не дуже добре, оскільки їй потрібно простір для пустощів. В самоті німецький шпіц може накоїти чимало справ, наприклад, порвати чиєсь взуття або простирadlo.

Керн тер'єр. Як і багато інших тер'єрів, ці собаки дуже товариські, люблять людей, їх суспільство і ласку. Пси велелюбні і до інших тварин, що важливо. Також вони знаходять спільну мову з маленькими дітьми. Потрібно розуміти, що у керн-тер'єра є сторожовий інстинкт, тому себе, свою сім'ю і навіть майно сім'ї ця невелика собака в разі необхідності буде захищати. Дуже важливо привчати таку породу собаки до того, що є багато різних людей і тварин навколо них, інакше вони будуть агресивні і похмурі.

Керрі блю тер'єр. Ця порода собак так само підходить для сторожової діяльності. Керрі блю тер'єри досить товариські, але не люблять, коли їм приділяють занадто багато уваги, особливо діти. Інших тварин ці вихованці також не дуже люблять і деколи можуть проявляти агресію до них. Заводити таких собак рекомендують тільки досвідченим людям, які зможуть дати зрозуміти вихованцеві, хто в домі господар.

Американський кокер спанієль. Це добрі собаки, які не проявляють агресію до інших тварин, маленьких дітей і нав'язливих людей. Американські кокер спанієлі люблять увагу до своєї персони, але з цим важливо не переборщити, щоб вихованець не став занадто вибагливим. Навчаються пси

такої породи легко і навіть без навчання вони, як правило, слухняні і не шкодливі.

Англійський кокер спанієль. Собаки такої породи є відданими тваринами з мисливським інстинктом. Вживаються такі вихованці і з іншими собаками, але дрібних тварин разом з ними краще не містити. Також важливо зазначити, що англійські кокер спанієлі дуже грайливі і терплячі тварини.

Кінг чарльз спанієль. Такий вихованець відмінно підійде для сімейних і спокійних людей. Собаки цієї породи не люблять суєту і шум, тому в таких ситуаціях вони, як правило, притихають або зовсім ховаються. Такі спанієлі дуже ніжні і добрі, найчастіше вибирають собі одного господаря, якого вважають авторитетом, тому слухаються і люблять більше за всіх саме його.

Коллі. Навряд чи хтось не знає про таку породу собак, як коллі. Це добродушні, неймовірно розумні, чуйні і розуміють вихованці. Вони повністю орієнтовані на свого господаря, свою сім'ю і їх потреби. Коллі дуже легко навчаються, люблять дітей і дуже рідко бувають агресивними. Заводити таку собаку можна навіть тоді, коли в будинку є новонароджена дитина, так як коллі може бути відмінною нянькою для малюка.

Ксолоітцкуїнтлі. По-простому цю породу називають ксоло. Вони легко вчаться, мудрі і виважені собаки. Ксоло не дуже люблять присутність в їх будинку якихось інших вихованців, також їм не дуже подобаються гучні компанії і незнайомі люди. Своїх господарів такі вихованці дуже люблять і намагаються проводити з ними якомога більше часу, тому буквально ходять за ними «по п'ятках».

Китайська чубата собака. Ці маленькі милі собаки вважаються одними з найвідданіших компаньйонів, вони легко піддаються навчанню і шалено люблять своїх господарів. Без належного виховання собаки цієї породи стають полохливими і постійно гавкають.

Курцхаар. Такі собаки відрізняються енергійністю, активністю, розумом і кмітливістю. Як правило, такі пси відразу ж вибирають собі одного господаря і найчастіше всі свої почуття вони виявляють тільки до нього. Курцхаари дуже хороші мисливці і сторожі, навчається такий пес досить швидко і легко, але навчання потребує обов'язково. Саме неправильне виховання деколи робить з цієї розумної собаки не виховану і не соціалізовану тварину.

Лайка російсько-європейська. Така собака повинна жити виключно в приватному будинку з великою територією, оскільки їй необхідно місце для фізичної активності. Ці лайки дуже добрі та слухняні, вони люблять дітей, але агресивно ведуть себе з іншими тваринами, оскільки за своєю природою вони лідери.

Лайка східно-сибірська. Собаки цієї породи так само відрізняються добротою до своєї сім'ї, та дітей зокрема. Східно-сибірські лайки потребують щоденних фізичних навантажень, тому ледачим людям і домосідам заводити таких вихованців не можна.

Лайка західно-сибірська. Ці собаки дуже віддані і розумні, але абсолютно незалежні. Навчання таких псів проходить досить складно, часом вони не

хочуть виконувати потрібні команди. З такої лайки при належному навчанні вийде хороший сторож і мисливець.

Леонбергер. Пси такої породи відрізняються стриманістю, умінням виявляти агресію тільки там, де вона необхідна. Леонбергер відмінний компаньйон і сторож.

Мальтійська болонка. Ці собачки відрізняються надмірною активністю, грайливістю і відданістю. Таку собаку можна заводити як вірного друга. Ці пси добре ладнають з іншими тваринами, навіть якщо ті іноді приносять їм якісь незручності.

Мастиф англійський. Незважаючи на свій страхітливий вигляд, англійський мастиф є спокійною та врівноваженою собакою, яка при належному вихованні ніколи не накинеться на людину. Такі собаки не схильні до активних ігор, тому з маленькими дітьми їм буває важко, а ось до старших дітей мастифи ставляться добре, захищають їх.

Мопс. Такі вихованці відрізняються відданістю, умінням підтримати господаря. По своїй натурі мопси не хулігани, їм не потрібно приділяти дуже багато часу і вони не потребують великих фізичних навантажень. Такі вихованці є ідеальними для утримання в квартирі.

Німецький дог. Собаки цієї породи дуже характерні і примхливі, тому потребують власника з твердим характером. Німецькі доги дуже сильні собаки, але при цьому вони знають, де доречно цю силу показувати. У спокійній обстановці це люблячі, лагідні та грайливі істоти.

Ньюфаундленд. Через свої значні розміри ньюфаундленди вважаються грізними собаками. Насправді пси цієї породи дуже ласкаві, ніколи не гавкають і самі воліють не нападати на людей. Вихованці дуже легко вчаться і відрізняються своїм послухом.

Німецька вівчарка. Мабуть, всім відомо, що німецькі вівчарки це одні з найбільш розумних і відданих собак. За своїм характером ці вихованці дуже добрі, спокійні, але в той же час вони завжди готові захищати свою сім'ю і господаря. Навчаються німецькі вівчарки швидко і легко.

Папильон. Ці маленькі вихованці відрізняються своєю допитливістю і активністю. Змусити папильона посидіти на руках у господаря практично неможливо, адже йому весь час потрібно щось нюхати, ловити, шукати. Навчати таких псів потрібно з самого дитинства, інакше невихованість і боязнь незнайомих людей зроблять з милого вихованця агресивного і при цьому заляканого пса.

Пекінес. Собаки цієї породи досить вимогливі, мають потребу в постійній увазі і догляді. З дітьми, як правило, пекінеси вживаються непогано, а ось інших тварин такі собаки люблять не дуже.

Пудель. Пуделі бувають різні, але у всіх у них є спільні риси характеру. Це надзвичайно розумні і вони легко вчаться. Своїх господарів такі вихованці дуже люблять і по можливості намагаються захищати.

Різеншнауцер. Ці собаки є відмінними охоронцями і захисниками, незважаючи на це вони люблять грати і потребують постійної уваги з боку

своїх господарів. Якщо псів такої породи не навчати і не дресирувати, то вони навряд чи будуть добре ставитися до дітей та інших тварин.

Ротвейлер. Це дуже сильні, вольові, витривалі пси, які потребують таких самих господарів. Без професійного навчання такі собаки можуть бути агресивними і злими і навіть нападати на людей. В цілому характер цих собак відповідає тій діяльності, якою вони найчастіше займаються – охорона, захист. Також варто відзначити, що ротвейлери потребують серйозної щоденної фізичної навантаженні.

Російський той тер'єр. Ці собаки дуже активні, енергійні, люблять грати. Відрізняються російські тої своєю відданістю. Розлуку з господарем вони переносять дуже важко, аж до погіршення здоров'я. З негативних якостей можна назвати безпричинний гавкіт, постійне бажання щось гризти і копати.

Салюк. Вихованці цієї породи дуже спокійні, врівноважені і вірні, вони завжди обирають для себе одного господаря і його люблять набагато більше, ніж інших членів сім'ї. У навчанні салюки неслухняні, люблять відволікатися на пустощі.

Сенбернар. Собака-нянька, собака-рятувальник і відданий друг – ось так можна коротко охарактеризувати цих великих псів. Дуже розумні, ніжні і виховані, ніколи не нападають на людей без вагомих причин. Сенбернари дуже швидко прив'язуються до своєї сім'ї і дуже люблять дітей. Має лише позитивні характеристики.

Такса. Такі тварини дуже активні, з ними можна подорожувати. Дресируванню та навчанню такси піддаються вкрай складно і часом можуть сильно хуліганити.

Тибетський мастиф. Пси такої породи дуже сильні, витривалі, горді і часом вперті. Таку собаку можна заводити людині, яка мала досвід спілкування з подібними домінуючими тваринами. Тибетський мастиф справжній захисник, який ніколи не залишить свою сім'ю і господаря в небезпеці.

Уиппет. Таку тварину потрібно заводити для душі. Уиппет неймовірно добра, вірна і розуміюча собака. За характером такі вихованці дуже тихі, спокійні, деколи взагалі непомітні. Сім'я і господар для таких собак означає дуже багато.

Фараонова собака. Це дуже норовливі пси, які часто ігнорують команди господаря. Вчити фараонову собаку потрібно з дитинства, інакше вона буде домінувати, і доставляти всім членам родини великі неприємності.

Чихуахуа. Ці маленькі милі створіння володіють неймовірним розумом, вони розуміють господаря з півслова і вміють бути вдячними. Дуже люблять ласку, увагу до себе, до своєї сім'ї прив'язуються дуже швидко, а переносять розлуку вкрай болісно.

Шарпей. Шарпей є досить волелюбною породою. Такі собаки бувають ревнивцями, не дуже люблять дітей, а до незнайомців і інших тварин можуть проявляти агресію. При належному навчанні такі вихованці бувають більш стриманими і велелюбними.

Шелті. Це дуже розумні, активні, віддані тварини. Вони легко знаходять спільну мову навіть з маленькими дітками, не особливо агресивні до інших вихованців. Свого господаря люблять і захищають.

Шипперке. Незважаючи на невеликий розмір, собаки цієї породи є відмінними захисниками і сторожами. Свою сім'ю вони люблять, але до незнайомців ставляться вкрай насторожено. Деколи такі собаки не люблять дітей, з іншими тваринами вживаються добре.

Ши-тцу. Ці собаки –компаньйони. Вони люблять своїх господарів і намагаються максимум часу проводити з ними. Також потрібно сказати, що пси цієї породи мають веселий і грайливий характер.

Південноафриканський бурбуль. Пси цієї породи відрізняються надзвичайною силою, могутністю і відданістю. Ця собака відмінно підходить в якості сторожа і охоронця. Якщо її господареві буде загрожувати небезпека, вона ніколи не відступить, не усунувши її. Незважаючи на такі якості, такий вихованець теж любить ласку і увагу, любить грати й пустувати. Важливо відзначити, що з дітьми ці собаки не завжди знаходять спільну мову.

Японський хін. Ці пси відрізняються своєю велелюбністю, вони не гавкають на перехожих, нормально сприймають присутність інших тварин. У разі якщо господар не приділяє їм потрібної кількості уваги, хіни можуть бешкетувати.

11.Племінна справа під час розведення собак і котів

Призначення племінної роботи. Племінна робота є однією з важливих і найбільш складних в діяльності клубів службового собаківництва. Вона полягає в систематичному вдосконаленні службових та племінних якостей собак службових порід, їх відтворенні і збільшенні чисельності для повного задоволення потреб Збройних Сил України, народного господарства та населення країни.

Особи, які займаються племінною роботою, повинні знати, що в країні потрібні собаки не тільки з гарним екстер'єром, гармонійно складені, але насамперед з високими робочими якостями. Що володіють вираженою активно-оборонною реакцією, витривалістю, здатністю успішно дресирувати, нести вартову службу, опрацьовувати запахові сліди людини і затримувати «порушника» і повністю відповідати іншим вимогам, що пред'являються до собак службових порід у нашій країні.

Особливу увагу слід приділяти систематичному вдосконаленню службових та племінних якостей німецьких (східноєвропейських) вівчарок, які відповідають вимогам собак службових порід і є провідною породою універсального службового призначення.

Основним змістом племінної роботи є використання науково розроблених і апробованих широкою практикою передових, ефективних методів вдосконалення собак службових порід: відбір кращих племінних тварин щорічно проводиться в клубах комплексної їх оцінки (бонітування)— продуманий, цілеспрямований підбір для в'язки псів і сук— спрямоване вирощування і виховання цуценят і молодих собак і систематичне дресирування дорослих собак.

Справитися з таким складним завданням можна лише за умови, якщо племінна робота буде базуватися на основі сучасних досягнень зоотехнічної та кінологічної наук і передової практики і проводитися організовано, планово, під керівництвом кваліфікованих фахівців.

Спочатку поняття «розведення» на мові собаківників означало те саме, що і «розмноження». Однак тепер всі, хто серйозно ставиться до розведення чистокровних собак, бачать мету своєї роботи не в збільшенні числа породистих собак, а в тому, щоб за допомогою певного підбору пар і відбору серед їх нащадків кращих, виявити і закріпити в породі характерні ознаки. Розкриття і розвиток певних спадкових задатків залежить, звичайно, і від конкретних умов утримання племінних собак, самого розвитку і вирощуванню молодняка.

Найбільш часто розведення ведеться методом спарювання близьких родичів (інцухт, інбридинг): двоюрідних брата і сестри, дядька і племінниці, дідуса та онуки і т.д. Метод тісного близькоспорідненого розведення (інцест) використовується рідше. Інцест— це спарювання сина і матері, батька і дочки або брата і сестри. При розведенні по інцухт – або інцест-методу дуже швидко виявляються як бажані, так і небажані спадкові якості виробників, і вже в третьому поколінні можна зрозуміти, чи вдалося досягти бажаної мети

розведення.

Успіх цілеспрямованого розведення можливий тільки на основі вивчення племінних і породних достоїнств і недоліків собак декількох поколінь, точного знання походження кожної з племінних собак, ведення якомога більше докладних племінних записів і своєчасного їх вивчення.

11.1. Методи розведення

У собаківництві використовують всі три основні методи розведення: чистопородне розведення, схрещування і гібридизацію. Ці методи різні не тільки за формою, а й за отриманими результатами.

Чистокровне розведення.

Цей метод є основним при розведенні собак. Його завдання— збереження тих біологічних і господарських особливостей породи, які були створені усією попередньою племінною роботою, і їх вдосконалення в обраному напрямку. Вирішення цієї проблеми лежить в підтримці структури породи і управлінні її розвитком шляхом проведення ряду заходів:

- направлене виховання молодняка і створення для тварин умов, що відповідають обраним цілям використання тварин.
- підтримка достатньої для проведення відбору та підбору чисельності поголів'я.
- підтримка ієрархічної структури породи через її елементи— лінії, сімейства, внутрішньо порідні конституціональні і заводські типи.
- систематичне проведення відбору та підбору, заснованих на сучасних наукових уявленнях.

Вищою формою чистопородного розведення є розведення по лініях у вигляді оптимального використання оцінених виробників. Розведення по лініях дозволяє розділити породу або будь-яку групу всередині неї на окремі відносно неспоріднені між собою групи тварин і спланувати підбір так, щоб виключити випадкове родинне спаровування.

При розведенні по лініях не слід забувати, що основною метою є вдосконалення породи в цілому через роботу з лініями, а не створення і поліпшення окремих ліній в породі.

Чистопородне розведення— це система спарювання тварин, що належать до однієї породи. Потомство, отримане від такого спарювання, називають чистопородним, збереження і вдосконалення породних якостей— головне завдання чистопородного розведення. Біологічні особливості цього методу розведення полягають в збереженні і посиленні спадковості тварин бажаного типу, які використовуються для племінних цілей в зоні поширення пород.

Кожна тварина в породі має свою індивідуальність, свої особливості, які виражені не тільки у відмінностях по статурі, але і по здатності зберігати ці властивості в потомстві. Чим цінніша тварина, тим в більшій мірі йде накопичення, концентрація в породі його спадковості. Вміле використання потомства цінного виробника в процесі відбору та підбору утворює подібну за типом групу тварин— лінії.

Група жіночих особин, пов'язаних родинними зв'язками з родоначальницею по прямій материнській стороні родоvodu, називається сімейством.

Створення ліній і сімейств— справа повільна і копітка, здійснюється вона глибоко цілеспрямованою племінною роботою, яка полягає у тому, щоб перетворити гідності окремих тварин в гідності групові.

Розрізняють генеалогічні і заводські лінії. Генеалогічна лінія являє собою групу тварин, що походять від одного загального родоначальника, яка може формуватися і без серйозної племінної роботи. Заводська лінія представлена групою тварин, об'єднаних не тільки спільністю походження, а й характеризується рядом ознак, значення яких в ній набагато перевищує стандарт породи, і підтримувана поглибленою племінною роботою.

При створенні ліній можна виділити наступні основні етапи роботи:

- виділення родоначальника на основі оцінки його за якістю потомства.
- оптимальне використання родоначальника, створення родинної групи, досить великої для подальшого відбору.
- типізація лінії з виділенням в межах спорідненої групи декількох категорій тварин на основі їх всебічної оцінки.
- закріплення типу лінії шляхом внутрішньо лінійного підбору із застосуванням родинних спаровувань різних ступенів залежно від якості конкретних тварин.
- збагачення лінії, тобто, спаровування з тваринами з інших ліній, які доповнюють своїми особливостями цінні якості даної лінії.

У собаківництві застосовують різні види схрещування, які відрізняються не біологічними особливостями вихідних порід і схемами схрещувань, а цілями.

Види схрещування.

Промислове. При даному схрещуванні метою є отримання тварин, що володіють більшою працездатністю в порівнянні з вихідними породами. У собаківництві його можна використовувати в тих випадках, коли жодна з вихідних порід не підходить з якихось причин для використання в конкретних умовах, наприклад природно-кліматичних. Промислове схрещування застосовується для отримання робочих собак в розплідниках.

Вступне. По-іншому ще називають «те, що підлило крові», застосовують в тих випадках, коли існуюча порода потребує деяких виправлень ознак або їх посилення, в підвищенні генетичної різноманітності тварин. Це досягається шляхом одноразового використання виробника, обраного для поліпшення породи.

Поглиналине. Інша назва – перетворювальне. В основному використовують для докорінного поліпшення однієї породи за допомогою іншої, коли будь-яка порода не відповідає висунутим до неї вимогам, але не може бути відразу і повністю замінена іншою.

Відтворювальне. Дане схрещування ставить собі за мету отримання нових порід, що поєднують в собі цінні властивості вихідних. Така необхідність виникає, коли представники жодної з наявних порід не відповідають зміненим соціально-економічним вимогам. У собаківництві цей вид схрещування використовувався для створення великого числа порід.

Необхідно розуміти, що при розведенні отриманих помісних тварин застосовують ті ж методи відбору і підбору, що і при чистопородному розведенні.

Гібридизація.

Гібридизацію, або спаровування тварин різних видів, застосовують як для отримання використовуваних тварин, так і з метою створення нових порід.

При підборі пари важливо враховувати всі їх слабкі місця і позитивні якості. Це забезпечить закріплення позитивних властивостей і ознак, усунення недоліків, а також підняття загальної порідності.

Спаровування собак здійснюється в певному віці: для псів він становить два роки, а для сук з 1 року 6 місяців. Самця і племінну самку з'єднують для приплоду лише один раз на рік. Не слід об'єднувати в пару собак, які мають одні і ті ж недоліки. Наприклад, якщо в екстер'єрі суки є дефекти, то в пару їй необхідно підібрати кобеля з бездоганним екстер'єром, який не має таких недоліків. Сук, які в попередньому посліді дали гарне потомство, потрібно в'язати з тими ж кобелями або їх родичами (звичайно, якщо вони відповідають вимогам розведення і для цих сук підходять).

У процесі підбору важливо брати до уваги вік собак і їх спорідненість. Оптимально спарювати виробників, які досягли повної фізичної зрілості і не мають між собою спорідненості за походженням. Не бажано зводити молодих собак (по першому році племінного використання). Також не варто парувати двох старих собак і близьких родичів (сестру з братом, дочка з батьком і т. п.), оскільки це викличе послаблення отриманого потомства.

Існує три види підбору пар. При однорідному підборі з метою закріплення цінних якостей підбирають суку і кобеля з числа кращих собак, схожих за походженням, конституції і службовим якостям. При різнородному підборі для вдосконалення партнери можуть відрізнятися за спадковістю, типу конституції, поведінці, а також умов утримання.

При зрівняльному підборі (при поєднанні особливостей різнорідного і однорідного підбору) підбирають собак одного класу, однак вони мають деякі відмінності в особливостях поведінки, будови, віку, походження та ін. Собаки, відібрані для племінного використання і включені в план в'язок, обов'язково повинні бути здоровими.

11.2. Племінний підбір

Племінний підбір є одним із зоотехнічних прийомів, що дозволяють систематично удосконалювати поголів'я собак клубу і породи в цілому. У собаківництві він здійснюється по тих же принципах і формах, що і в тваринництві.

При однорідному підборі підбирають пса і суку, відносно схожих за типом статури, робочими якість, а часто і походженню. Його метою є посилення і консолідація вибраних ознак. На практиці цей принцип реалізується у вигляді підбору до кращих племінних сук кращих псів. Нині однорідний підбір є найбільш поширеним прийомом, який використовують для підтримки і вдосконалення бажаних якостей собак.

Протилежністю однорідному підбору є різнорідний підбір, коли до певного виробника підбирають ознак сук, що відрізняються від нього по ряду ознак.

Міра спорідненості грає особливу роль, оскільки доводиться вирішувати питання про доцільність застосування спорідненого спаровування (інбридинга). Відомо, що інбридинг може зробити як позитивний вплив, так і викликати негативні наслідки (інбридна депресія). Тому при його застосуванні треба враховувати ряд чинників, в першу чергу міра інбридинга.

Міра спорідненого спаровування, допустимого для кожної породи, знаходиться в прямій залежності від технологій племінної роботи, а також від умов, в яких розводиться порода.

У практиці тваринництва споріднені спаровування частіше застосовуються на початкових етапах створення порід. Потомство від кросів таких ліній часто має ознаки гетерозису – підвищену мінливість і життєздатність. Крос ліній може бути і вимушеним заходом для попередження ефекту інбридної депресії.

Для запобігання негативним наслідкам інбридинга необхідно ретельно оцінювати усе отримане потомство і жорстко вибракувати усі особини, що мають які-небудь вади і недоліки. Вибракуваних собак не можна допускати в племінне розведення, що не забороняє їх використання у рамках різних служб.

Інбридинг можна проводити і на декількох собаках одночасно, але отримані результати, як правило, дуже суперечливі і не занадто задовільні. В цілому підбір необхідно вести, спираючись на знання про спадкоємство вибраних ознак, на характеристику поголів'я собак клубу і породи в цілому, а також на результати підбору за попередні роки.

Племінний відбір і підбір собак. Племінна робота немислима без кваліфікованого відбору та підбору собак.

Відбором називається виявлення та збереження для подальшого розведення собак, найбільш повно відповідають вимогам службових і племінних якостей.

Основне завдання відбору – вибрати з усього наявного в клубі поголів'я собак кращих, придатних для розведення і усунути з розведення тварин, що не відповідають вимогам стандартів собак службових порід і конкретним

завданням, записаним у перспективному і річних планах розведення. Всі відібрані для розведення собаки називаються племінними.

Стандарт— це мінімальні вимоги, яким повинні відповідати за походженням, особливостям поведінки, конституції, екстер'єру та іншими показниками собаки цієї породи, він служить своєрідним еталоном. Стандарт може переглядатися і змінюватися відповідно до зміни якості поголів'я цієї породи і пред'явленням до цієї породи нових суттєвих вимог з боку Збройних Силі народного господарства.

Затверджений стандарт повинен строго дотримуватися при експертизі собак на виставках і виводках, а також при відборі та підборі собак для спарювання. На жаль, в деяких клубах по незнанню цього положення, а буває і свідомо, на догоду місцевій моді на собак цього положення не дотримуються, що завдає непоправної шкоди розвитку породи.

Підбір— це найбільш доцільне з'єднання в пари відібраних племінних псів і сук для подальшої їх в'язки з метою отримання від них цуценят із запланованими бажаними якостями.

Відбір і підбір— складові, тісно пов'язані між собою частини єдиного, послідовного творчого процесу, спрямованого на систематичне вдосконалення поголів'я собак.

Процес вдосконалення породи, що базується на єдності дії відбору та підбору, називається селекцією.

Селекція призначена враховувати вимоги до собак службових порід з боку Збройних Силі народного господарства і відповідним чином удосконалювати їх службові (робочі) і племінні якості.

Це досягається своєчасним виявленням якісних змін у потомстві племінних собак, що з'явилися внаслідок впливу на їх батьків різними методами і прийомами розведення і подальшим відбором і підбором собак з метою посилення та закріплення в поголів'я бажаних якостей.

12. Спеціальна фармакологія

Одне з важливих завдань фармакології – вивчення фармакокінетики діючих речовин того чи іншого препарату: з'ясування основних закономірностей всмоктування (абсорбції) в кров при різних способах введення в організм, розподіл між тканинами, біотрансформація (біохімічні перетворення), шляхи та термін циркуляції в крові, депонування і виведення (екскреції) з організму.

Знання цих параметрів має надзвичайно важливе значення для вибору найбільш раціональних способів і кратності введення, тривалості лікування, принципів дозування та можливостей використання продуктів тваринництва після останнього введення препарату.

1. Таблетки «Метронідазол».Застосування: Для всіх собак і котів. Лікування тяжких інфекцій, що загрожують життю тварин, викликаних чутливими до метронідазолу мікроорганізмами: сепсис, перитоніт, абсцеси черевної порожнини та печінки, хвороби органів малого тазу (в тому числі післяпологові інфекції), інфекції нижніх дихальних шляхів (деструктивна пневмонія, абсцеслегенів), інфекції ЦНС (менінгіт, абсцес головного мозку) та інші інфекції (септицемія, газова гангрена, остеомієліт). Препарат застосовують також для лікування гострого кишкового амебіазу, амебного абсцесу печінки та для профілактики післяопераційних ускладнень, зумовлених анаеробними бактеріями.

Дозування: собакам і котам назначають в дозі 12-25 мг/кг – 2 рази на день впродовж 5-7 днів.

2.Імкар-120– розчин для ін'єкцій. Показання– лікування та профілактика собак– при гострому, хронічному, субклінічному та атиповому бабезіозі, ерліхіозі, анаплазмозі та змішаних інвазіях. Хіміопротекція бабезіоза– введення препарату відразу після виявлення кліща, що впився, і тваринам з групи ризику (мисливським собакам).

Протипоказання– не використовувати протягом 4 тижнів після вакцинації живою вакциною проти бабезіозу або анаплазмозу.

Лікування та профілактика:собаки (підшкірно, одноразово): – бабезіоз– 0,3-0,5 мл на 10 кг маси тіла, за необхідності повторити в дозі 0,2 мл через 14 діб.

3.Азидин-вет–порошок для ін'єкційного розчину

Лікування та профілактика собак, котів при кровопаразитарних захворюваннях– бабезіозі (піраплазмозі), трипаносомозі, тейлеріозі.

Спосіб застосування та дози. Перед застосуванням препарату готують його розчин 7%. Для цього у флакон з порошком 0,24, 2,4 або 24 г додають воду для ін'єкцій 1,25, 12,5 або 125 мл, відповідно. Водний розчин препарату вводять внутрішньом'язово або підшкірно у таких дозах: собаки, коти– 0,1 мл розчину 3,5% (вміст флакону розчиняють у подвійному об'ємі води для ін'єкцій) на 2 кг маси тіла.

Якщо після введення розрахованої дози препарату загальний стан тварини не поліпшився, препарат вводять повторно через 24 –30 годин у такій самій дозі.

Якщо терапевтична дія препарату є слабкою, його дозу можна збільшити у 1,5-2 рази, але так, щоб загальна сумарна доза для однієї дорослої тварини не перевищувала 60 мл розчину препарату 7%.

4. Азидин VET-BOX—Ефективне лікування собак від бабезіозу. Набір «Азидин VET-BOX» з трьох препаратів забезпечує знищення бабезій та позбавляє від наслідків їх патогенного впливу на організм.

У набір «Азидин VET-BOX» входять:

- Азидин-вет, 0,24 г— 1 шт.
- Карсилін, 10 мл— 1 шт.
- Фос-Бевіт, 10 мл— 1 шт
- вода високоочищена, 10 мл— 1 шт.
- листівки-вкладки до препаратів— 3 шт.

Ефективний проти бабезій, має виражений лікувальний ефект після першої ін'єкції.

Для ін'єкції готують водний розчин препарату 3,5%: у флакон з порошком (0,24 г) додають 2,5 мл води для ін'єкцій, вводять внутрішньом'язово або підшкірно. Доза становить 1 мл розчину 3,5% на 20 кг маси тіла. Ін'єкцію повторюють через 24 години.

5. Бровітакокцид—порошок для перорального застосування.

Показання. Лікування та профілактика тварин при ураженні еймеріями: собаки, коти— *Isospora canis*, *I. ohioensis*, *I. rivolta*, *I. felis*;

Спосіб застосування та дози. Перед використанням препарат змішують з добовою нормою води або корму.

Собаки, коти: лікування 2мл на 10 кг маси тіла на 1 л води, або 1 кг корму. 7-10 днів; профілактика(суки) на 6 л води, за 10 днів до пологів.

6. Бровафом— порошок для перорального застосування

Показання. Лікування та профілактика тварин при захворюваннях, що спричинені мікроорганізмами і найпростішими, чутливими до діючих речовин препарату:

- собаки, коти— захворювання ШКТ, профілактика хірургічних і післяпологових ускладнень;
 - хутрові звірі (лисиці, песці, норки)— ентерит, еймеріоз (кокцидіоз печінки);
- Спосіб застосування та дози. Препарат дають перорально разом із кормом у таких дозах:
- собаки, коти— 0,15-0,2 г на 1 кг маси тіла, 3 рази на добу, курс— 4-7 днів;
 - хутрові звірі (лисиці, песці, норки):

- дорослі тварини— 0,2-0,25 г на 1 кг маси тіла, 3 рази на добу, курс— 3 дні;
- молодняк під час відлучення— 1-1,5 г на 10 голів, щодня, курс— 14 днів;

7.Брометронід новий порошок—порошок для перорального застосування при захворюваннях, що спричинені мікроорганізмами, чутливими до тинідазолу:

- собаки, коти— лямбліоз, амебіоз, трихомоноз, інші анаеробні інфекції;

- декоративні кролики– еймеріоз.

Спосіб застосування та дози.Препарат застосовують перорально, попередньо змішуючи з кормом.

Дози препарату для різних видів тварин вказані у таблиці 1

Таблиця 1

Вид тварин	Доза препарату, г		Застосування
	на 1 кг корму	на 10 кг маси тіла	
Собаки:			
лямбліоз		0,8 –1	5 днів
анаеробні інфекції		0,4 –0,5	2–3 тижні
амебіоз		0,5 –0,6	5 днів
Коти:			
лямбліоз, трихомоноз		0,4–0,5	10 днів
Декоративні кролики:			
еймеріоз (дорослі тварини)		2–3	3 дні
профілактика під час відлучення від матері		1	10 днів

8. Мазь «Аверсект», 15 г

Рекомендовано застосовувати при захворюваннях шкіри і підшкірних тканин (демодекозе, коросту, педикульозі).

Доза і спосіб застосування :наносити на шкіру (втирати) один-два рази на день по 2-3 г до поліпшення стану шкіри при профілактичному нанесенні, використовувати протягом п'яти періодів по 5 днів з перервами в 2 дня при лікувально-профілактичному нанесенні, дозволяється чергувати з іншими зовнішніми засобами.

Для всіх видів тварин.

9. Канаміцин 25% (100 мл).Ін'єкційні протимікробні засоби.

Застосування. Канаміцин– антибіотик, який належить до групи аміноглікозидів.

Застосування: лікування бронхопневмонії, септицемії, сальмонельозу, ендометриту, метрита, маститу, циститу, нефриту, абсцесів, дерматитів, у великої рогатої худоби, коней, овець, свиней, собак, котів та птиці.

Доза і спосіб застосування внутрішньом'язово, підшкірно або повільно внутрішньовенно в дозі: собаки, кішки– 0,1 мл на 1 кг живої маси один раз в день. Курс лікування– 3-5 днів.

Протипоказання: не застосовувати тваринам з порушеною функцією нирок, органів слуху і рівноваги. Не застосовувати одночасно з іншими аміноглікозидними антибіотиками і антибіотиками, які надають нефротоксична дія (полимиксином В, колістином, амфотерицином, хлорамфеніколом, цефалоспоринами, еритроміцином), а також з міорелаксантами і анестезуючими засобами (галотаном), сульфаніламидами, гепарином, вітамінами групи В, сечогінними засобами (фуросемідом).

10. Амоксицилін ЛА 15% (100мл). Ін'єкційна суспензія тривалої дії для тварин. Амоксицилін – це антибіотик широкої бактерицидної дії з групи бета – амінопропіонова кислота. Велика рогата худоба, коні, свині, птиці: інфекції дихальних шляхів (бронхіт, бронхопневмонія, пневмонія, плеврит, легеневі ускладнення після вірусних захворювань), інфекції сечостатевого шляхів (нефрит, цистит), інфекції шлунково-кишкового тракту, і відносяться до печінки і жовчі, шкірні інфекції, викликані бактеріями, чутливими до амоксициліну.

Дозування, спосіб і тривалість застосування: Кішки, собаки: вводити одиничною дозою з розрахунку: 2 мл амоксициліну 15% / 10 кг живої маси (відповідає 30 мг амоксициліну / 1 кг живої ваги). У разі необхідності зробити повторну ін'єкцію через 48 годин після першої. Вводити внутрішньом'язово або підшкірно. Збовтувати препарат перед вживанням.

12. Тілозомікон (10 мл) 5% –антибіотик з групи макролітів.

Застосування: лікування собак, котів, кролів, хворих на бронхопневмонію, пневмонію, артрит, гострий ентерит, дизентерію, мастит, дерматит, лептоспіроз, післяопераційні і післяпологові інфекції, вторинні бактеріальні інфекції при вірусних хворобах, а також при захворюваннях органів дихання і шлунково-кишкового тракту, викликаних мікроорганізмами, чутливими до тилозину.

Дозування: внутрішньом'язово один раз на добу протягом 3-5 днів в дозах: собаки, коти, кролики – 1,0-2,0 мл препарату на 10 кг маси тіла. Не вводити препарат більш ніж в одне місце ін'єкції. Перед парентеральним введенням препарат рекомендують підігріти до 25-30 °С.

Перорально один раз на добу протягом 2-5 діб в дозі:

Собаки: 0,3-0,5 мг / кг або 10-15 крапель / голову.

Коти: 0,1-0,3 мг / кг або 5-10 крапель / голову.

Цуценята, кошенята: 0,1-0,2 мг / кг або 3-5 крапель / голову.

12. Алюмініум-спрей (Aluminium –Spray). Він має антисептичні, протизапальні і ранозагоювальні властивості. При нанесенні на уражену область утворює щільну плівку, що запобігає повторну бактеріальну контамінацію і шкідливий вплив навколишнього середовища. Препарат має підсушуючий ефект.

Показання. Призначають собакам і кішкам для лікування ран різного походження і шкірних захворювань, а також для обробки післяопераційних ран.

Спосіб застосування: необхідно видалити з оброблюваної поверхні забруднення, некротизовані тканини, гній і рановий ексудат. Перед використанням флакон з препаратом слід добре струсити і розпорошувати з

відстані 20-25 см від ураженої ділянки протягом 1-2 секунд. Препарату дають вбратися протягом 3 хвилин, не дозволяючи тварині злизувати плівку, що утворилася. Алюмініум-спрей застосовують 1-2 рази на добу. Курс лікування залежить від тяжкості рани і швидкості її загоєння, але не повинен перевищувати 10 днів.

13. Енрофлорксацин належить до групи фторхінолонів і має досить широкий спектр протимікробної активності.

Показання. Призначається кішкам і собакам для лікування таких захворювань як: пневмонія, бронхопневмонія, трахеобронхіт, інфекції сечостатевої системи, бактеріальний ентерит, колибактеріоз, сальмонельоз, пастерельоз, синдром ММА, ерізіпілотрікси і ін.

Дози: препарат вводять тваринам внутрішньом'язово в добовій дозі 0,5 мл на 10 кг маси тіла тварини протягом 3-5 днів. Після введення препарату рекомендується масажувати місце ін'єкції. Слід уникати пропуску чергової дози, так як це може призвести до зниження терапевтичної ефективності. У разі пропуску однієї дози необхідно ввести препарат якомога швидше.

Особливості застосування: Аціломаг забороняється змішувати в одному шприці з іншими лікарськими препаратами, а також застосовувати одночасно з бактеріостатичними антибактеріальними засобами (лінкозамидами, макролідами, сульфаніламидами, тетрациклінами), препаратами групи пеніцилінів. Гентаміцин 4% розчин для ін'єкцій 10 мл – належить до групи аміноглікозидів.

Застосування: лікування кішок, хворих септицемією, артрит, дерматит, а також при захворюваннях шлунково-кишкового тракту, органів дихання, сечостатевої системи і шкіри, викликаних мікроорганізмами, чутливими до гентаміцину.

Дозування: внутрішньом'язово 2 рази на добу з інтервалом 12 годин протягом 3-5 діб в наступних дозах: собаки, кішки – 1,1 мл препарату на 10 кг маси тіла. Новонародженим тваринам протягом перших днів життя дають половину рекомендованої дози.

Протипоказання: не застосовувати одночасно з іншими аміноглікозидними антибіотиками і антибіотиками, що мають нефротоксичну дію (поліміксин В, колістин, амфотерцін, хлорамфенікол, цефалоспорины, еритроміцин), а також з міорелаксантами і анестезуючими засобами, сульфаніламидами, гепарином, вітамінами групи В, сечогінними засобами.

14. Лінкоміцин 10%. Розчин застосовують собакам і кішкам для лікування респіраторних захворювань, актиномікозів, остеомієлітів та інших захворювань, викликаних чутливими до антибіотика мікроорганізмами.

Розчин вводять внутрішньом'язово або внутрішньовенно один раз на добу в наступних дозах: 1 мл препарату на 5 кг, через кожні 12-24 години.

15. Фіпристспот-он 10% для собак (40+ кг), (протипаразитарні).

Показання до застосування. Профілактика та лікування собак при ураженнях ектопаразитами: блохами (*Ctenocephalides* spp.); кліщами (*Rhipicephalus* spp., *Dermacentor* spp., *Ixodes* spp); вошами (*Linognathidae*). Профілактика та лікування блошиного алергічного дерматиту собак (FAD).

Дози і способи введення тваринам різного віку.

Препарат призначають дорослим собакам та цуценятam старшим 8-ми тижневого віку. Мінімальний інтервал між застосуванням препарату становить 4 тижні. Препарат наносять на суху, неушкоджену шкіру тварин між лопатками у дозі— одна піпетка відповідного розміру на одну тварину:

- для собак масою тіла 2-10 кг— піпетка 0,67 мл;
- для собак масою тіла 10-20 кг— піпетка 1,34 мл;
- для собак масою тіла 20-40 кг— піпетка 2,68 мл;
- для собак масою тіла 40-60 кг— піпетка 4,02 мл;
- для собак масою тіла понад 60 кг—піпетка 4,02 мл і відповідна піпетка з меншою дозою.

16. Спектран, що має виражену протимікробну та протизапальну дію.

Лікування при захворюваннях травного каналу (ентерит, гастроентерит, гастроентероколіт), органів дихання (бронхіт, бронхопневмонія, риніт) та сечостатевої системи (метрит, ендометрит, мастит, агалактію, цистит, уретрит, пієлонефрит), суглобів, шкіри та м'яких тканин; гострих та хронічних отитів, операційних, раневих, післяпологових та інших первинних і вторинних інфекціях бактеріальної етіології, що спричинені мікроорганізмами, чутливими до амоксициліну.

Дозування —собаки, коти— 0,1 мл препарату на 1 кг маси тіла тварини.

При необхідності препарат вводять повторно через 48 годин.

17. Цефтриаксон має широкий спектр антибактеріальної дії. Він згубно впливає на стафілококи, стрептококи, ентеробактерії, клебсієли, шигели та багато інших хвороботворних мікроорганізмів.

Цей антибіотик III покоління ветеринари призначають тваринам, що страждають інфекціями сечостатевої системи, органів дихання, м'яких тканин, шкіри. Цефтриаксон застосовується для лікування отитів, менінгітів, сепсису. Він використовується для запобігання виникнення післяопераційних ускладнень.

Для кого: для котів і собак, але може використовуватися також для інших ссавців.

Дозування: порошок призначений для проведення внутрішньом'язових або внутрішньовенних ін'єкцій. З метою проведення внутрішньом'язових ін'єкцій порошок розводять в новокаїні, лідокаїні або в воді для ін'єкцій, а з метою проведення внутрішньовенних ін'єкцій— в стерильній воді для ін'єкцій (для струминного введення), в фізіологічному розчині або 5% розчині глюкози (для краплинного введення).

Дозування препарату, спосіб його застосування і кратність введення призначається ветеринаром індивідуально. Кішкам лідокаїн для розчинення порошку не використовується. Добова доза цього антибіотика становить приблизно 20-40 мг на кг ваги тварини. Препарат вводять протягом 5-10 діб.

18. Цефтіфу-50. Антибіотик цефалоспоринового ряду третього покоління, широкого спектру дії.

Лікування собак і котів. Застосовують при захворюваннях травного каналу (ентерит, гастроентерит, гастроентероколіт), органів дихання (бронхіт, бронхопневмонія, риніт) та сечостатевої системи (метрит, ендометрит, мастит, агалактія, цистит, уретрит, пієлонефрит), суглобів, шкіри та м'яких тканин; при гострих та хронічних отитах, операційних, раневих, післяпологових та інших первинних і вторинних інфекціях бактеріальної етіології, що спричинені мікроорганізмами, чутливими до цефтіофуру.

Дозування: собакам і котам внутрішньом'язово у дозі 0,5 мл препарату на 10 кг маси тіла 1 раз на добу впродовж 3-5 діб. Ін'єкції необхідно робити щоразу з іншого боку тварини. У випадку гострого післяродового метриту може знадобитися додаткова підтримуюча терапія. Перед застосуванням флакон з препаратом необхідно ретельно струсити. Максимальна рекомендована доза при одноразовому введенні для собак—5 мл, для котів— 1 мл.

19. Імідопіран— дієвий засіб для позбавлення від паразитів. Цей препарат призначений для профілактики і лікування паразитарних захворювань крові у собак. Імідопіран застосовується при таких кровопаразитарних захворюваннях: бабезіоз, піроплазмоз, франсаїєллез, анаплазмоз, тейлеріоз, нуталіоз, ерліхіоз, трипаносомоз.

Дозування: собакам препарат вводити підшкірно. Рекомендована профілактична і терапевтична доза імідопірану для собак— 0,3-0,5 мл на 10 кг маси тіла тварини. З профілактичною метою препарат вводять собакам один раз в сезон при загрозі нападу на тварин іксодових кліщів (полювання, турпохід в лісовому масиві).

Введення препарату собакам з терапевтичною метою повторюють через 2 тижні (всього 2 введення на курс лікування). Собаки повинні перебувати під наглядом ветеринарного лікаря не менше 15 хв після введення препарату. Одночасно з імідопіраном для собак рекомендують застосовувати антигістамінні препарати.

20. Релакс—група препаратів для неінгаляційного наркозу, седативний засіб ультракороткої дії. Протягом 30-60 секунд настає медикаментозний сон. Анестезуюча дія після одноразового введення препарату в рекомендованій дозі становить до 8 хв. При підтримці анестезії в звичайному режимі значної кумуляції препарату не спостерігається.

Застосування собакам і котам для загальної короткочасної анестезії (особливо, коли потрібно короткий період виходу тварини з наркозу), для вступного наркозу і підтримки основного наркозу. Препарат може бути використаний для вступної анестезії при кесаревому розтині у сук.

Дозування. Для досягнення короткочасного наркозу препарат «Релакс» вводять внутрішньовенно в дозі, розрахованій на масу тіла тварини, одноразово впродовж 10-60 секунд до отримання анестезуючого ефекту.

21. Тіопенат. Препарат сприяє міорелаксації.

Показання. Застосовують домашнім і продуктивним тваринам собаки, коти, як самостійний засіб для наркозу при нетривалому хірургічному або діагностичному втручанні (не більше 20-25 хвилин), а також для ввідного і

базового наркозу з подальшим використанням інших анальгетиків або міорелаксантів.

За критичного стану хворих тварин (із безнадійним діагнозом) препарат застосовують для швидкої і безболісної евтаназії.

Протипоказання. Не призначати тваринам із порушеннями функцій печінки та нирок, при лихоманці, виснаженим тваринам, вагітним та лактуючим самкам. Не вводити в артерії.

Спосіб застосування та дози. Для введення тварин у наркоз препарат застосовують внутрішньовенно, доза становить 7-15 мг на 1 кг маси тіла. Першу третину ін'єкції вводять повільно з метою запобігання зупинки дихання, другу третину – після стабілізації дихання, решту препарату – після припинення тахікардії.

При використанні препарату (особливо для собак) доцільно проводити премедикацію, це дозволить зменшити дозу препарату, уникнути можливого збудження, скоротити період виходу з наркозу. Для досягнення більш тривалого наркозу застосовують інші анестетики. В окремих випадках допускається одне повторне введення, за умови, що сумарна доза тіопенталу натрію не перевищуватиме 35 мг на 1 кг маси тіла. Доза 60 мг на 1 кг маси тіла використовується для швидкої та безболісної евтаназії тварин.

Застереження. Не застосовувати розчини з вмістом діючої речовини менше 1,5%. При введенні у вену не допускати потрапляння розчину у підшкірну клітковину, це може спричинити її некроз.

22.Ксілазін 2%, 30мл. Седативний лікарський препарат. Міорелаксаційна дія у тварин настає через 20-50 хвилин після введення препарату.

Застосування. Застосовують тваринам для заспокоєння, знеболювання, тимчасового знерухомлення при надмірному збудженні, під час хірургічних втручань, для транспортування, а також як переданестезійний засіб.

Ксілазін 2% призначають собакам і кішкам з метою заспокоєння, знеболювання і міорелаксації при проведенні клінічного огляду, рентгенологічних досліджень, для знерухомлення неспокійних і агресивних тварин, в тому числі під час транспортування, в якості засобу премедикації при оперативних втручаннях, хворобливих маніпуляціях, а також для місцевої та загальної анестезії.

Дозування. Ксілазін 2% вводять тваринам парентерально. Залежно від способу введення, дози препарату і виду тварини спостерігається седація і міорелаксація різного ступеня: собакам при проведенні маніпуляцій, що не супроводжуються больовими проявами. Ксілазін 2% вводять внутрішньом'язово, кішкам – внутрішньом'язово або підшкірно в дозі 0,05-0,10 мл / кг (1-3 мг ксілазіна гідрохлориду на 1 кг маси тварини).

Специфічними антидотами ксілазіна гідрохлориду є блокатори альфа-адренорецепторів: йохимбин, толазолін або атіпамезол, які застосовують тваринам відповідно до інструкцій.

Протипоказання. Не застосовувати вагітним самкам. Не застосовувати препарат тваринам з порушеннями функцій серця або легенів.

13.Отруєння щурячою отрутою у собак: симптоми, антидоти, лікування

Якщо пес випадково з'їв щурячу отруту, ви повинні негайно визначити, що саме потрапило в організм тварини, так як від правильної діагностики залежить життя тварини. Обов'язково постарайтеся відшукати упаковку, так як всі необхідні відомості обов'язково друкуються на ній. В крайньому випадку постарайтеся згадати самі або опитати людину, яка розкладала приманку, як виглядала пачка з щурячою отрутою. Можливо, що хоча б за цими ознаками вдасться точно визначити вид отрути.

Засоби, що блокують механізм згортання крові (LAACs), в даний час лідирують на ринку препаратів для дератизації.

Механізм дії. Як неважко здогадатися, отрута не дає крові згортатися. Щур або миша, яка з'їла його, свій життєвий шлях закінчує від масової внутрішньої кровотечі. Те ж саме можна сказати і про отруєння собак. Взагалі, ці сполуки абсолютно аналогічні за дією (а іноді— і за складом) ліків, активно використовується в медицині (наприклад, Варфарин (природний антагоніст вітаміну К) або Кумадіна / Coumadin). Як правило, у собак перші симптоми видно через три-п'ять днів після отруєння. Втім, якщо пес одноразово прийняв велику «дозу», клінічні ознаки проявляться значно раніше.

Загальні симптоми отруєння. При масовій внутрішній кровотечі собака може впасти в летаргічний стан, тварина стає млява і апатична, виникає кашель (причому відхаркується кривава піна), утруднене дихання (через кровотечі в легенях), всі видимі слизові оболонки різко бліднуть. Можлива блювота, діарея (не обов'язково з кров'ю), часто розвивається кровотеча з носа, гематурія (кров у сечі), опухають суглоби і кровоточать ясна. Апетит відсутній.

Антидот і лікування. На щастя, є відмінний засіб, який в більшості випадків запобігає важким ефектам отруєння. Йдеться про вітамін К, Филлохинон. Зауважимо, що в звичайних кормах для собак його і без того міститься достатня кількість, але його не вистачить для придушення дії отрути, а тому необхідно проколоти тварині курс вікасолу. Як правило, курс лікування в цьому випадку займає приблизно місяць. Через два дні після останнього введення препарату необхідно провести повний аналіз крові. Якщо рівень протромбіну і тромбоцитів нормальний, терапію можна вважати завершеною. В іншому випадку курс вікасолу необхідно продовжити.

Вік і здоров'я пса можуть бути основними чинниками, що визначають ступінь небезпеки вжитої дози отруйної речовини. Дуже старі, молоді собаки, а також тварини із захворюваннями печінки і шлунково-кишкового тракту знаходяться в зоні ризику. Варто сказати, що всі пси особливо чутливі до засобів, що порушують процес згортання крові, а тому потребують якнайшвидшої лікувальної допомоги при отруєнні ними.

Холакальциферол (вітамін Д-3). Виникає закономірне питання: «Як вітамін може бути використаний в якості отрути»? Насправді, все дуже просто. Всі вітаміни дуже отруйні при підвищеному дозуванні, і холакальциферол— не виняток. Сьогодні на ринку все більше засобів дератизації, вироблених на його основі.

Загальні ознаки отруєння шурячою отрутою у собак. Збільшена спрага і підвищена частота сечовипускання, слабкість, летаргія, знижений апетит і неприємний запах з рота («уремічне» дихання). Гостра ниркова недостатність розвивається через 2-3 дні після проковтування отрути. Слід пам'ятати, що при появі останньої ознаки організму тварини вже наноситься серйозний удар, від якого він оговтується далеко не завжди.

Антидот і терапія. «Вітамінні» отрути вимагають термінової госпіталізації та лікування в умовах клініки, з постійним контролем рівня кальцію і фосфору в плазмі крові. Немає ніякого певного антидоту, але, якщо її вчасно розпочати, симптоматична терапія показує дуже гарні результати. Позитивно себе зарекомендували сечогінні засоби, стероїди, кальцитонін і бісфосфонати, які сприяють швидкому виведенню надлишків кальцію з організму. Врахуйте, що лікувати собаку доведеться мінімум п'ять-шість тижнів, причому вихованцеві потрібно буде постійно здавати кров на аналізи.

Ступінь загрози. Холекальциферол (як і всі вітаміни) вельми небезпечний. Навіть найменше «передозування» варте породити вкрай серйозні наслідки, так що лікувати постраждалу тварину треба максимально терміново. До речі, а чому саме вітамін Д використовується в якості основи для виготовлення отрути? Вся справа в невисокій вартості його синтезу. В принципі, вітамін А ще страшніше при передозуванні, але його виробництво обходиться значно дорожче.

Брометалін (він же ціанід кальцію). Викликає швидкий набряк мозкових оболонок. Загальні симптоми отруєння. Неузгодженість рухів кінцівок (атаксія), судоми, неврологічні напади, параліч, смерть. Чим більше пес з'їсть отрути, тим швидше буде розвиватися клінічна картина. Мінімальний термін появи симптомів – близько двох годин, але вони можуть проявитися і після 36 годин. Таким чином, при підозрі на отруєння за псом потрібно спостерігати не менше доби.

Антидот і терапія. На жаль, але специфічних антидотів і в цьому випадку немає. Щоб максимально полегшити стан тварини, що отруїлась, їй багаторазово дають велику кількість активованого вугілля і кілька разів промивають шлунок. Показано призначення сечогінних засобів, які зменшують ймовірність розвитку набряків.

Ступінь загрози. Собаки до цього типу отрут не надто чутливі (куди гірше доводиться кішкам).

Фосфід цинку і алюмінію. Ці речовини помітно рідше застосовуються з цілями дератизації. На жаль, вони дуже небезпечні, а тому власнику потрібно знати про загальні ознаки отруєння ними.

Механізм дії. Якщо препарат потрапляє в шлунок тварини, то в результаті реакції з соляною кислотою шлункового ж соку виробляється отруйний газ фосфін. Чим більше їжі до цього з'їла собака, тим більше виділиться обсяг отруйного газу. А тому при найменшій підозрі на отруєння цими отрутами годувати вихованця суворо заборонено.

Загальні симптоми отруєння шурячою отрутою у собак. Великий обсяг газу, що виділяється призводить до розвитку гострого метеоризму, що

супроводжується блювотою, болем у животі, шоком, панічними атаками, нападами. Токсична дія швидко призводить до ураження печінки.

Антидот і терапія. Ця отрута також не має антидоту, і безпосередня терапія має на увазі симптоматичну допомогу. Введення антацидних препаратів (наприклад, Маалокса / Maalox) в більшості випадків допомагає різко знизити обсяг токсичного газу, який виділяється. Крім того, показано призначення ударних кількостей активованого вугілля з наступним багаторазовим промиванням шлунку.

Врахуйте, що фосфін вельми отруйний, а тому всі лікувальні маніпуляції повинні проводитися або в добре провітрюваному приміщенні, або на відкритому повітрі. З огляду на потенційний ризик всіх маніпуляцій, самотійно краще нічого не робити, надавши можливість зробити все професійним ветеринарам.

Ступінь небезпеки. Отрута дуже токсична і доза, необхідна для розвитку важких наслідків, мала. Якщо є підозра, що вихованець «пообідав» цією отрутою, коли вихованця рве, негайно виведіть його на відкрите повітря, або ж повністю відкрийте всі вікна в квартирі / автомобілі, якщо ви вже везете собаку в клініку.

Перша допомога при отруєнні:

Причини отруєння собак.

Собаки мало розбірливі в їжі, вони гризуть, хапають нальоту все що їм кинеш, тому отруєння у них можуть виникнути під впливом різних речовин. Практичне значення має поділ отрути в залежності від шляху її потрапляння в організм тварини. Тому найбільш вірогідні наступні причини отруєння.

Собаки з'їдають отруйні речовини, вони надходить у шлунок і кишечник, а звідти всмоктуються в кров. Причини: тварина з'їла зіпсований харчовий продукт, отруту для щурів, навмисне отруєння «догхантерами», неправильне застосування лікарських препаратів господарем (наприклад, при дегельмінтизації).

Рідше причиною отруєння стають ліки з домашньої аптечки, побутова хімія, алкоголь, нафтопродукти, отруйні рослини, залишкові пестициди, реагенти проти ожеледиці.

Отруєння газами при вдиханні. Чадний газ при перевезенні в закритому кузові, пари бензину і гасу.

Контактна дія отрути, тобто вона всмоктується через шкіру. До цієї групи відносяться неправильне застосування ліків від бліх, отруєння нафтопродуктами.

Перші ознаки отруєння у собак можуть бути схожі з проявами інфекційних захворювань. Особливо часто власники плутають отруєння і початкову стадію вірусного ентериту. При цьому захворюванні також характерна блювота і відмова від корму. Власник передбачає, що собака захворіла і тому нічого не їсть. Що робити, адже в цьому випадку більшість заходів першої допомоги тільки погіршить ситуацію? Для вірусного ентериту характерна біла піниста

блювота, посилюється у міру розвитку симптомів. А при отруєнні часто присутні ознаки ураження нервової системи.

Які симптоми у собак при отруєнні.

До основних ознак отруєння у собак відносяться: блювання; рясна слинотеча; пронос; болючість живота; м'язова слабкість, порушення ходи, мимовільні посмикування; судоми або паралічі; втрата свідомості, кома; зміна серцевого ритму та/або дихання; під впливом деяких отрут відзначається розширення зіниць, можливо, наступ сліпоти.

Надання першої допомоги при отруєнні собаки.

У будь-якому випадку слід звернутися до ветеринарного лікаря. Багато отрути можуть мати відстрочений характер ураження. Але спочатку слід надати першу допомогу при отруєнні собаки:

- перервати контакт собаки з отрутою.
- при надходженні небезпечної речовини всередину спровокувати блювоту (влити теплий розчин кухонної солі або харчової соди (1 столова ложка на склянку води). Або 3% розчину перекису водню розвести водою у співвідношенні 1:1, давати у дозі 1 столова ложка на 3 кг живої маси).
- при попаданні отрути на шкіру змити теплою водою з дитячим милом.
- при отруєнні газами винести тварину на свіже повітря. Чадний газ частково нейтралізується при рясному обмиванні слизових оболонок очей і ротової порожнини 3% розчином харчової соди.
- при підозрі на отруєння дайте собаці один з адсорбентів для зв'язування та видалення отрути з кишечника: активоване вугілля з розрахунку 1-3 г на 1 кг ваги, Ентеросгель, Поліфепан, Энтеросор. Через півгодини після вживання адсорбенту дайте собаці проносне і обволікаюче.

Увага! Не можна провокувати блювоту при отруєнні нафтопродуктами, їдкими лугами та кислотами. Так як при зворотному проходженні цих отруйних речовин через стравохід, може статися хімічний опік.

Що дати собаці при отруєнні?

- відвар лляного насіння;
- рідкий крохмальний клейстер;
- яєчний білок (розбавити водою 1:1);
- сольові проносні (глауберової або карловарської солі);
- олійні послаблюючі (якщо немає протипоказань).

Молоко доцільно вживати тільки в тому випадку, якщо собака отруїлася солями важких металів (свинець, ртуть). В іншому випадку воно може заподіяти шкоду, прискоривши засвоєння отрути з шлунку і кишечника.

Лікування собаки при отруєнні.

При отруєнні собаки важливі конкретні симптоми і тому лікування може бути досить вузьким. У першу чергу необхідно зробити:

- промивання шлунку;
- глибоку очисну клізму;
- ввести специфічну протитотруту – антидот;
- призначити сечогінні для прискорення виведення отрути з крові;

- провести симптоматичне лікування, спрямоване на підтримання функції печінки, діяльності серця, відновлення дихання;

- при сильних судомах може знадобитися введення протисудомних препаратів, а при харчовій токсикоінфекції – лікування антибіотиками.

Лікуємо собаку самотійно.

Що робити в домашніх умовах, якщо собака отруїлася відомою вам отрутою? Самолікування виправдовує себе тільки в тому випадку, якщо ви впевнені, що тварина піддалося впливу таких отрут.

Ізоніазид. Це таблетки від туберкульозу, використовуються догхантерами для знищення собак. Дія отрути проявляється протягом 30-60 хвилин і може супроводжуватися порушенням координації рухів, судомами. Блювота може бути відсутньою. Чим лікувати собаку при отруєнні ізоніазидом? Для нейтралізації отрути вводять внутрішньовенно 30-50 мл 1% розчину вітаміну В6 (піридоксин). Якщо не можете зробити внутрішньовенну ін'єкцію, коліть внутрішньом'язово.

Отруєння щурячою отрутою на основі препаратів, що порушують згортання крові. Основна ознака – наявність незгорнутої крові в блювотних масах, калу, кровотечі з носа і рота. Діє така отрута повільно, від 1 до 10 днів, зазвичай ознаки проявляються на 3-5 день після поїдання принади. Внутрішньом'язово вводять вітамін К (Вікасол) в дозі 1-2 мл на собаку.

При попаданні в шлунок кислоти або лугу не можна викликати блювоту. Не рекомендується також проводити нейтралізацію, випоюючи соду або лимонну кислоту. Обмийте ніс, ротову порожнину, язик великою кількістю води і влийте в собаку 0,5-1 літр рідини з адсорбентом. Тварині знадобиться промивання шлунку через зонд.

При отруєнні миш'яком з рота собаки можна вловити часниковий запах. Після проведення заходів по наданню першої допомоги випоюють суміш окису магнію сульфату, окису заліза. У 500 мл теплої води розчиняють 20 г оксиду магнію і 100 грамів сульфату окису заліза. Дають по 50-100 мл кожні 15 хвилин після перших ознак отруєння, всього 2-4 рази.

Після будь-якого харчового отруєння собаку витримують добу без їжі, дають рясне питво. Годування починають з малих кількостей їжі, давайте легкозасвоювані корми: сир; яйце; печінка; вівсянку; кисляк; нежирне варене м'ясо. Також проводять відновлювальну терапію.

14. Отруєння кішок: перша допомога, подальше лікування

При лікуванні отруєння кішки важлива своєчасна перша допомога.

Отруєння— дуже небезпечна проблема для кішки, яка може призвести до смертельного результату, причому воно зустрічається досить часто. Дві якості кішок— цікавість і охайність— в даному випадку грають їм погану службу. Кішки в основному отруюються, бажаючи спробувати щось новеньке або вилизуючи шерсть, на яку потрапила отруйна речовина. Дуже важливо вчасно розпізнати отруєння кішки і якнайшвидше вжити заходів— зволікання може призвести до смерті.

Кішка може отруїтися різними речовинами:

- побутовою хімією або ліками, залишеними в межах досяжності;
- неякісними глистогінними і блохогінними препаратами або при неправильному дозуванні цих препаратів;
- отруйними кімнатними рослинами або рослинами, що входять до складу букетів квітів;
- щурячою отрутою (кішка може з'їсти отруєну приманку для пацюка або ж отруєного щура чи мишу);
- на дачі— інсектицидами або гербіцидами при попаданні їх на шерсть;
- зіпсованими продуктами харчування кішки отруюються набагато рідше, оскільки зазвичай їх не їдять.

Найбільш характерними симптомами отруєння котів є млявість, блювота, діарея, рясне слиновиділення. Може з'явитися прискорене дихання, загальне пригнічення і апатія або, навпаки— перезбудження, судоми. При отруєнні кішки симптоми з'являються несподівано, а стан кішки швидко погіршується. Необхідно пам'ятати, що різні отрути викликають неоднакові симптоми, так що клінічна картина отруєння може бути різноманітною.

При підозрі на отруєння кішку слід негайно, не втрачаючи ні хвилини, доставити до ветеринарного лікаря або викликати лікаря додому. Результат лікування при отруєнні залежить від того, як швидко воно розпочато, до того ж деякі види отруєння лікуються тільки на початку захворювання. Перша допомога при отруєнні кішки полягає у викликанні блювоти, яку можна спричинити за допомогою спеціальних блювотних препаратів або підручними засобами (3% розчином перекису водню (1 ч. л. на 2 кг ваги), сироп блювотного кореня (іпекакуани) по 1 ч. л. на 5 кг ваги).

В якості першої допомоги при харчовому отруєнні дайте кішці ентеросгель (1/2 чайної ложки кожні 2 години). Не годуйте кішку, однак вона повинна мати доступ до води. Якщо отрута потрапила на шерсть, її слід видалити промиванням. Навіть якщо кішці стало краще, її потрібно показати лікарю. Для того, щоб допомогти поставити точний діагноз, до відвідування лікаря постарайтеся визначити, чим саме могла отруїтися кішка (огляньте квартиру, відро для сміття; проінспекуйте домашні рослини; згадайте, що їла ваша кішка).

Лікування при отруєнні кішки полягає в застосуванні антидоту до даної конкретної отрути, промивання шлунку, застосування ліків –адсорбентів, які допомагають вивести отруту з організму. Також даються заспокійливі, протиблювотні, болезаспокійливі засоби.

15. Внутрішні незаразні хвороби

Для фіксації собак використовують намордники, накладають на щелепи тасьму або з бинта петлю, кінець якої зав'язують на потилиці або утримують за нашійник, попередньо вдягнувши намордник або зав'язавши щелепи.

Застосовують також фіксаційні станки і операційні столи для малих тварин. Котів фіксують так, як собак, або загортають у полотнину чи клейонку і зав'язують тасьмою або бинтом у двох місцях. При дослідженні й лікуванні диких тварин для того, щоб вони не рухались, застосовують аміназин або інші транквілізатори, вводячи їх за допомогою спеціальних пістолетів.

15.1. Деякі прийоми фіксації кішок

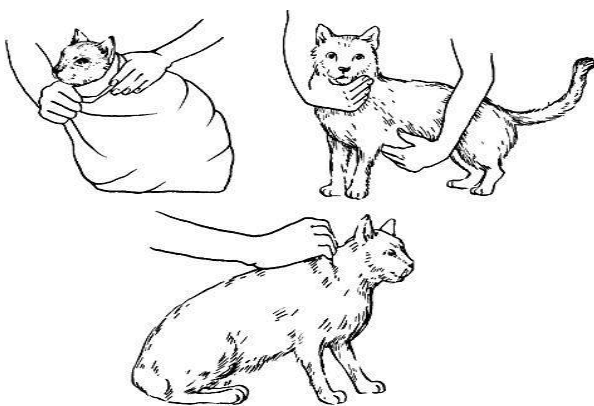

Рис.2

Кішка може нанести серйозні травми зубами і кігтями людям, які намагаються надати їй ветеринарну допомогу. Для уникнення цього, кішку необхідно надійно зафіксувати, що вимагає певних знань і навичок. Головне пам'ятати, що загривок і лапи кішки можна стискати досить сильно, не боячись, що зламаєте їх або задусите її. Більше біди буде, якщо ви ослабите хватку і тварина завдасть вам серйозної шкоди.

Спосіб 1. Фіксація за загривок– «хватка старшого»– кішку міцно схопити рукою, зібравши шкіру на загривку.

Спосіб 2. Фіксація передніх або задніх кінцівок «в замок»– покласти обидві лапи в долоню, вказівний палець просунути між передніми або задніми лапами в області між зап'ястям і ліктьовим суглобом, а великим і вказівним пальцями міцно стиснути обидві лапи «в замок».

Спосіб 3. Фіксація за загривок і передні лапи– утримуючи кішку «хватку старшого», сильно відведіть голову назад, щоб кішка не змогла дотягнутися зубами до руки, що утримує передні лапи «в замку».

Спосіб 4. Фіксація за загривок і задні лапи– покласти кішку на бік або на живіт і, утримуючи "хваткою старшого" за загривок і задні лапи "в замку", як би розтягніть її на поверхні з достатньою силою, не допускаючи, щоб вона вирвалася.

Щільно сповийте кішку в щільну тканину або ковдру, опустивши передні

лапи уздовж тулуба. Помістіть кішку в фіксуєчий мішок.

Температуру шкіри визначають, прикладаючи руки до симетричних ділянок тіла: у собак і кішок— до кінчика носа і хвоста.

У собак і котів кон'юнктива блідо-рожева, а при збудженні тварин швидко стає рожево-червоною. Слизова оболонка рота блідо-рожева, часто з пігментацією. У здорових тварин для дослідження доступні лише поверхнево розміщені лімфатичні вузли у собак і котів— пахвинні.

Собаки— дорослі тварини—37,5-39,0 , коти— дорослі тварини— 38,0-39,5.

15.2. Хвороби дихальних органів

Риніт— це запальний процес в слизовій оболонці носа. Захворювання може бути як самостійним, так і наслідком більш серйозної патології.

Вторинний тип риніту утворюється як наслідок куди більш серйозних захворювань (таких як туберкульоз, чума, гепатит і деяких інших інфекцій), а значить, лікувати треба спершу основну хворобу. Первинний риніт проявляється при попаданні в ніс газів і пилу, що викликають роздратування, при травмах або від взаємодії з алергічними речовинами.

Гострий риніт— це загострення захворювання з яскраво вираженими симптомами. У хронічну форму він переходить при відсутності адекватного лікування або неефективності вжитих заходів.

Ознаки: невелике зростання температури тіла, чхання, сопіння носом, труднощі з диханням, слабкість організму і втрата апетиту, виділення слизу з носа, задишка, набряк підщелепних лімфовузлів, гіперемія слизової носа. Тип і кількість слизу, що виділяється з носа, залежить від ступеня захворювання. Це можуть бути рідкі або густі, посилені або незначні, з однієї ніздрі або з обох, часті або рідкі виділення.

Основною причиною виникнення риніту є загальне переохолодження організму тварини і, як наслідок, розвиток простудних захворювань.

До інших причин появи риніту відносяться деякі інфекційні захворювання і хвороби інвазійного характеру, а також потрапляння в слизові різних подразників і отримання пошкоджень.

Лікування захворювання має розпочатися з усунення заходів, що сприяють його розвитку. Якщо причина виникнення риніту— переохолодження, то потрібно усунути причину.

Якщо причина в підвищеній концентрації дратівливих газів— потрібно зменшити їх зміст. Якщо риніт проявився як алергія на корм— потрібно виключити цей вид харчування з раціону тварини.

Гострий катаральний риніт може пройти за кілька днів без застосування лікарських засобів, якщо перебіг хвороби протікає без ускладнень, і усунені причини захворювання. Але найчастіше необхідна медикаментозна терапія. Залежно від стадії хвороби застосовують: інгаляції водяними парами з гідрокарбонатом натрію; зрошення носа дезінфікуючими та знеболюючими засобами; різні мазі, аерозолі та розчини для усунення симптомів захворювання;

Емфізема— патологічне збільшення розміру легень. Альвеолярна емфізема пов'язана з розширенням легень за рахунок збільшення обсягу альвеол, а інтерстиціальна виникає при проникненні повітря в міждолькову сполучну тканину внаслідок розриву бронхів, освіти каверн. Емфіземи можуть бути гострими і хронічними; дифузними і локальними (вікарним).

Етіологія. Гостра альвеолярна емфізема найчастіше виникає у старих кішок, які перехворіли дифузним мікробронхітом.

Вікарна (компенсаторна) емфізема окремих ділянок легень виникає при зменшенні дихальної ємності легень, односторонньому пневмотораксі,

плевриті, бронхопневмонії. Хронічна альвеолярна емфізема розвивається як продовження гострого, а також при астмі, бронхоспазмах, перібронхіту, плевритах, пневмоніях. Доведено факт алергічної сенсibiliзації до альвеолярної емфіземи.

Незважаючи на збільшення легень, їх дихальна поверхня зменшується, що частково компенсується почастишанням дихання і серцебиття, підвищенням гемоглобіну в крові. З розвитком процесу дихальна недостатність прогресує, приймаючи незворотного характеру.

При інтерстиціальній емфіземі повітря через середостіння проникає в підшкірну клітковину, здавлює альвеоли, призводячи до дихальної недостатності.

Симптоми хвороби корелюють з її вагою. Характерні експіраторна задишка, тахісистоія, акцент другого тону серця, кашель, збільшення легневих полів в каудовентральному напрямку. При аускультатії можна почути хрипи. Грудна клітка округляється. При вдиху міжребер'я западають, при видиху випинаються.

Діагноз ставлять на основі аналізу сукупності симптомів з урахуванням особливостей наростання дихальної недостатності і анамнезу, а також даних рентгенологічних досліджень.

Лікування. Необхідно створити для тварини оптимальний гігієнічний режим, забезпечити спокій і вітамінізовану легкозасвоювану дієту. Застосовують підшкірно атропін, ефедрин; всередину – еуфілін. Проти алергії використовують беротек, фен-Кароль, атровент, левамізол, інтал, ноксирон, делагіл, ломудал, броміди, аміназин, супрастин, провазін, піпольфен. Показані кардіотонічні засоби (камфора, коринфар, рампірил, пратенол, адвердзутен, празозин, серцеві глікозиди). При ускладненні захворювання бронхітом призначають відхаркувальні препарати, йодиди.

Хронічна альвеолярна емфізема невиліковна. У періоди її загострення показані симптоматична і фізіотерапія (солюкс, УВЧ, УФ-опромінення, дозована інсоляція).

Профілактика захворювання полягає в поліпшенні умов утримання та годівлі тварини, а також в попередженні бронхітів, стимуляції резистентності, запобігання впливу алергенів.

Плеврит-запалення плеври. Розрізняють первинний і вторинний односторонній і двосторонній; сухий і вологий; серозний, серозно-фібринозний, гнійний і гнильний плеврити.

Етіологія. Первинно плеврит виникає після переохолодження, особливо у виснажених, старих кішок, а також як ускладнення пневмотораксу, пневмоній, туберкульозу. Для захворювання характерна певна сезонність: навесні і восени, в дощову погоду плеврит зустрічається частіше. Виникають плеврити і в результаті поранення грудної клітини тварини (наприклад, при падінні кішки з висоти).

При сухому плевриті на плеврі нашаровується фібрин, іноді вісцеральний і парієнтальний листки плеври зростаються. Випітний плеврит протікає зі скупченням в плевральній порожнині спочатку серозного або серозно-

катарального ексудату, який в подальшому може стати гнійним, гнильним. Дихальна і серцева функції настільки важкі, що можуть викликати загибель кішки.

Симптоми хвороби залежать від характеру і ступеня уражень. Тварина млява, відмовляється від корму, температура тіла підвищена, спостерігаються лихоманка непостійного типу, задишка, дихання поверхнєве, абдомінальне; при сухому плевриті болючість в міжребер'ях; шуми тертя збігаються з рухами грудної клітини. При випітному плевриті— шуми плескоту при аускультатії. Пульс малої хвилі, слабкого наповнення, серцевий поштовх ослаблений, тони глухі, тахісистолія (ознаки наростаючої серцевої недостатності).

Діагноз ставлять на основі анамнезу, аналізу сукупності симптомів, пробної пункції і даних рентгенологічних досліджень. Хворобу слід диференціювати від гідроторакса і пневмоній. Перебіг хвороби залежить від форми і тяжкості процесу. Плеврит при належному лікуванні та догляді завершується одужанням протягом 2-3 тижнів. Однак вторинні плеврити можуть тривати місяці і навіть роки (туберкульоз).

Гнійні і гнильні плеврити частіше закінчуються летально протягом першої декади хвороби при симптомах гіпертермії і пригніченому стані тварини.

Лікування має бути комплексним. Створюють належний гігієнічний режим, забезпечують спокій, призначають легкоперетравну дієту. При плевриті показані також полівітаміни, антибіотики, сульфаніламід; УФ-опромінення, УВЧ-терапія, солюкс. Застосовують сечогінні препарати, саліцилати, йодиди. При гнійно-гнильних плевритах роблять прокол в плевральну порожнину, відсмоктують вміст і вводять розчини антисептиків (антибіотиків, норсульфазола, етакридина і ін.). Профілактика хвороби полягає в попередженні паразитарних і інфекційних хвороб, травм, забезпеченні комфортних умов утримання тварини (виключають переохолодження, протяги тощо).

Пневмоторакс— скупчення повітря або газу в плевральній порожнині.

Травматичний пневмоторакс за визначенням розвивається на тлі різних травм, порядку половини травм грудної клітки супроводжується пневмотораксом різного ступеня вираженості. Розрізняють тупі травми (дорожньо-транспортна пригода, падіння з висоти, стусани, удари) і проникаючі травми грудної клітини (укуси, ріжучі та вогнепальні травми). Розрив легень і бронхів при тупій травмі розвивається при компресії грудної клітини і закритої голосової щілини. Вторинний або спонтанний пневмоторакс розвивається на тлі різних захворювань дихальних шляхів, таких як пневмонія — формування гранульом, новоутворень, абсцесів, формування кіст і булл, проникнення стороннього тіла з боку дихальних шляхів та ін.

Клінічні ознаки і діагноз. Травматичний пневмоторакс частіше відзначається у молодих тварин, які більш активно переміщаються і тим самим підвищують ймовірність травматичної дії на організм. З тієї ж самої причини, травматичний пневмоторакс частіше відзначається у некастрованих самців ніж у самок. Спонтанний пневмоторакс частіше відзначається у великих порід з

глибокою грудною кліткою, може відзначатися в будь-якому віці і його розвиток визначається таким, що підлягає захворюванням.

При тяжкому ступені компресії легких відзначається ціаноз слизових оболонок і додаток значних зусиль дихальних м'язів. При аускультатії тварини з пневмотораксом відзначається зниження дихальних шумів, при проведенні перкусії ідентифікується характерний тимпанічний звук.

При напруженому пневмотораксі звертає на себе увагу бочкоподібна грудна клітка зі слабо вираженими дихальними рухами. При напруженому пневмотораксі повітря може мігрувати через вхід в грудну клітку і формувати підшкірну емфізему. Також скупчення повітря під шкірою може спостерігатися при пошкодженні трахеї і стравоходу.

Лікування та прогнози. Початок лікування пневмотораксу складається із стабілізації тиску в плевральній порожнині, при закритій формі пневмотораксу спочатку проводиться торакоцентез з відкачуванням надлишку газу, при відкритій формі спочатку проводиться закриття дефекту грудної клітини оклюзійними пов'язками і тільки після цього виконується торакоцентез. Хірургічне закриття дефекту грудної клітини відкладається до моменту стабілізації стану тварини.

При закритій формі пневмотораксу та легкому перебігу (невелика задишка і стабільний стан) проводиться періодичний моніторинг тварини і при розвитку ознак задишки— виконується торакоцентез. При вираженій задишці проводиться первинний торакоцентез і оцінюється швидкість набору повітря, при швидкому накопиченні газів в плевральній порожнині— проводиться установка торакостомічної трубки і періодичним або перманентним дренажуванням повітря.

При спонтанному пневмотораксі, торакостомічна трубка встановлюється відразу і на цьому тлі проводиться пошук захворювань. В якості додаткових методів лікування пневмотораксу застосовується киснева терапія в тій чи іншій формі.

При травматичному пневмотораксі хірургічне лікування проводиться досить рідко, показаннями до хірургічного втручання можуть служити наявність повітря в плевральній порожнині через 5 днів після початку терапії (в нормі він розсмоктується за 5-14 днів) або підозрі на перфорацію стравоходу. При хірургічному лікуванні, оптимальним доступом в грудну клітку вважається медіанна стернотомія, вона дозволяє провести огляд всіх відділів плевральної порожнини і видалення уражених тканин.

При травматичному пневмотораксі— в більшості випадків слід очікувати повного відновлення на тлі консервативного лікування. При спонтанному пневмотораксі, прогнози залежать від супутніх захворювань, але в цілому вони сприятливі. При консервативному лікуванні спонтанного пневмотораксу— прогнози частіше не сприятливі, високий відсоток рецидивів підлягають захворювань без їх хірургічної корекції.

Стоматит — хронічне захворювання, що супроводжується великими запальними реакціями і патологічним розростанням, ущільненням тканин більшості слизових оболонок ротової порожнини. В процес зазвичай втягується

слизова ясен, щік, піднебіння, глотки, піднебінно-язикової області та язика. Захворювання нерідко ускладнюється фарингітом і утворенням множинних виразок.

Можливими факторами, що провокують розвиток стоматитів можуть бути: періодонтит, гінгівіт, зубний камінь, хвороби кішок (імунодефіцит, лейкемія). кальцивіроз кішок, бактерії *bartonella henselae*.

Клінічні симптоми стоматиту у кішок і собак в хронічній формі включають:

- неприємний запах з ротової порожнини (галітоз)
- порушення захоплення їжі (дисфагія)
- тварина тре лапами морду
- відмова від сухого корму, тварина поїдає тільки м'яку їжу
- відмова від їжі аж до анорексії (повна відмова від їжі)
- гарчання або нявкання під час їжі
- втрата кондицій
- відсутність гігієни у кішок: тварина не вилизується і перебуває у занедбаному стані
- рясна слинотеча (гіперсаливація)
- слина з домішкою крові
- збільшення підщелепного лімфатичного вузла (в області кута нижньої щелепи)
- зміна в характері тварини— вона може стати нервовою і навіть агресивною, відзначається схильність до усамітнення.

Лікування стоматиту у собак і кішок проводиться за кількома напрямками:

Екстракція. Найефективнішим і довготривалим по терапевтичному ефекту є видалення всіх премолярів і молярів, включаючи частини, що залишилися коренів зубів (повна екстракція зубів).

Медикаментозне лікування. Власники спочатку можуть відмовлятися від повної екстракції і наполягати на проведенні медикаментозного лікування. Застосування тільки цього виду лікування дає нетривалий терапевтичний ефект і призводить лише до тимчасового поліпшення. Мета медикаментозного лікування полягає в тому, щоб придушити бактеріальну флору і знизити відкладення бактеріального нальоту. Для цього проводять повну санацію ротової порожнини з очищенням зубів від каменю, крім того, видаляються коріння зубів які залишилися.

З препаратів призначається тривалий курс антибіотиків в поєднанні з антипротозойними препаратами і глюкокортикоїдами. У більшості випадків застосування препаратів групи НПЗЗ (нестероїдні протизапальні) значно знижує запалення, знімає біль і покращує апетит.

Дивертикул стравоходу— це стійке обмежене випинання стінки даного органу, звернене в порожнину середостіння.

Як правило, дана патологія є придбаною та в рідкісних випадках вродженою. При знаходженні в стравоході тривалий час сторонніх тіл відбувається витончення і розтягування стінки стравоходу, з його

пошкодженням.

Симптоматично дана патологія проявляється больовим рефлексом під час ковтання, відрижкою корми, хорошим апетитом (тварина хоче, але не може). Для діагностики проводять рентгенографію з барієм, ендоскопію.

Гастроентерит у собак і кішок— нерідке захворювання у ветеринарній практиці. Однією з причин хвороби вважається годування вихованців неякісним кормом. Також виникнення цього захворювання може бути пов'язане з перегодовуванням і порушенням режиму годування.

Гастроентерит у кішок і собак— це запальний процес, який вражає шлунок і тонкий кишечник. При цьому функція даних органів порушується. Залежно від походження гастроентериту бувають первинними і вторинними. Крім того, запалення шлунку і кишечника може носити виразковий, гнійний, катаральний або геморагічний характер.

Причини захворювання. Як правило, гастроентерит викликається стрептококами, кишковою паличкою та ін. Варто зауважити, що для кишкової палички характерно постійне проживання в кишечнику. Під впливом несприятливих факторів даний збудник набуває патогенність. В результаті, слизові оболонки шлунку і кишечника запалюються.

Симптоми. У тварин відзначається посилення спраги, зникнення апетиту, різке зниження працездатності і рухливості. Як правило, виявляється значний підйом температури (до 40 °C). Постійне турбування собак і кішок при гастроентериті проявляється нападами кольок. Визначається пригнічення тварин і необхідність в тривалому відпочинку. У деяких випадках гастроентериту проявляються фібрилярні посмикування м'язів.

При вислуховуванні серця відзначається посилення серцевих тонів і верхівкового поштовху. Характерне посилення кишкової перистальтики і поява гучних шумів. Початкові стадії захворювання характеризуються виділенням великої кількості калу. У міру прогресування гастроентериту калових мас стає набагато менше. На характер калу впливає форма захворювання.

Ознакою катарального запалення є рідкий кал зі смердючим запахом. У таких калових масах міститься слиз і неперетравлений корм. Для геморагічного запалення характерно рівномірне фарбування калових мас у коричневий колір. При геморагічній формі захворювання в калі містяться згустки крові. При дифтеритичному запаленні в калі знаходяться фібринові нитки. Важкий гастроентерит у кішок і собак може привести до коматозного стану.

Лікування захворювання, в першу чергу, передбачає усунення причини захворювання. Показано забезпечення щадної дієти, спокою, рясного пиття. Рекомендується використання слабких відварів і настоїв з лікарських рослин. Йдеться про кореневище зміїовика, кора дуба, ромашка аптечна, чорниця, кінський щавель і ін. Для даних рослин характерна обволікаюча, в'яжуча і протизапальна дія.

Для лікування гастроентериту у собак і кішок використовуються

клізми з калієм перманганатом, відваром ромашки. Щоб ліквідувати зневоднення організму, показано виконання внутрішньовенних та підшкірних ін'єкцій. Для цього застосовують розчин Рінгер-Лока, глюкозу, фізіологічний розчин, гемодез.

Оптимізація травних процесів у тварини передбачає призначення штучного або натурального шлункового соку, а також панкреатину.

Для усунення мікробної флори показано використання антибіотиків і сульфаніламідів. Як правило, застосовується тетрациклін, метронідазол, стрептоміцин. Щоб створити пасивний імунітет і підвищити захисні властивості організму тварин, показано використання імуноглобулінів і гаммаглобулінів. Також рекомендується призначення різних вітамінів.

Розширення шлунку і заворот кишок є небезпечним для життя розладом, що виникають, як правило, у великих собак. На ранній стадії шлунок наповнюється газом, в результаті чого він розширюється або роздувається. У деяких випадках розлад далі розширення шлунку не прогресує.

Стан, частіше за все, спостерігається у великих порід собак, які швидко їдять і п'ють, а потім енергійно виконують фізичні вправи.

Стрес також може бути чинником, що сприяє розширенню шлунку—дослідження показують, що собаки, які були більш розслабленими і спокійними, виявляються менш схильними до ризику розвитку розлади.

Згідно зі статистикою, до розвитку захворювання більш схильні великі, з глибокими грудьми породи собак. Цими породами є сенбернар, ірландський сетер, веймаранер, гордон сетер, пудель, доберман і бобтейл. Слід зазначити, що здуття живота і розширення шлунку може статися у будь-якого собаки, навіть у такси або чихуахуа. Стан зазвичай виникає через дві-три години після прийняття великої кількості їжі.

Розширення шлунку без завороту кишок іноді зустрічається у старих невеликих собак.

Здуття живота тисне на діафрагму і тим самим може ускладнювати дихання.

Розширення шлунку може тиснути на великі кровоносні судини в черевній порожнині і сильно порушувати кровообіг, що само по собі може бути смертельним.

В кінцевому рахунку, собака непритомніє і здуття стає очевидним, коли собака лежить на боці.

Фактори, що збільшують ризик розширення шлунку: годування тільки один раз в день, спадкова історія хвороби, швидкий прийом їжі, низька або недостатня вага при худій статури, тривожний або нервовий характер, агресивність по відношенню до людей або інших тварин.

пси більш схильні до здуття живота, ніж суки. Дорослі і старі собаки (7-12 років) мають більш високий ризик.

Фактори, що знижують ризик розширення шлунку: годування два і більше разів на день, додавання консервів в корм, спокійний і розслаблений характер, годування сухими кормами, що містять багате кальцієм м'ясо (наприклад, м'ясо ягняти, риби, кісткового борошна).

Варто відзначити, що розширення шлунку і заворот кишок можна розрізнити, так як вони виглядають однаково і мають однакові симптоми. Для діагностики завороту часто потрібна рентгенограма.

Розширення шлунку тисне на великі вени, які несуть кров назад до серця, порушуючи кровообіг. Життєво важливі тканини і органи позбавляються кисню, в результаті чого тканини починають відмирати. Травлення припиняється, і в крові починають накопичуватися токсини. Якщо розширення продовжиться, то це може привести до розриву шлунку.

Необхідно якомога швидше знизити тиск на стінки шлунку і внутрішні органи. Ветеринар може спочатку використовувати шлунковий зонд. Якщо це неможливо через заворот шлунку, то через шкіру може бути вставлена голка великого розміру, щоб знизити тиск в шлунку.

Шокова терапія повинна бути також надана якнайшвидше, за допомогою внутрішньовенних ін'єкцій лікарських препаратів. Після стабілізації стану собаки, може бути виконана хірургічна корекція завороту.

Прогноз залежить від тривалості і тяжкості стану, ступеня шоку, проблем з серцем, некрозу стінки шлунку та ін.

Навіть у відносно нескладних випадках, смертність від завороту становить 15-20%. У разі серйозного пошкодження тканин, коли потрібне видалення частини шлунку, смертність збільшується до 38%. Якщо потрібне видалення селезінки, то смертність також збільшується до 38%.

Пильна увага до дієти, годівлі та програмі тренувань вашої собаки може допомогти запобігти розширенню шлунку.

Гепатодистрофія (dystrophia hepatis) або гепатоз (hepatosis) захворювання печінки, що характеризується різко вираженими дистрофічними процесами в гепатоцитах, клінічно, що виявляється розладом обміну речовин, порушенням травлення і зниженням продуктивності. Морфологічно характеризується розвитком зернистої, жирової та амілоїдної дистрофії. Найбільшу небезпеку становлять жировий гепатоз і амілоїдоз печінки.

Жировий гепатоз протікає переважно гостро, амілоїдоз – хронічно.

Хворіють всі види тварин, але більш чутливі до захворювання всеїдні і м'ясоїдні.

Етіологія. Жирова гепатодистрофія відзначається в тих господарствах, де тварини перебувають на неповноцінному і погано збалансованому раціоні, особливо у високопродуктивних тварин, що утримуються в умовах незадовільного мікроклімату і не користуються моціоном. Безпосередньою причиною його є кормові інтоксикації, отруєння отруйними рослинами, різними хімічними речовинами та медикаментами.

Симптоми. Жирова гепатодистрофія протікає переважно гостро. Відзначається пригнічення, зниження апетиту і продуктивності. При швидкому виникненні жирового гепатозу може бути короткочасне підвищення температури. У сечі збільшується рівень уробіліну, білірубіну, з'являється білок.

При амілоїдозі характерними ознаками є анеміяслизових оболонки, збільшення печінки і селезінки (гепатоспленомегалія). Печінка ущільнена, мало

болюча, перкуторно межі розширені. Крім того, може бути жовтяниця і розлад травлення.

Діагноз і диференційний діагноз. При постановці діагнозу велике значення мають анамнестичні дані щодо годування, характерні клінічні симптоми, результати патоморфологічних і лабораторних досліджень.

Лікування. Забезпечують тварин з урахуванням віку і фізіологічного стану повноцінним раціоном. Виключають з нього недоброякісні корми, а також необґрунтоване застосування різних хімічних речовин і лікарських препаратів. В необхідних випадках, особливо при отруєннях, роблять промивання шлунку, дають проносні, ставлять глибокі клізми і призначають відповідні антидоти.

При гепатозах заразного походження застосовують протимікробні, протипаразитарні препарати і специфічні сироватки, при отруєннях— відповідні антидоти.

Для посилення регенерації печінкових клітин застосовують вітаміни А і Е, натрію селеніт, метіонін і комбіновані препарати відповідно до настанов. З метою активізації метаболічних процесів: ліпоєвої кислоти, ліпомід, діамоній, холіну хлорид, вітамін U і інші. Ліпоєвої кислоти і ліпомід призначають всередину в дозі 0,1-0,2 мг / кг маси тварини протягом 2-4 тижнів; холіну хлорид— в дозі 0,01-0,02 г / кг 2 рази на день протягом 7-10 діб, вітамін U— в дозі 3-5 мг / кг протягом двох тижнів.

Для зняття інтоксикації і заповнення запасів печінки глікогеном застосовують внутрішньовенно 10-40% розчини глюкози разом з аскорбіновою кислотою, вітаміном В і кокарбоксілазу.

Одночасно підшкірно вводять інсулін в дозі 0,2-0,3 ОД / кг. З цією метою задають всередину натрію пропіонат або пропілен-гліколь в дозі 0,2-0,4 г / кг маси тварини. Для зняття ендогенної інтоксикації можна внутрішньовенно застосовувати плазмозамінники, розчини натрію тіосульфату та гіпохлориду в прийнятих дозах.

При необхідності призначають симптоматичне лікування для зняття болю і нормалізації травлення.

Холангіогепатит— це запалення печінки і жовчних проток.

Поширеність холангіогепатита у кішок пов'язана з особливостями їх анатомії: протока підшлункової залози і протоки жовчного міхура з'єднуються до впадання в дванадцятипалу кишку. Тому запалення тонкого кишечника або панкреатит (запалення підшлункової залози) призводить також до запалення жовчних проток (холангіту).

Холангіогепатит може проявлятися в гострій і хронічній формі.

Гостра форма частіше буває у молодих кішок. Вона починається з раптової відмови від корму і млявості. З'являється блювання, часто підвищується температура тіла, область живота болюча, гостро протікає гепатиті швидко настає зневоднення. Після цього розвивається пожовтіння (жовтуватий відтінок шкіри і слизових), яка помітна на склер очей і яснах. У цей період в крові тварини збільшується активність печінкових ферментів, білірубіну і кількість лейкоцитів.

Хронічна форма холангіогепатита зустрічається частіше гострої, до неї схильні більше дорослі кішки. Симптоми при такому перебігу з'являються і зникають періодами, при цьому періоди загострення часто пов'язані зі стресом.

Всі форми холангіогепатита в кінцевому підсумку можуть привести до атрофії печінки (цирозу).

Причинами гострого холангіогепатита частіше є бактеріальні інфекції, що переходять в печінку з тонкого кишечника (дванадцятипалої кишки), підшлункової залози. Крім того, гострий холангіогепатит може бути викликаний коронавірусною інфекцією, інтоксикацією або годуванням неякісними або незбалансованими кормами.

Ускладнення гепатитів: печінковий ліпідоз. Кішки погано переносять періоди відсутності прийому їжі (анорексії). В цей час їх печінку часто починає відкладати жир, що і призводить до ліпідозах, функціональна тканина печінки при цьому необоротно заміщається на жирову. У групі ризику знаходяться кішки з відсутністю апетиту через холангіогепатита.

Діагностика гепатитів:

- загальне клінічне дослідження тварини.
- загальний клінічний і біохімічний аналіз крові.
- серологічні дослідження. Використовуються при підозрі на вірусні інфекції (лейкоз кішок, імунodefіцит кішок, вірусний перитоніт кішок), а також на токсоплазмоз.
- рентгенографічне дослідження.
- УЗД черевної порожнини (має важливе значення при діагностиці холангіогепатита або обструкції (закупорки) жовчної протоки).
- біопсія печінки. Через черевну стінку в печінку тварини вводять голку і роблять забір матеріалу для подальшого дослідження.
- бакпосів культури печінки і жовчі. Якщо вдається отримати зразки печінки і жовчі для патологічного дослідження, можливо перевірити їх на наявність бактерій.

Лікування— стабілізація стану організму в критичних випадках (внутрішньовенна терапія розчинами електролітів). При необхідності призначають штучне або парентеральне харчування, протинудотні засоби; антибіотики; холеретики і гідрохолеретики (речовини, які допомагають проходженню жовчі з печінки в кишечник).

Призначають їх для запобігання застою жовчі, тому що це одне з основних явищ холангіогепатита; протизапальні препарати; імуносупресори (призначають при лімфоцитарному портальному гепатиті); вітаміни К, Е, В12. При холангіогепатиті знижується здатність всмоктування цих вітамінів через кишечник. Також показано застосування таурину, фолієвої кислоти і L-карнітину.

Дієта. Кішку слід перевести на харчування, що містить знижену кількість натрію, вуглеводів і підвищену кількість білка. Небажано годувати тварину кормами, що містять сахарозу або фруктозу.

Щоб уникнути печінкової енцефалопатії, при підвищеному рівні аміаку в

крові конкретної тварини слід обмежувати кількість білка в його раціоні, тому що білок є основним джерелом аміаку в організмі. Дуже важливо годувати кішку малими порціями багаторазово протягом дня.

Панкреатит у кішок і собак. Дана патологія може бути як гострою, так і хронічною, бактеріального і небактеріального характеру. Це залежить від ступеня прояву атрофії або фіброзу в паренхімі підшлункової залози. Однак може зустрічатися важка форма захворювання, яка супроводжується розвитком панкреонекрозу і системних ускладнень.

До факторів ризику розвитку панкреатиту відносять: ендокринні захворювання (синдром Кушинга, гіпертиреоз, цукровий діабет); підвищений рівень кальцію в крові (злоякісні пухлини, гіперпаратиреоз, отруєння вітаміном D); застосування багатьох лікарських препаратів (фенобарбітал, азатіоприн, бромід калію, тіазидні та петльові діуретики, сульфаніламідні і т. д.); надмірна вага, різка зміна раціону, поїдання жирної їжі.

Клінічні ознаки і діагностика панкреатиту. Ступінь вираженості панкреатиту (як і його клінічні прояви) найчастіше варіюється від легкої до важкої. Клінічні знахідки бувають різними і включають в себе втрату ваги, зниження апетиту або абсолютну відмову від корму, анорексію, діарею, блювоту, жовтуху, абдомінальний біль, абдомінальний випіт, лихоманку, тахіпноє і в тяжких випадках шок.

Для діагностики панкреатиту необхідно проаналізувати симптоми тваринного, дані загального аналізу крові, ультрасонографії та інших діагностичних досліджень.

Оскільки специфічного лікування при панкреатиті не існує, зазвичай використовується підтримуюча терапія.

Антибактеріальна терапія вважається виправданою у пацієнтів з ознаками шоку або генералізованою бактеріальною інфекцією.

Відомо, що гострий панкреатит частіше протікає у важкій формі, проте він повністю зворотній і подальшого лікування не вимагає. При розвитку хронічного панкреатиту головним підтримуючим компонентом в лікуванні є дієта. Слід пам'ятати, що у дорослих і літніх тварин існує ризик розвитку супутніх захворювань з боку шлунково-кишкового тракту.

15.3. Патологія сечової системи

Ниркова недостатність у собак. Захворювання нирок у собак супроводжуються загальними симптомами, але є і прояви, характерні тільки для певного виду патологій.

До зовнішніх проявів ниркової недостатності відносяться такі симптоми: млявість і швидка стомлюваність тварини; зниження апетиту; втрата маси тіла; блідість слизових; сухість шкірних покривів; больові відчуття при пальпації в ділянці нирок і при сечовипусканні; падіння гостроти зору; порушення поведінки та координації рухів; почастішання позивів до сечовипускання при зниженні об'єму сечі (олігурія), аж до повного припинення сечовипускання (анурія); затримка рідини в організмі призводить до утворення набряків; спостерігаються ознаки серцевої недостатності (особливо при гломерулонефриті); запальні процеси супроводжуються підвищенням температури тіла; отруєння продуктами розпаду призводить до блювоти, розладу стільця, судом.

Лабораторні дослідження сечі фіксують зміну її складу, обсягу, кольору: сеча стає темною, каламутною; щільність сечі знижена; в сечі відзначається наявність: білка, крові, клітин епітелію, білкових циліндрів, високий вміст лейкоцитів вказує на бактеріальну природу захворювання.

Методи діагностики патології. Вона проводиться за допомогою наступних методик: здача клінічних, біохімічних, гематологічних досліджень крові та сечі; УЗД функцій і стану нирок і органів черевної порожнини; КТ або МРТ в разі підозри на інфаркт нирки.

Лікування здійснюється із застосуванням таких методів терапії, як: медикаментозна терапія; фізіотерапія; дієтологія; хірургічне лікування.

Медикаментозна терапія залежить від причини патології та симптоматичних проявів:

Таблиця 2

Мета впливу	Група лікарських препаратів	Назва ліків
Бактеріальні та вірусні інфекції	антибіотики	Бісептол, Нитроксилин, Амоксицилін, Цифран, Байтрил
Придушення імунологічних реакцій, поліпшення виведення сечі, усунення набряків	глюкокортикоїди	Преднізолон, дексаметазон, Метипред

Посилення діурезу, усунення набряків	сечогінні	Фуросемід, Верошпирон
Нормалізація вмісту калію в організмі	препарати калію	Панангин, Аспаркам
Усунення гнильних процесів в шлунково – кишковому тракті, нормалізація дефекації, стабілізація утворення сечовини	пробіотик	Лактусан, Лактулоза (клізми), Ветом
Відновлення водно-сольового балансу	Крапельниці з сольовими розчинами	Розчин Рінгера
Усунення больових відчуттів	спазмолітики	Но-шпа, Папаверин
Підтримка функції серця, нормалізація тиску	Антигіпертензивні препарати, кардіопротектори	Енап, карбоксилаза, Предуктал, Рибоксин, Неотон

Профілактика патології нирок. Існує породна схильність до патологій нирок у собак. Наприклад, у далматин, такс, бульдогів, тер'єрів частіше, ніж у інших порід, виявляється сечокам'яна хвороба. Тому господар повинен знати особливості породи свого улюбленця і проводити профілактику ниркових патологій.

Ниркова недостатність у кішок є досить важким захворюванням, що зачіпає всі системи організму.

І. Лікування ниркової недостатності у кішок залежно від основного захворювання.

Якщо причиною виникнення ниркової недостатності є пієлонефрит, тоді приймаються антибіотики, дозування і тривалість визначається за загальним аналізом сечі.

Причина– гломерулонефрит, призначаються глюкокортикоїдні гормони і плазмаферез.

Коли причиною ниркової недостатності є генетичні та вроджені хвороби нирок, тоді застосовується тільки симптоматичне лікування.

II. Лікування ниркової недостатності у кішок шляхом очищення організму від продуктів обміну речовин.

Кишкові сорбенти. Кишковий діаліз— це тривала об'ємна клізма. Форсований діурез— крапельниця з сечогінними засобами. Перитонеальний діаліз— вшивання в черевну порожнину спеціального катетера, за допомогою якого заливається чистий розчин, а через певний час його зливають (вже з токсинами). Гемодіаліз (гемофільтрація). Плазмаферез— метод очищення крові, що дає позитивний лікувальний ефект і при інших хворобах. Для кішок проводиться під наркозом.

III. Лікування ниркової недостатності у кішок за допомогою загальної допоміжної терапії. Лікування ниркової недостатності у кішок за допомогою дієти— зниження м'ясних і інших білкових продуктів в їжі, збільшення обсягу споживання рідини. З метою поліпшення засвоєння їжі можна застосовувати ферментні препарати.

Лікування ниркової недостатності у кішок допоміжними речовинами для стабілізації функцій організму залежно від клінічної ситуації— кальцій і вітамін Д3, панангін, церукал, папаверин, ранітидин, омез, зантак, енап, рекормон, вітамін В12, препарати заліза, пробіотики, лактусан, неотон, предуктал, рібокскін, карсил, гептрал, есенціале та ін.

Сечокам'яна хвороба у собак і кішок – небезпечне захворювання, що вимагає негайного лікування.

Уролітаз— сечокам'яна хвороба у кішок і собак, в результаті якої виникає утворення каменів у сечовому міхурі та нирках, які можуть затримуватися в уретрі та просвіті сечоводів. Частіше сечокам'яна хвороба виникає у кішок, ніж у собак, і переважно у тварин старшого віку. Більшість сечових каменів локалізується у міхурі (95%), менше – у нирках. Існують дані, що загибель від сечокам'яної хвороби більша серед кішок, ніж собак. Частіше утворені камені мають тип струвиту – це магній та амоній фосфати, рідше – кальцій оксалат.

Сечокам'яна хвороба у собак і кішок виникає внаслідок високої щільності сечі, що зумовлена неправильним харчуванням – із великою кількістю сполук фосфору. Причиною може бути підвищена активність умовно-патогенної мікрофлори, яка виділяє нерозчинні солі, які об'єднуючись із білковою основою уроліту формує камінь. Проявитися хвороба може у підвищені частоти сечовипускання та розвитку інфекції. Особливу роль у появі сечокам'яної хвороби у кішок і собак відіграє надмірна вага, мала фізична активність, породна і статева схильність.

Сечокам'яна хвороба у собак і кішок проявляється наступними симптомами: зменшення апетиту, пригнічений стан, часте сечовипускання, постійне вилизування уретри, неможливість тримати сечу (тварина мочиться малими порціям у будь-якому місці), странгурія (болюче і часте сечовипускання), гематурія (кров'яні домішки у сечі).

Для тварини сечовипускання супроводжується больовим відчуттям і викликає муки, а відсутність виділення сечі більше одного дня може

загрожувати його життю. У важких випадках тварина гине внаслідок сечового перитоніту та розриву сечового міхура. При відсутності діурезу протягом доби свідчить про розвиток ниркової недостатності.

Суть лікування сечокам'яної хвороби у кішок і собак заключається у проведенні катетеризації сечового міхура і проведенні відповідної операції: цистотомії чи уретростомії. Аби уникнути рецидиву спеціалісти рекомендують тривалий час дотримуватись строгого дієтичного харчування, періодично проводити лабораторне дослідження сечі та УЗД дослідження.

Важливо знати, що сечокам'яна хвороба у кішок і собак є небезпечним та частим захворюванням.

Менінгоенцефаліт – запалення оболонок і речовини головного мозку. Захворювання характеризується розладом функцій кори, підкіркових і вегетативних центрів. Ізольоване запалення мозкових оболонок називається менінгітом, запалення речовини мозку – енцефалітом. У більшості випадків реєструється одночасне ураження речовини мозку і оболонок.

Етіологія. Поразка головного і спинного мозку кішок є ускладненням при деяких бактеріальних і вірусних інфекціях (чумі кішок, хворобі Ауескі, сказі, лептоспірозі і лістеріозі), а також внаслідок проникаючих травм черепа, абсцедування. Іноді воно відбувається в результаті мікозів, міграції личинок аскарид, хірургічному сепсисі, поширенні запалення щодо продовження з боку спинного мозку, пневмоніях. Привертають до захворювання удари, контузії і переохолодження голови.

Симптоми. У початкових стадіях менінгоенцефаліту при переважному ураженні оболонок мозку зазвичай спостерігають загальні неспецифічні ознаки порушення центральної і вегетативної нервової системи: підвищення температури тіла до 40 ° C і вище, розширення зіниць, обмежену рухливість очного яблука, поява клонічних судом, ригідність м'язів потилиці і шиї, гіперестезію шкіри, загострення сухожильних рефлексів, посилену пітливість. Надалі розвиваються прогресуюче пригнічення, блювання, розлад акту ковтання, згасання і повна втрата рефлексів, порушення координації рухів, розлади вегетативної регуляції серцево-судинної, дихальної та травної систем.

При ураженні кори головного мозку в перші дні спостерігають збудження, занепокоєння, нестримне прагнення вперед, агресивність, загострену реакцію на світлові і звукові подразники, судомні скорочення м'язів, ослаблення умовних рефлексів, тварина починає вператися головою в перешкоди. Надалі симптоми збудження і агресивності змінюються пригніченням, зниженою реакцією на навколишній світ, ослабленням слуху і зору, порушенням координації рухів, парезами і паралічами кінцівок. При ураженні довгастого мозку може настати смерть від паралічу дихального і судинного центрів.

Діагноз ставлять на підставі анамнезу, клінічних ознак, результатів лабораторної діагностики сечі, фекалій, крові, вірусологічного та бактеріологічного досліджень. При дослідженні спинномозкової рідини відзначають підвищений вміст клітинних елементів (плеоцитоз) і білка з переважанням глобулінових фракцій.

Тварині забезпечують повний спокій в затемненому приміщенні, не допускають переохолодження та перегрівання. На час лікування вигул заборонений. Годують улюбленим кормом малими порціями, в раціон включають легкоперетравні каші, кисіль, овочеві супи з додаванням невеликої кількості вареного яловичого фаршу або м'яса. У питво додають відвари і настої лікарських рослин, дезинфікуючих речовин. Раціон збагачують всіма вітамінами, полівітамінами і мікроелементами. При показаннях застосовують штучне годування. Використовуються холодні примочки на голову.

Медикаментозне лікування менінгоенцефаліту.

У гострій стадії менінгоенцефалітів обов'язково призначають антибіотики в максимальних дозуваннях: біцилін-5, біцилін-3, кобактан, фортум, цефтриаксон.

При менінгоенцефалітах, включаючи вірусні, проводять курс лікування внутрішньовенними ін'єкціями гексаметилентетраміна з глюкозою.

Застосовуються антигістамінні засоби з глюкокортикоїдами – дексаметазоном, дексакелом, дексафорт, преднізолоном і ін. Зазначені речовини мають виражені протиалергічну і протизапальну дію.

Як спазмолітичних препаратів, що знижують внутрішньочерепний тиск, дають дибазол, а також деякі діуретики – фуросемід, діакарб, маніт. Часто застосовують різні імуностимулятори (імуномодулятори) – інтерферон, циклоферон, камедон, анандін.

Профілактика полягає у своєчасному лікуванні пацієнтів з проникаючими пораненнями голови і черепа, забоями, травмами, дотриманні правил асептики при операціях на голові. Необхідно регулярно вакцинувати кішок проти вірусних й інфекційних хвороб, проводити щоквартальну антигельмінтну обробку домашніх вихованців.

Розвиток запальних процесів в головному мозку собаки дуже часто починається настільки стрімко, що зовнішні прояви у тварини нагадують нічим іншим, як останні передсмертні години.

Причини: бактеріального менінгоенцефаліту: важкі ураження печінки і нирок; онкологія; сепсис; укуси кліща енцефалітного; хронічний риніт, фронтит, назофарингіальні поліпи; лімфоденіт підщелепних і заглоткових вузлів; перенесена хіміотерапія; тривале лікування кортикостероїдами; одонтогенні абсцеси.

Що викликає небактерійний менінгоенцефаліт: глистяні інвазії; аутоімунні патології; спадкова схильність; черепно-мозкова травма.

Некротизуючий (НЕ). Характеризується множинними некрозами в тканинах головного мозку. Більш за інших схильні мопси, папільон, чихуахуа, мальтійські болонки.

Гранулематозний (ГМЕ). Виникає з невстановлених причин. Найчастіше вражає молодих собак у віці до 5 років дрібних і середніх порід. Очна форма відрізняється хронічним перебігом і сприятливими прогнозами виживання.

Симптоми. Загальна слабкість, гранично апатичний стан із загрозою коми. Шкірна гіперестезія (посмикування). У важких формах проявляються кардинальні зміни в поведінці: собака стає або незвично агресивна, або

надмірно ласкава, або зовсім не пізнає господаря. Під час ходьби хитається, втрачає рівновагу. Виявляє безпричинне нав'язливе занепокоєння.

Апетит помітно знижений або повністю відсутній. Спостерігається практично повна дезорієнтація в просторі. Виникають судоми або конвульсії, схожі на епілептичні напади. Блювота, кривава діарея. Зіниці звужені. М'язовий тремор. Під час їжі відчуває істотні труднощі з ковтальними рефlekсами і жуванням.

При гнійному запаленні— підвищена температура. Для бактеріального менингоенцефаліту характерний гострий початок і стрімкий прогресуючий розвиток протягом декількох годин. Протягом 1-2 діб стан і поведінка собаки можуть змінитися до невпізнання.

Лікування. Призначення лікування безпосередньо залежить від того, з якої причини розвинувся менингоенцефаліт. Але в більшості випадків виявити цю причину вдається вже після розтину. Тому в якості першої допомоги призначаються кортикостероїди. Як правило, найближчим часом стан собаки оцінюється як істотно краще, проте подібні препарати сумно відомі своїми важкими побічними діями.

Ключовим фактором успішності лікування буде правильно розраховане дозування. Деякі ветеринари щоб уникнути ускладнень іризиків відразу застосовують ін'єкції цитарабіну. Весь курс займає 4 ін'єкції протягом 48 годин. Менингоенцефаліт в гострому перебігу часто добре піддається антибіотиками в ударних дозах. Препарат повинен проникати через гематоенцефалічний бар'єр (Енрофлоксацин, Ампіцилін), терапію не припиняти раніше ніж через 14 днів.

У комплексі будуть важливі імуномодулятори та вітаміни, а щоб максимально знизити ризик виникнення епілептичних нападів, актуальний прийом протисудомних засобів. На весь період лікування рекомендується надати собаці відокремлене місце без яскравого світла і гучних джерел звуку.

Годувати вихованця невеликими дрібними порціями рідких каш і супів з вареними овочами і невеликою кількістю яловичини. Раціон необхідно збагатити вітамінними комплексами.

Увага! В процесі лікування вигул собаки настійно не рекомендується.

15.4. Запалення внаслідок алергії на слину бліх

Блошиний алергійний дерматит, (БАД).

Патогенез. Запалення шкіри внаслідок пізньої, негайної чи сповільненої чутливості на слину бліх (найбільш поширена хвороба шкіри собак, яка супроводжується свербіжем).

Сприятливі фактори. Сезони (весна, літо, осінь, сезон цвітіння). Найбільш сприятливими умовами для розмноження і життя бліх є температура 18-30 °С при відносній вологості повітря 70-80%. Тепле, вологе оточення, густий підпушок. Постійний незначний ступінь зараження у молодому віці зменшує ймовірність розвитку БАД (завдяки імунотолерантності), і навпаки: атопічний дерматит, переривчасте зараження збільшують ймовірність розвитку БАД.

Клінічні прояви. Надзвичайно інтенсивний свербіж на спині, у ділянці стегон, біля хвоста, і/або в паховій області, і/або на внутрішній частині стегон. Піотравматичний дерматит (на вищезазначених ділянках шкіри алопеції, почервоніння, виділення слизу, інтенсивний свербіж, бляшки, ерозії, екскоріації і потім болючі рани).

Діагноз. Клінічні прояви (наявність блошиних випорожнень, локалізація ознак, папули, кірочки, чутливість).

Лікування. Постійне винищування бліх на зараженій тварині, на тваринах, з якими вона контактує, і у довіллі. Препарати у вигляді спот-он та у вигляді спрею. Важливо негайно (особливо у важких випадках) застосувати швидкодіючі препарати (контактні з ефектом отрути) із можливістю дрібного розсіювання (аерозолі). Запобігання подальшому травмуванню (Єлізаветинський комір). Місцево застосовують знезаражуючі, підсушуючі, стягуючі препарати, а також препарати, що містять глюкокортикоїди. Системно преднізолон 0,5 мг/на 1 кг ваги/24 год протягом одного тижня.

Прогноз. За 2 тижні прояви на тілі загоюються, але шерсть ще відсутня, прихронічних випадках: себорея, утворення грубих струпів, алопеції, ліхеніфікації.

Харчова алергія (ХА). Трапляється при годуванні, або при запаху якої-небудь рослини. Але якщо все це відбувається з однаковою періодичністю, поки що з деякими, майже непомітними симптомами, то можна вже вважати, що це початкова стадія захворювання. Чим вона викликана?

Ознаки алергії у собак помітити нескладно. В даний перелік можуть входити: ускладнене дихання, сверблячі відчуття, почервоніння деяких ділянок шкіри. Також можливі виділення з очей або носа, більш частий похід в лоток. Ясна можуть прийняти фіолетово-синюватий колір. При більш розвиненій алергії з'явиться набряк слизової, але це не виняток, можуть захворіти і інші частини тіла.

Якщо стався якийсь напад анафілактичного шоку у собаки (що є майже завжди ознакою занадто запущеної алергії), ускладнене дихання переросте в задуху і подальшою зупинкою серця (серцевої діяльності). Тому й треба

звертати увагу на симптоми, пов'язані з алергенами собаки.

Взагалі, харчова алергія відрізняється від інших типів своєю тривалістю (тривалість— близько декількох місяців) і менш вираженим характером.

Також даний тип відрізняється своєю складністю знаходження їжі, через якого тварина постійно страждає, так як перед постановкою діагнозу треба інтерпретувати симптоми алергії з вживанням будь-якого типу їжі.

Лікування. Звичайно, краще відразу усувати дію алергічної реакції. Виявити дію вельми складно. Тому «негайне» усунення відноситься до переліку хороших побажань.

При сильному прогресуванні реакції потрібно вводити внутрішньом'язово собаці супрастин або димедрол, при несильному— антигістамінні таблетки, наприклад, дипразин.

При зупинці дихання і серця дійте згідно з інструкцією: якщо стан собаки важкий, поставте її в позу, в якій відбувається приплив свіжого повітря.

При нудоті або куди гірше— блювотних рефlekсах— звільняйте рот собаки від вихідного продукту для забезпечення потоку повітря.

Якщо через 20 хвилин симптоми не пропали, повторіть введення препаратів. Також зробіть введення аскорбінової кислоти і іммунофана.

Гіркий хлористий калій потрібно пити при затягуванні по одній-п'ять ложок в день. Для зручності прийому змішайте ліки з молоком і цукром.

Також корисно вводити несильний відвар череди, а міцним відваром— мити собаку ганчіркою з ним.

При свербіжі використовують гідрокортизоновий запильник. Його треба після розпилення гарненько втерти в шерстяний покрив. Не намагайтеся в даному випадку годувати свого вихованця їжею для собак з алергією.

Спробуйте виявити їжу і фактори, які не вступають в алергічну реакцію. Визначили? Тепер влаштуйте собаці дієту— годуєте тільки бараниною і рисом з іншими гіпоалергенними продуктами. Не намагайтеся також годувати собаку крихтами, інакше подальше лікування стане вельми марним. Дієта при алергії у собак.

Шкірні захворювання проходять не зовсім швидко— від 1-3 тижнів до 9-10 тижнів (приблизно 2 місяці). Після проходження цього часу переходимо до етапу виявлення діагнозу. Його призначення— собаці в перелік харчування вводять інші продукти і годують ними 5 днів. Наприклад, до переліку харчування собаки на сьогоднішній момент (рис і баранина) введіть масло, можна рослинне.

Після 5 днів приберіть продукт із сукупності всієї вживаної їжі собаки (зараз це вже баранина і рис). Якщо після даного експерименту через 5 днів ніяких симптомів не виявляється, отже, масло (в даному випадку— рослинне) алергеном як таким не є. Після виконайте так кілька разів— з тертим буряком або картоплею, наприклад. Якщо після п'яти днів ознак не з'явиться, можете сміливо включати даний продукт в перелік харчування. Тепер вона складається з баранини, рису, рослинної олії та картоплі / тертого буряка. Повторюйте так багато-багато разів, наприклад, з тушкованою капустою, яйцями (смаженими), тертою морквою і так далі.

Якщо ви хочете змішати перевірену їжу з випробуваною, цього робити, на жаль, не треба. З переліку продуктів, що містять м'ясо, самої низькоалергенної є варена індишечка. Спробували перевірити цей продукт? Якщо він не вступає в алергічну реакцію, можете робити з неї, наприклад, каші. Пшоняна каша майже не є алергенною, так що можете потихеньку збільшувати на одну чайну ложку пшоняної каші перелік перевіреної їжі.

Потроху збільшуйте порцію пшоняної каші, при цьому прибираючи рис. Природно, дана маніпуляція займає досить тривалий термін. Однак, якщо все буде зроблено коректно і не буде зменшено час перевірки будь-якої їжі, то шанси на перемогу дуже великі.

При успішній перевірці певної кількості видів їжі треба буде провести відбір їжі, не здатної викликати алергію. Потім почніть перевірку вітамінів, застосовуючи один і той же метод. Починайте з найменших доз, обережно збільшуючи їх обсяг. На даний момент нам необхідно отримати знання про причини виникнення випадків, пов'язаних тим чи іншим чином з алергічними реакціями вашої собаки. Зокрема, в даних вітамінних комплексах містяться морська капуста або пивні дріжджі.

Контактний дерматит. Патогенез: квітковий пилок, матеріали рослинного, тваринного чи штучного походження, фарба для тканин, засоби для очищення, для знезаражування, протипаразитарні препарати (ошийник від бліх із вмістом дихлофосу), мило, шампунь, метали можуть викликати алергічну реакцію після прямого контакту.

Клінічні прояви. Еритема, макули, папули, свербіж. Вторинна бактеріальна інфекція шкіри і її ознаки. Хронічне неспецифічне запалення шкіри.

Діагноз. Вилучення можливого алергену з подальшою провокацією за допомогою цього ж алергену.

Лікування: Виключення причини. Місцеві засоби для зменшення запалення. Лікування вторинної піодерми.

Прогноз. Сприятливий, при вилученні алергенів симптоми не повертаються.

Уртикарія, ангіоедема (кропивниця). Патогенез: серозна інфільтрація шкіри внаслідок негайної алергійної реакції першого (іноді третього) типу. Можливі причини: лікарські препарати (пеніцилін, ампіцилін, тетрациклін, вітамін К, амітраз, доксорубіцин, контрастні речовини і т. п.), вакцини, переливання крові, укуси комах, інфекції, раптові зміни температур, сонячне випромінювання, ХА, АД, рослини, кишечні паразити (аскариди), еструс, психогенні фактори. Найбільш поширеними причинами ангіоедеми є укуси ос або бджіл, похідні пеніциліну, переливання крові.

Клінічні прояви. Уртикарія: швидке виникнення (і часто швидке стухання) локалізовано (наприклад, укуси комах) або ж генералізовано (наприклад, при вакцинації) круглих пухирів діаметром від 0,5 до 1 см, над якими стирчить шерсть; свербіж не характерний.

Ангіоедема: при швидкому виникненні – набряки на морді, на голові (повіки), на кінцівках. (Може супроводжуватись набряком гортані і його

проявами).

Синдром Кушинга (гіперадренокортицизм) є поширеним гормональним розладом у старих собак.

Хвороба Кушинга може розвиватися або спонтанно, або внаслідок довготривалого застосування стероїдних препаратів.

Симптоми. Породи, які знаходяться в групі підвищеного ризику розвитку синдрому Кушинга: всі породи пуделів, породи невеликих тер'єрів (йоркширський, той-тер'єр і ін.), такси, німецькі вівчарки, гончаки породи, лабрадор-ретривер, боксери, бостон-тер'єри.

Симптоми можуть включати: млявість, н адмірну спрагу, часті сечовипускання, нетримання, підвищений апетит, сильну задишку, випадання шерсті, в основному на тілі, але не на голові і лапах (як правило, без свербіння) витончення шкіри, відвисання живота і втрата м'язів.

При відсутності лікування хвороба Кушинга може викликати подальші ускладнення, такі як цукровий діабет . Якщо ви думаєте, що ваша собака почав пити помітно більше, то ви можете заміряти, скільки води вона споживає. Використовуйте на початку дня мірну склянку, щоб записати точну кількість води, яку ви налили в миску собаки.

Потім, вже в кінці дня, ви зможете визначити кількість води, яка в ній залишилася, і вам залишиться тільки розрахувати ту воду, яку випила собака. Якщо у собаки сильна спрага, то вам, ймовірно, доведеться поповнити миску. Витрата води зазвичай не повинна перевищувати 100 мл на кг маси тіла протягом 24 годинного періоду.

Пам'ятайте, що вихованець може почати пити більше води в разі, якщо ви зміните його раціон на сухий, але надмірне споживання води як і раніше допоможе підтвердити, що витрата все одно занадто висока.

Гіпофіз –залежний синдром Кушинга: для лікування буде потрібно прийом препарату, що містить активний елемент тріостан. Лікування спрямоване на придушення вироблення кортизолу. Препарати, як правило, вимагають щоденного прийому протягом усього життя собаки.

Симптоми в цілому знижуються досить швидко, часто протягом перших 2 тижнів після початку лікування. Собака потребуватиме регулярних оглядів і аналізів крові, щоб переконатися, що ліки працюють і не викликає ніяких побічних ефектів або ускладнень.

Є три варіанти лікування: операція по видаленню пухлини надниркових залоз, лікування за допомогою мітотан для придушення функції наднирників, або лікування препаратами, що зменшують симптоматику хвороби. Прогноз досить мінливий і залежить від поширеності пухлини.

Розвиток синдрому Кушинга внаслідок прийому лікарських препаратів: в більшості випадків симптоми проходять після простого припинення прийому препарату.

Синдром Кушинга у котів виникає і діагностується досить рідко. Пов'язано це в першу чергу з тим, що кішки мають природну резистентність навіть до високих доз кортикостероїдних препаратів.

Природні порушення організму пов'язані з віком, можуть спровокувати

гіперадренокортицизм, але помітити розвиток патологічного процесу не так просто. Більшість клінічних ознак мають схожість з віковими змінами або ж іншими патологіями.

Для постановки точного діагнозу необхідне проведення спеціальних лабораторних тестів і досліджень.

Основними симптомами синдрому Кушинга у кішок є: полідіпсія – сильна спрага і часті акти сечовипускання на тлі великого споживання рідини; зміни в апетиті – з'являється ненаситність, тварина стрімко набирає вагу; апатичність, відмова від рухливих ігор; зміна розмірів живота; слабкість м'язових волокон і втрата маси; порушення в стані вовняного і шкірного покривів;

Деякі кішки, які страждають синдромом Кушинга, стають настільки тонкими, що через досить щільну шкіру можуть проявлятися підшкірні геморагії. Крім цього, шкіра стає нібито паперовою, що провокує появу тріщин, саден і довго не гояться рани.

Досить часто кішки з синдромом Кушинга страждають від діабету цукрового типу, викликаного підвищеним виробленням кортизолу, що перешкоджає, в свою чергу, нормальній роботі інсуліну.

Лікування. Захворювання, що виникло внаслідок прийому кортикостероїдних препаратів, лікується шляхом поступового зниження дозування медикаментозного засобу аж до повного виключення.

Якщо кортикостероїди необхідні тварині для придушення розвитку реакції алергічного типу, проводиться ретельний підбір аналогів кортикостероїдів. При гіперадренокортицизм, спровоковане пухлинними процесами в гіпофізі або надниркових залозах, необхідне проведення інших терапевтичних методик.

Придушення продукування наднирковими залозами кортизолу проводять за допомогою трілостану. Препарат проводиться у вигляді таблеток і відмінно справляється з придушенням вироблення гормону – кортизолу.

Еклампсія у кішок. Післяпологова еклампсія у кішок – це різке падіння рівня кальцію, яке небезпечне для життя тварини. Приступ еклампсії може статися як під час вагітності, так і протягом місяця після пологів. Судоми, тремор, слинотеча, втрата орієнтації тривалістю 5-10 хвилин – все це приводи негайно везти кішку в клініку.

Тварина втрачає рівновагу, її кінцівки тремтять, тремтіння переходить в судоми, напади тривають 5-10 хвилин.

Кішка постійно збуджена, тривожна або навпаки, в апатії – сам по собі цей симптом може сигналізувати не тільки про еклампсію. Прискорене дихання, серцебиття, труднощі ковтання, блювота.

Кішка ховається від кошенят або проявляє по відношенню до них агресію – може бути як психологічним, так і фізіологічним порушенням, потрібна консультація фахівця.

Якщо у кішки судоми, тремор, втрата рівноваги, порушення координації – ніколи не залишайте її без допомоги фахівця. Навіть якщо це був один напад, в наступний раз він може повторитися з більшою інтенсивністю і привести до летального результату. Тому при перших же симптомах післяпологової еклампсії у кішки негайно надають допомогу.

У більшості випадків, еклампсія виникає через неправильне харчування під час вагітності або лактації. Особливо негативно позначається на здоров'ї кішки надлишок або нестача кальцію і мінеральних речовин в раціоні.

ROYAL CANIN Queen рекомендується для вагітних і годуючих кішок як джерело протеїнів, жирів, мікроелементів, в тому числі кальцію в достатній кількості. Ніякої додаткової підгодовлі не потрібно, якщо їх не призначає ветеринарний лікар.

ROYAL CANIN Mother & Babycat також підходить для кішок в період вагітності і лактації. Цей корм також призначений і для кошенят. Якщо кішка після пологів не може прогодувати всіх кошенят, у неї погано виробляється молоко або його немає зовсім, кошенят потрібно перевести на замінник молока ROYAL CANIN Babycat Milk.

Якщо у кішки багато кошенят в посліді, вона не завжди може їх прогодувати без шкоди для здоров'я: або у неї самої починається дефіцит кальцію, або він виникає у кошенят. Для кошенят це загрожує слабким опорно-руховим апаратом і затримкою в розвитку.

Причини: неправильне харчування (надлишок / нестача кальцію), захворювання нирок (кальцій занадто швидко виводиться), захворювання обміну речовин (кальцій не засвоюється), порушення роботи паращитовидної залози (недостатньо гормонів для засвоєння кальцію) генетична схильність.

Лікування: внутрішньовенні ін'єкції кальцію і добавки кальцію в раціон.

Якщо у кішки гострий напад еклампсії роблять внутрішньовенну ін'єкцію кальцію тварині. Можна призначити контроль рівня кальцію в крові протягом всієї вагітності або після пологів, якщо кішка схильна до еклампсії.

Якщо у кішки стався напад і діагностована післяпологова еклампсія, кошенят відлучають від матері якомога раніше і переводять на штучне вигодовування.

Якщо послід занадто великий, можливо чергування штучного і природного вигодовування.

Еклампсія у собак – це гостра нестача кальцію в крові, яка є небезпечною для життя тварини. Може розвиватися як на пізніх термінах вагітності, так і протягом місяця після пологів. У цей період дуже важливо розпізнати патологію і вчасно надати допомогу.

Симптоми, пов'язані з пригніченням дихання, тремором кінцівок і втратою рівноваги.

У важких випадках у собаки можуть бути повторювані напади тремтіння, порушення координації, слиновиділення і судоми у межах 5-10 хвилин. У такому випадку необхідна негайна внутрішньовенна ін'єкція розчину кальцію з моніторингом серцевої діяльності. Після цього призначається комплекс кальцієвих добавок і становить грамотний раціон харчування.

Собаки маленьких і середніх порід мають схильність до еклампсії, особливо в разі народження великої кількості цуценят. Ін'єкція кальцію може врятувати життя тварині.

У 90% випадків еклампсія у собаки після пологів пов'язана з неправильним харчуванням під час вагітності або лактації. В інших випадках

вирішальну роль відіграє генетична схильність і захворювання.

Причини. Додатки кальцію в раціон собаки під час вагітності без призначення лікаря. Незбалансоване харчування під час вагітності або після пологів – надлишок або недолік будь яких елементів. Захворювання паразитовидної залози – кальцій не засвоюється через брак гормонів. Породна схильність і одночасно велика кількість цуценят – у маленьких собак молоко виробляється швидко, а організм не встигає заповнити втрати кальцію. Захворювання нирок – кальцій занадто швидко виводиться з організму.

Особливу увагу потрібно приділити маленьким собакам, у них еклампсія зустрічається частіше. З першого дня тітки суки можна переводити зі звичайного корму на спеціальний корм для репродуктивних сук вагою до 10 кг ROYAL CANIN HT 42d Small Dog. Ним потрібно годувати тварину аж до 42 дня вагітності. Після цього можна переводити на корм для лактуючих собак ROYAL CANIN Mini Starter.

Собаки середніх порід також схильні до еклампсії, але страждають нею трохи рідше, ніж мініатюрні собаки. Сук середніх порід також переводять з першого дня тітки з повсякденного харчування на корм для репродуктивних сук по вазі (якщо собака важить до 10 кг – той же корм, що і для дрібної породи; якщо вага понад 10 кг – корм ROYAL CANIN HT 42d Large Dog). Годувати ним собаку потрібно до 42 дня вагітності, після переходити на лінійку ROYAL CANIN Starter Medium.

У собак великих і гігантських порід еклампсія трапляється рідше, але ризик все одно існує. З першого дня тітки і до 42 дня вагітності підійде корм для репродуктивних сук вагою від 10 кг ROYAL CANIN HT 42d Large Dog, після 42 дня вагітності потрібно переводити собаку на корм лінійки Starter, в залежності від ваги Maxi або Giant.

Цукровий діабет у собак. Найчастіші ознаки діабету у собак: постійна спрага, часте сечовипускання, ожиріння або втрата ваги, млявість, втрата зору, цистит, жага, зневоднення, підвищене сечовиділення. Собака страждає від зневоднення, постійно хоче пити і багато пієє. Підвищений апетит і втрата ваги. Клітини при діабеті не переробляють глюкозу, і для організму це виглядає як голодування. Собака постійно їсть, але все одно худне.

Ожиріння – ще одна ознака цукрового діабету у собак. Цистит часто розвивається при діабеті. Катаракта і падіння зору. Високий цукор в крові впливає практично на всі системи, в тому числі мутніє кристалик ока. Всі ці симптоми можуть проявлятися і окремо. Підвищені спрага і сечовипускання проявляються на тлі ниркової недостатності, катаракта може розвинути просто з віком, ожиріння – через неправильне харчування.

При діабеті у собак симптоми будуть найрізноманітніші. Тому, щоб поставити діагноз діабет, доведеться провести цілу серію досліджень: аналізи крові і сечі, рентген, УЗД, ЕКГ.

Вилікувати діабет повністю не можна, а контролювати – можна. Зовні хвороба може ніяк не виявлятися, і якщо господар дбає про собаку, спосіб життя у неї практично не зміниться. При цукровому діабеті у собак лікування засноване на контролі інсуліну в організмі, адже свого інсуліну у собаки мало,

або організм його не сприймає. Тому кількість інсуліну треба збільшити – тобто робити інсулінові ін'єкції.

Частота і дозування ін'єкцій розраховуються індивідуально для кожної собаки. Сукам допомагає стерилізація. Потреба організму в інсуліні після неї сильно знижується.

Ще один важливий елемент контролю – це харчування. Потрібна особлива дієта для собак з діабетом, яка враховує склад їжі і періодичність харчування.

Лікар повинен скласти дієту або порекомендувати спеціальний корм для собак з діабетом.

Кількість їжі розраховується так, щоб собака залишалася худю. Чим повніша собака, тим гірше клітини її організму сприймають інсулін.

Харчування собак при діабеті засноване на продуктах, в яких мало цукру і багато білка. Категорично не можна солодке, випічку, смажене, консерви, жирне. Це і здоровим собакам шкідливо, а для собак-діабетиків така їжа може бути смертельно небезпечною.

Потрібен спеціальний дієтичний корм, в якому менше жирів і вуглеводів.

У їжі, виготовленої промисловим способом, зазвичай багато цукру і жиру. В якості заохочення можна давати їжу, в якій багато волокон і білків. Наприклад, кубики курки або кабачків.

Що не можна давати собакам з діабетом: ізюм, виноград, цибулю, кукурудзяне і пшеничне борошно, консерви, жирне м'ясо, білий рис, шоколад, часник, запечені ласощі для собак, штучні підсолоджувачі.

Запас інсуліну завжди повинен бути вдома і в поїзді, проте зберігати відкриту упаковку можна не довше 1–2 місяців.

Цукровий діабет характеризується станом, коли у kota виникають труднощі з засвоюванням цукру у крові як джерелом енергії.

Ознаки діабету у котів. Зазвичай ознаки діабету у котів проявляються у вигляді частого пиття, харчування, сечовипускання та одночасної втрати ваги. Кіт також може мати рецидивуючі інфекції сечовидільної системи. Стан шерсті kota також може погіршуватися та змінювати зовнішній вигляд.

Догляд за котом з діабетом. Коти з надмірною вагою схильні до діабету 2 типу. Гарні новини полягають в тому, що, якщо такі коти втрачають надмірну вагу, в більшості випадків вони більше не потребують лікування доки зберігається здорова маса тіла.

Спеціально підібрані дієти, можуть допомогти знизити потребу інсуліну у котів з діабетом.

Отруєння шоколадом у собак. Так, шоколад отруйний для собак. Хоча отруєння рідко закінчується смертельним результатом, шоколад при прийомі всередину може завдати значної шкоди собаці. Шоколад отруйний, тому що в ньому міститься метілксантіновий теобромін. Теобромін схожий на кофеїн і використовується в медицині як сечогінний засіб, серцевого стимулятора і м'язового релаксанта. Теобромін отруйний і без лікування призводить до серйозних нездужань.

Теобромін стає отруйним після приблизною дози в 20 мг на кг ваги собаки, коли у неї з'являється збудження, гіперактивність і різні симптоми шлунково-

кишкового тракту (слиновиділення, блювота, діарея). При дозах більше 40 мг / кг з'являються серцеві симптоми, такі як прискорене серцебиття, високий артеріальний тиск і навіть аритмія. При дозах більше 60 мг / кг з'являються неврологічні симптоми, такі як тремор, посмикування і судоми. Доза понад 100-200 мг / кг або в разі виникнення ускладнень від менших доз, може бути фатальною для собаки.

Кількість теоброміну залежить від типу шоколаду. Темний і гіркий шоколад більш небезпечний для собак, ніж звичайний. Темний шоколад високої якості містить від 130 до 450 мг теоброміну на унцію, в той час звичайний молочний шоколад містить всього близько 50 мг на унцію. Білий шоколад в невеликих кількостях, як правило, не представляє ніякої загрози отруєння, однак, собака як і раніше може отримати нездужання, так як шоколад містить жири і цукор, які можуть призводити до панкреатиту.

Клінічні симптоми залежать від кількості та типу шоколаду. Для більшості собак симптомами отруєння є блювота і пронос, спрага, важке дихання, неспокій, надмірне сечовипускання, часте серцебиття, м'язові спазми (тремор) і іноді судоми. У старих тварин, які з'їли велику кількість темного шоколаду, може статися серцевий напад, особливо якщо у них є хвороба серця. Такі ускладнення, як аспіраційна пневмонія, що виникає в результаті блювоти, може зробити отруєння ще більш небезпечним. Якщо ви сумніваєтеся в своїй собаці, негайно зверніться до ветеринара, щоб почати лікування якомога швидше.

Симптоми отруєння шоколадом можуть розвиватися протягом кількох годин, але проходять вони через набагато більший час. Симптоми можуть тривати кілька днів, в залежності від швидкості виведення теоброміну. Теобромін також може повторно всмоктуватися в організм з сечового міхура, тому рекомендуються часті прогулянки.

Лікування залежить від кількості і типу з'їденого шоколаду. Якщо лікування почати на ранніх стадіях, шляхом прочищення шлунку або за допомогою активованого вугілля, то, ймовірно, подальше лікування не потрібно. Активоване вугілля може бути використане кожні 4-6 годин протягом перших 24 годин після отруєння, для зменшення всмоктування і подальшої рециркуляції теоброміну. Часто для того, щоб послабити дію токсину і сприяти його виділенню призначають терапевтичне лікування, таке як підключення внутрішньовенної крапельниці. Всіх собак, які споживали шоколад, необхідно ретельно обстежити на наявність симптомів блювоти, діареї, нервозності, порушень серцевого ритму і високого тиску. Часто застосовуються ліки, які сповільнюють серцевий ритм,

Алкоголь, напої та продукти, що містять алкоголь можуть призводити до отруєння собаки або кішки і вже, звичайно, не варто застосовувати алкоголь як лікувальний засіб. Симптоми отруєння алкоголем у тварин схожі на ознаки у людини, а саме: поява блювоти, діареї, порушення координації, пригнічення центральної нервової системи, що призводить до ускладненого дихання, порушення тиску і може закінчитися летально.

Шоколад, кава, кофеїн містять метилксантин, ця речовина міститься в зернах какао і кави. Ознаками отруєння метилксантинами можуть бути:

блювота, діарея, задишка, підвищена спрага і часте сечовипускання, гіперактивність, аритмії і тремор, що може призводити до появи нападів або навіть смерті тварини.

Цитрусові, стебла, листя, шкірка, фрукти та насіння цитрусових рослин містять велику кількість лимонної кислоти і ефірних масел, що може викликати порушення з боку нервової системи і шлунково-кишкового тракту.

Ізюм і виноград. Згодовування цих продуктів може викликати захворювання нирок. Замінники цукру (ксиліт) містяться в багатьох продуктах – в цукерках, жуйки, зубній пасті і т. д. Ознаки отруєння ксилітом – блювота, діарея, пригнічений стан, можуть бути судомою і порушення координації.

Також такі продукти як молоко, горіхи, цибуля, часник, солена їжа, дріжджове тісто можуть викликати реакцію з боку шлунку і кишечника наших вихованців.

Токсичними можуть бути на перший погляд цілком нешкідливі рослини в нашому саду або вазоні. Так, поїдання азалиї призводить до блювоти, діареї, пригнобленого стану, ураження серця.

Лілії токсичні для кішок і викликають ураження нирок. Поїдання тюльпанів призводить до запалення кишечника, як у собак, так і у кішок. Різні види пальм токсичні для собак і кішок і викликають блювоту і геморагічні ураження шлунку і кишечника, коагулопатії, серйозне ураження печінки, а у важких випадках це може призводити до смерті тварини.

Іноді ознаки отруєння проявляються гостро і раптово і потрібно не розгубитися, а надати першу допомогу. При отруєнні (або підозрі на отруєння) вище переліченими продуктами необхідно тварині дати адсорбент (смекта, атоксил, ентеросгель, активоване вугілля), забезпечити тепло і спокій. У важких випадках отруєння можуть призводити до порушень з боку центральної нервової системи і виявлятися судомним синдромом. Якщо у тварини спостерігається напад судом, потрібно притримати тварину під час судом, оберігаючи його від пошкоджень, для цього можна використовувати покривало. Зазвичай напад триває 2-3 хв. Після закінчення нападу потрібно забезпечити пацієнту тепло та спокій.

16.Хірургічні хвороби дрібних тварин

Наркоз для тварин. Газовий (інгальційний) наркоз для тварин.

Наркоз використовується при проведенні хірургічних операцій, а також при проведенні деяких обстежень і планових процедур у неспокійних тварин. Для різних видів тварин і маніпуляцій використовуються різні види наркозу.

Зверополіс застосовується як газовий (інгальційний) наркоз.

Газовий наркоз широко використовується не тільки для хірургічних операцій, але і для діагностичних маніпуляцій: газова анестезія прибирає фактор болю і стресу при діагностиці і, відповідно, підвищує ефективність і об'єктивність обстеження.

Інгальційний наркоз тваринам— найбезпечніший вид наркозу. Препарат (ізофлуран) із мінімальною побічною дією на тварину, потрапляє в її організм з вдихом, а виводиться вже на видиху. Тварина швидко засинає і дуже швидко прокидається після нього.

Це єдиний вид наркозу, який можна застосовувати тваринам у важкому стані або дуже старим. Газовий наркоз не робить вплив на функцію печінки і нирок, а старі тварини можуть мати хронічні захворювання цих органів.

Інтенсивність подачі інгальційної анестезії легко контролювати під час операції, тобто підвищувати або знижувати концентрацію препарату у вдихувальній суміші тваринами. Таким чином тварину можна практично миттєво вивести з наркозу, що неможливо зробити при інших видах анестезії.

Як підготувати тварину до наркозу? Напередодні за 10 годин потрібно прибрати у кішки або собаки їжу і воду. Якщо у тварини є хронічні захворювання, вони старше 5 років або є представником тієї породи, яка має більш високі ризики ускладнень після наркозу (британці, шотландці, мейн-куни, йорки, мопси, французькі та англійські бульдоги, чихуа-хуа), то тварину необхідно обстежити перед застосуванням наркозу.

Та й будь-яка тварина не застрахована від прихованих хвороб. Тому перед наркозом собаці або кішці вкрай бажано зробити кардіологічне обстеження (ЕКГ, рентген грудної клітки і шиї), аналіз крові.

Наркоз для кішки або собаки. Вид препарату залежить від віку тварини, різновиди операції і її тривалості. Для простих маніпуляцій (кастрації кота, стерилізації кішки, стрижці або кастрації кобеля) використовується пропофол і місцева анестезія, епідуральна анестезія. Для більш важких операцій (остеосинтез, видалення пухлин, операції на кишечнику, кесарів розтин) зазвичай застосовується щадний газовий наркоз.

Ізофлуран можна застосовувати дуже старим тваринам, які мають хронічні хвороби печінки і нирок, тому що цей наркоз не робить шкідливу дію на дані органи. Вихід кішки або собаки з наркозу при використанні газового наркозу легше і м'якше, ніж після інших видів.

Перед введенням основного наркозу використовують премедикацію і вступну анестезію, що дозволяє плавно ввести тварину в наркоз. При плавному вході буде м'якше і вихід з анестезії. Премедикація заспокоює тварин,

зменшують слинотечу, покращують серцеву діяльність, запобігають побічні ефекти у хворої або старої тварини.

Кішка чи собака під наркозом перебувають уві сні протягом всього періоду операції і не відчуває болю. М'язи розслаблені, а свідомість вимкнено. Тварина під наркозом не може закрити очі самостійно, так як всі м'язи розслаблені, а для закриття повік потрібно їх напружити. Як тільки операція закінчується, тварина досить швидко і легко прокидається.

Як відчуває себе собака після наркозу? Собака після наркозу швидко (протягом півгодини), а якщо використовувалася інгаляційна анестезія, то практично миттєво, приходить до тями. Залежно від тяжкості операції, тварина протягом декількох найближчих годин вже може відчувати себе як зазвичай. При важких операціях відновлення собаки після наркозу може відбуватися довше. На весь час приходу до тями тварину залишають в клініці безкоштовно, під наглядом лікаря.

Як відходять кішки від наркозу? Кішка після наркозу може лякатися різких звуків і світла, тому потрібно укласти її на підлогу на підстилку в напівтемній кімнаті, укрити і не турбувати. Спочатку кішка спить після наркозу, деś через півгодини починає ходити. Протягом години може бути порушена координація. Протягом усього дня може бути млявість, а іноді – блювота після наркозу. Всі ці симптоми повністю проходять в першу добу. На весь час приходу до тями тварину залишають в клініці безкоштовно під наглядом лікаря.

Як допомогти кішці або собаці після наркозу? Догляд за кішкою після наркозу полягає в тому, щоб не турбувати її в перші години. Потрібно приготувати теплу підстилку, розташувати її слід на підлозі, щоб тварина в момент пробудження не отримала травм при падінні з висоти.

Їжу можна запропонувати через 8-10 годин. Їжа повинна бути звична. Краще та, яку тварина більше любить. Є спеціальні раціони для більш швидкого відновлення твариною після операцій (наприклад, Роял Канін Рекавері). Догляд за собакою після наркозу полягає в наданні теплої підстилки на підлозі, особистій підтримці улюбленого господаря і мінімального занепокоєння. Погодувати можна через кілька годин невеликою кількістю звичної їжі.

Скільки кішка або собака відходить після наркозу? Повний вихід кішки або собаки з наркозу відбувається за кілька наступних годин після операції (до доби). Свідомість і координація відновлюються остаточно досить швидко. Повний час відновлення залежить від тяжкості операції. Наркоз після стерилізації кішки зазвичай переносять легше за все, тому що це проста планова операція, яка робиться здоровій тварині.

У рідкісних випадках після застосування наркозу можливі ускладнення. Але якщо тварину правильно підготувати, обстежити перед наркозом і використовувати хороші препарати для наркозу, вони дуже малоймовірні. Ускладнення бувають у тяжкохворих тварин, у тварин з індивідуальною реакцією на наркоз, у тварин з безсимптомними хворобами серця, легень, головного мозку.

Ускладнення у кішок після наркозу можуть проявлятися в загостренні

хронічних хвороб, гострому порушенні кровообігу серцевого м'яза і головного мозку. При використанні інгаляційного наркозу всі ці ризики мінімальні в порівнянні з усіма іншими препаратами (навіть пропофолом), так як газовий наркоз виводиться з організму легко дуже швидко і не має шкідливого впливу на внутрішні органи.

Пропофол – анестетик тільки для внутрішньовенного введення короткої дії, що забезпечує швидке настання наркозного сну, низький вплив на серцево-судинну систему, хорошу керованість, швидкий вихід з наркозу. В якості єдиного препарату для наркозу застосовується для нетривалих мало болючих маніпуляцій (огляд ротової порожнини, ендоскопії, ультразвукова чистка зубів, видалення сторонніх тіл з порожнини рота і глотки), а в комбінації з іншими лікарськими засобами для операцій будь-якого ступеня складності.

Золетіл – сучасний комбінований препарат для проведення анестезії дрібних домашніх тварин, що містить два активних компоненти. Золетіл забезпечує хорошу анальгезію і міорелаксацію і тому використовується на більшості операцій. Також відмінною рисою Золетіла є практично повна відсутність впливу на серцево-судинну і дихальну системи.

Релакс—група препаратів для неінгаляційного наркозу, седативний засіб ультракороткої дії. Протягом 30-60 секунд настає медикаментозний сон. Анестезуюча дія після одноразового введення препарату в рекомендованій дозі становить до 8 хв. При підтримці анестезії в звичайному режимі значної кумуляції препарату не спостерігається.

Застосування собакам і котам для загальної короточасної анестезії (особливо, коли потрібно короткий період виходу тварини з наркозу), для вступного наркозу і підтримки основного наркозу. Препарат може бути використаний для вступної анестезії при кесаревому розтині у сук.

Дозування. Для досягнення короточасного наркозу препарат РЕЛАКС вводять внутрішньовенно в дозі, розрахованій на масу тіла тварини, одноразово впродовж 10-60 секунд до отримання анестезуючого ефекту.

Тіопенат Препарат сприяє міорелаксації. Застосовують домашнім і продуктивним тваринам (собаки, коти) як самостійний засіб для наркозу при нетривалому хірургічному або діагностичному втручанні (не більше 20-25 хвилин), а також для ввідного і базового наркозу з подальшим використанням інших анальгетиків або міорелаксантів. За критичного стану хворих тварин (із безнадійним діагнозом) препарат застосовують для швидкої і безболісної евтаназії.

Протипоказання. Не призначати тваринам із порушеннями функцій печінки та нирок, при лихоманці, виснаженим тваринам, вагітним та лактуючим самкам. Не вводити в артерії.

Спосіб застосування та дози. Для введення тварин у наркоз препарат застосовують внутрішньовенно, доза становить 7-15 мг на 1 кг маси тіла. Першу третину ін'єкції вводять повільно з метою запобігання зупинки дихання, другу третину— після стабілізації дихання, решту препарату— після припинення тахікардії.

При використанні препарату (особливо для собак) доцільно проводити

премедикацію, це дозволить зменшити дозу препарату, уникнути можливого збудження, скоротити період виходу з наркозу. Для досягнення більш тривалого наркозу застосовують інші анестетики. В окремих випадках допускається одне повторне введення, за умови, що сумарна доза тіопенталу натрію не перевищуватимете 35 мг на 1 кг маси тіла. Доза 60 мг на 1 кг маси тіла використовується для швидкої та безболісної евтаназії тварин.

Застереження. Не застосовувати розчини з вмістом діючої речовини менше 1,5%. При введенні у вену не допускати потрапляння розчину у підшкірну клітковину, це може спричинити її некроз.

Ксілазін 2%, 30 мл. Седативний лікарський препарат. Міорелак-саційна дія у тварин настає через 20-50 хвилин після введення препарату.

Застосування. Застосовують тваринам для заспокоєння, знеболювання, тимчасового знерухомлення при надмірному збудженні, під час хірургічних втручань, для транспортування, а також як переданестезійний засіб.

Ксілазін 2% призначають собакам і кішкам з метою заспокоєння, знеболювання і міорелаксації при проведенні клінічного огляду, рентгенологічних досліджень, для знерухомлення неспокійних і агресивних тварин, в тому числі під час транспортування, в якості засобу премедикації при оперативних втручаннях, хворобливих маніпуляціях, а також для місцевої та загальної анестезії.

Дозування. Ксілазін 2% вводять тваринам парентерально. Залежно від способу ведення, дози препарату і виду тварини спостерігається седація і міорелаксація різного ступеня: собакам при проведенні маніпуляцій, що не супроводжуються больовими проявами, Ксілазін 2% вводять внутрішньом'язово, кішкам–внутрішньом'язово або підшкірно в дозі 0,05-0,10 мл / кг (1-3 мг ксілазіна гідрохлориду на 1 кг маси тварини).

Специфічними антидотами ксілазіна гідрохлориду є блокатори альфа-адренорецепторів, йохимбин, толазоліну або атіпамезол, які застосовують тваринам відповідно до інструкцій.

Протипоказання Не застосовувати вагітним самкам. Не застосовувати препарат тваринам з порушеннями функцій серця або легенів.

Переломи у кішок і собак. Найчастіше з проблемою переломів кінцівок (а також хвостів) стикаються тварини невеликого розміру: декоративні собаки, «гібридні» кішки– все ті породи, які з'явилися штучно, завдяки селекції.

Адже незважаючи на те, що розплідники отримують все більше і більше естетично виглядають екстер'єри, найчастіше в жертву красі приноситься здоров'я, в тому числі і міцність кісток. Саме внаслідок патологічної крихкості кісткової тканини у «чистокровних» собак і кішок часто зустрічаються переломи кінцівок, тазу. Тварина може навіть не отримувати важку травму, а, наприклад, просто невдало зістрибнути з високого стільця. Зустрічаються навіть випадки вроджених переломів, які кошенята або цуценята отримують, ще не народившись.

Одними з найбільш частих причин придбаних переломів можна назвати травми: ДТП – у собак (в 70% випадків тварина збиває машина або мотоцикл), падіння з великої висоти– у кішок (приблизно 55% випадків), механічні

пошкодження (нанесені людьми або іншими тваринами), випадкові побутові (останнє особливо стосується переломів хвостів).

Більшість переломів у представників сімейства котячих припадає саме на кінцівки, потім йдуть переломи тазу і хвоста, потім – хребта і найрідше кішки ушкоджують кістки черепа. У собак ситуація дещо інша: лапи і хребет травмуються в 60% випадків, тазові кістки – в 20% і приблизно з такою ж частотою – череп. Переломи ребер, особливо останнього – часта травма у «вуличних» собак. Також зустрічаються патологічні травми кісток – внаслідок захворювань, неправильного годування.

При цьому ветеринари фіксують різні типи переломів, кожен з яких небезпечний по-своєму.

Симптоми: як визначити перелом у собаки чи кішки.

Найбільш явними ознаками перелому кінцівки служать поведінка самої тварини (вона намагається не наступати на пошкоджену лапу) і набряк на місці закритого перелому. Відкритий же перелом видно неозброєним оком. Лапа зазвичай не розпрямляється до кінця, при пальпації кінцівки тварина відчуває гострий біль, якщо перелом повний – чується хрускіт осколків, що зачіпають один одного.

Симптоми перелому хвоста також помітні з боку – часто він викривлений, при спробі його обмацати кішка або собака болісно реагує, намагається чинити опір. Хвіст втрачає свою рухову функцію.

При переломах таза тварина не може піднятися на задні кінцівки або піднімається, але важко, відчуває проблеми з випорожненням кишечника і сечовипусканням, відмовляється від їжі і води.

Пошкодження хребта може проявлятися паралічем, мимовільною дефекацією, нетриманням сечі або відсутністю сечовипускання. Тварина не їсть, важко дихає, не може підняти голову. Хребетний стовп помітно деформований. Про це свідчать проблеми з диханням, неприродне положення, яке приймає кішка або собака, занепокоєння. При обмацуванні помітні перепади на лінії ребер.

Перелом щелепи у собак і кішок супроводжується носовою кровотечею, рясним слиновиділенням, зміною прикусу.

Перша допомога при виявленні ознак перелому у кішки або собаки. При підозрі на перелом тварині потрібно забезпечити максимально можливий спокій, перенести на лежанку або в переноску. При переломі кінцівок потрібно постаратися мобілізувати пошкоджену лапу.

Якщо є ознаки перелому хребта – не змінюючи положення тіла, обережно перекладають вихованця на плед і так само, намагаючись не турбувати (це загрожує ушкодженнями спинного мозку), переносять в машину. Якщо зламана щелепа – надіти на вихованця намордник, щоб уникнути зміщення кісткових уламків.

Лікування переломів у домашніх тварин. Для діагностики наявності перелому і його типу лікар спочатку оглядає і обмацує тварину, потім направляє його на рентгенографію, КТ або (в складних випадках) на МРТ. За результатами діагностики ветеринарний лікар призначає лікування. Воно може

включати різні методи (в залежності від тяжкості травми), але найчастіше це комплекс заходів.

Консервативне лікування переломів кісток у кішок і собак. Не хірургічне лікування починається зі знеболювання, найчастіше місцевого. Потім проводять процедуру репозиції уламків (при необхідності) і накладення лонгет, гіпсової пов'язки, коміра для іммобілізації пошкодженої ділянки. Потрібно стежити, щоб пов'язкою були зафіксовані прилеглі суглоби, а сама лонгета нездавлювала кінцівку або внутрішні органи.

Зараз в ветеринарії практично не застосовують важкий мінеральний гіпс, замінюючи його легкими полімерними пластинами. При тріщинах і надломах лонгету накладають на 15-20 днів, при повних переломах – на термін до 40 діб.

Щоб уникнути запалення на першому етапі лікування, можуть бути призначені кортикостероїди. Також, в залежності від поведінки тварини, – знеболюючі і седативні препарати. Наступні заходи зводяться до введення тварині ліків, що сприяють росту кісткової тканини і відновленню прилеглих тканин.

У сучасних клініках застосовуються різні фізіотерапевтичні методики, що дозволяє розраховувати на більш швидке і успішне лікування перелому. В середньому молоді тварини відновлюються після переломів протягом 3-5 тижнів, літні – 4-8 тижнів. 75% чотириногих пацієнтів ветеринарних клінік одужують завдяки консервативному лікуванню, і лише 25% мають потребу в лікуванні хірургічному.

Хірургічне лікування. При складних переломах: осколкових і вдавлених переломах лап, травмах клубової, сідничної, лобкової кісток, щелепи та інших потрібне втручання ветеринара-хірурга. Він проводить операцію по механічному з'єднанню уламків кістки і їх закріпленню – остеосинтез. Після зрощення кісткової тканини з'єднувальний матеріал (нитки, спиці, пластинки, штифти) знімають.

На сьогоднішній день практикують три основних способи остеосинтезу:

Інтрамедулярний остеосинтез, так званий занурювальний. З'єднання уламків відбувається шляхом введення в інтрамедулярний канал спеціального фіксатора-стрижня. Методику застосовують досить часто – більш ніж в 30% випадків.

Екстрамедулярний остеосинтез(пластиною).

Технологія накісткового синтезу полягає в накладенні на пошкоджену кістку спеціальних пластин і фіксування їх гвинтами. Однак при всіх перевагах метод не завжди застосовується до використання у дрібних тварин – розташовані на дуже близькій відстані хірургічні шурупи здатні викликати резорбцію (руйнування) кісткової тканини.

Позавогнищевий остеосинтез передбачає застосування методу зовнішньої фіксації за допомогою спиць, закріплених вище і нижче місця перелому.

Вибір методу залежить від місця перелому, його типу, і, звичайно, від того, яку техніку практикує хірург. Відновлення при хірургічному лікуванні займає в середньому від 5 до 7 тижнів.

Відновлення домашніх тварин після переломів. Реабілітаційний період

після такої важкої травми, як перелом, вкрай важливий для тварини. Під час відновлення краще обмежити фізичні навантаження (особливо це стосується активних собак), регулярно відвідувати ветеринара, давати вихованцеві вітаміни або, за рекомендацією лікаря, перевести його на спеціальний корм, який сприяє зміцненню кісток і регенерації тканин.

Звичайно, терміни реабілітації можуть істотно відрізнятись: якщо після перелому хвоста кішка або собака відновлює здоров'я вже через місяць, після перелому лапи – через півтора-два місяці, то важка травма таза або хребта може давати про себе знати і через півроку, а деякі тварини, на жаль, залишаються інвалідами і потребують спеціальних апаратів для нормального пересування.

Хвороби очей котів. Кішка, навіть домашня, залишається хижаком. Хоча коти короткозорі та їх зір подібний до зору дальтоніків, в темноті вони бачать у шість разів краще.

Блефарит – це запалення повік. Дуже часто власники тварин плутають його з кон'юнктивітом. Розрізняють простий, виразковий, лускатий і мейбомієвий блефарити. На початку симптоми є однаковими для всіх видів захворювання. Кіт чеше око лапою, чим ще більше ускладнює становище. З'являються виділення, сльозотеча, згодом у виділеннях спостерігаються домішки гною, тварина мружить око, повіки червоніють і набрякають.

За відсутності адекватного лікування простий блефарит переходить у лускатий, а згодом і у виразковий. Наслідком цього може стати деформація повіки, заворот чи виворот повік.

Мейбомієвий блефарит виникає через надмірне виділення залозами секрету, який в нормі бере участь у формуванні захисної слізної плівки. Через потрапляння інфекції залози починають інтенсивно виробляти секрет, що склеює повіки.

Причини блефарита: інфекція, грибок, паразити, алергічні реакції, збій в ендокринній системі, травми тощо.

Лікування. При поверхневому блефариті шкіру повік обробляють 3% розчином борної кислоти і змазують двічі або тричі на добу антисептичними мазями та емульсіями (дибіоміциновою, тетрацикліновою, синтоміциновою).

При виразковому блефариті шкіру повік обробляють 3% розчином борної кислоти, уражені місця змазують антисептичними мазями (тричі на добу). Після розм'якшення кірок їх знімають, а виразки припікають 4% розчином ляпісу або 5% спиртовим розчином йоду. Для посилення опірності організму застосовують вітаміноаутогемотерапію, тканинну терапію та ін.

При глибокому блефариті на початку захворювання для прискорення абсцедування застосовують зігрівальний компрес з 3% розчину борної кислоти або обережно втирають їхтіолову мазь. У товщу повік біля їх основи вводять антибіотико-новокаїновий розчин. Виконують також функцію абсцесу з наступним промиванням порожнини антисептичним розчином. Застосовують антибіотикові мазі.

Кон'юнктивіт – це запалення кон'юнктиви, слизової оболонки ока.

Причини кон'юнктивіту: інфекційні захворювання (герпес, каліцивіроз, хламідіоз), травми рогівки, повік, кон'юнктиви, вплив агресивних факторів

навколишнього середовища (смог, аерозолі тощо), алергічні реакції, риніти, бактеріальні та грибкові агенти.

Симптоми кон'юнктивіту наступні: блефароспазми (інтенсивне змикання повік), набряк кон'юнктиви, почервоніння повіки, виділення різного характеру. За видами вирізняють гострий катаральний, алергічний, фолікулярний кон'юнктивіти.

Лікування. За гострого катарального кон'юнктивіту око промивають 3% розчином борної кислоти та вводять краплі 0,25-2 % розчину цинку сульфату (діє в'язуче), нерідко в суміші з 1 % розчином новокаїну. У разі хронічного катарального кон'юнктивіту кон'юнктивальний мішок промивають 1-3% розчином срібла нітрату і відразу швидко – 1% розчином натрію хлориду.

При гнійних кон'юнктивітах у кон'юнктивальний мішок по черзі вводять краплі антибіотиків у розчині новокаїну і 30% розчин альбуциду; крім того, застосовують мазі та емульсії антибіотиків (пеніцилінову, тетрациклінову, синтоміцинову, дибіоміцинову та ін.). Око промивають розчином фурациліну (1:5000), етакридину лактату (1: 1000), 1% перексидом водню тощо. Непогано діють 5-10% йодоформна та ксероформна мазі, а також очні лікувальні плівки.

При фолікулярному кон'юнктивіті фолікули третьої повіки припікають ляпісом з наступним промиванням 1% розчином натрію хлориду.

При гландулярному кон'юнктивіті гіперплазовані слъзові залози на краю третьої повіки висікають ножицями (після поверхневої та інфільтраційної анестезії).

При «сухому» кон'юнктивіті в латеральну ділянку верхнього склепіння пересаджують протоку привушної слинної залози.

При рикетсіозному та хламідіозному кератокон'юнктивітах застосовують 10% синтоміцинову емульсію, хлортетрациклінову, дибіоміцинову та інші антибіотикові мазі, а також очні плівки з антибіотиками й антисептиками. На ранніх стадіях кон'юнктивіту з успіхом застосовують новокаїнові блокади.

Кератит – це запалення рогівки, що супроводжується помутнінням білка, втратою прозорості.

Причинами патології є механічні пошкодження (травми), інфекції, алергічні реакції, генетична схильність, аутоімунні захворювання, авітаміноз, порушення в ендокринній системі, закупорка слізного каналу та інші.

Симптоми кератиту – це блефароспазми, набряк кон'юнктиви, слъзотеча, боязнь світла, помутніння рогівки, пролапс третьої повіки. При хронічному перебігу спостерігається проростання кровоносних судин у рогівку.

Розрізняють виразковий, хронічний, дегенеративний, еозинофільний, пігментозний види цього захворювання.

Лікування. Усувають причину захворювання. Промивають 3% розчином борної кислоти, після чого за повіки закладають мазі: 1-2% жовту ртутну (протипоказана сліпонароджуваним тваринам), 1:500 фурацилінову, 30% альбуцидну, 5% йодоформну (протипоказана сліпонароджуваним тваринам), синтоміцинову та стрептоцидну емульсії тощо. За гострого перебігу захворювання застосовують ретробульбарну новокаїнову блокаду; при хронічному – тканинну терапію (ФІБС, екстракт алое, тонкотертий порошок

каломелюз цукром. При гнійних кератитах показані септичні очні плівки.

Виразка рогівки – це запалення рогівки, яке протікає з некрозом епітелію. Іншими словами це втрата цілісності рогівки. Причини та симптоми цієї патології схожі з причинами та проявами кератиту та кон'юнктивіту. Виразка рогівки часто є наслідком цих захворювань. Цей стан потребує агресивного лікування, оскільки може призвести до втрати твариною ока.

Рани повік. Бувають поверхневими (коли тільки подряпина), глибокі (коли кілька шарів шкіри пошкоджується) і наскрізні (повіку наскрізь пошкоджено). Кішки куди частіше собак травмують повіки, особливо забіяки. Якщо ранка поверхнева, то її потрібно буде промити і обробити антисептиком (хоча б йодом, але то якщо рана зовні повіки). Якщо ж глибока або наскрізна, потрібно дістати сторонні частинки з порожнини рани, а також накласти шви. Якщо рана наскрізна, то необхідно переконатися, що не травмована рогівка.

Рани рогівки бувають поверхневі, глибокі й проникні в передню камеру ока.

Етіологія. Травмування дротом, цвяхами тощо, потрапляння в око твердих предметів (шматочків скла, каменю), а також ушкодження зубами та pazурами тварин.

Клінічні ознаки. Спостерігаються слезотеча, блефароспазм, болючість та дефект рогівки. Поверхневі рани можна виявити кератоскопом, боковим фокусним освітленням або при застосуванні крапель флуоресцину. Глибокі рани з ушкодженням паренхіми рогівки виявляють простим оглядом.

Вони супроводжуються інфільтрацією та набряком рогівки, остання мутнішає, в ній розвивається васкуляризація (проростають кровоносні судини). При проникних ранах витікає водяниста волога, іноді випинається райдужка або кристалик; а часом випотіває фібрин і може розвинутися гнійне запалення.

Прогноз. За поверхневих ран – сприятливий; за глибоких – нерідко залишаються помутніння й рубці; при проникних ранах прогноз обережний (можливе ускладнення панофтальмітом).

Лікування. Якщо виявляють сторонні предмети, то після знеболювання їх видаляють. Око промивають антисептичними розчинами фурациліну (1:5000), калію перманганату (1:500), 30% альбуциду та ін. Розчини важких металів, зокрема срібла та свинцю, протипоказані – залишаються невиліковні «крейдяні плями».

Після знеболювання застосовують антисептичні мазі (30% альбуциду, 5% йодоформну та ксероформну, емульсію синтоміцину тощо). Більш сприятливий перебіг захворювання спостерігається після новокаїнових блокад.

Хвороби зубів у собак і кішок.

Собаки і кішки, так само як і люди, страждають від відсутності гігієни порожнини рота. Ветеринарний лікар при огляді пацієнта не завжди звертає увагу на ротову порожнину, хоча при повному і кваліфікованому огляді він може своєчасно діагностувати патологічні відхилення і вжити заходи до їх усунення. На жаль, часто доводиться мати справу з важкими стадіями хронічного генералізованого пародонтиту на тлі абсолютно інтактних зубів, коли консервативне лікування вже марне.

Для власників собак і кішок будь-якого віку сигналом, що пора нанести візит до ветеринарного стоматолога, є неприємний запах з рота. Думка, що запах з пащі – ознака хвороби шлунку або порушення обміну речовин, абсолютно неправильно. Стравохід являє собою трубку без просвіту, тому запах з шлунку можна відчувати тільки при відрижці, а постійний запах може виходити тільки з ротової порожнини.

Причина цього запаху – розкладаються тканини, а також згорнулася кров при кровотечі ясен. У такій ситуації потрібно стоматологічний огляд. Основними симптомами стоматологічних захворювань порожнини рота у тварин є: зміна кольору зубів і ясен, неприємний запах з рота, слинотеча і виразки на слизовій оболонці.

Найчастіше захворювання зубів виникають у собак і кішок, які не отримують корми, що містять грубі, жорсткі і тверді частинки. Важливу роль в схильності собак і кішок до захворювань зубів грають вік і догляд за ротовою порожниною. Для того щоб займатися профілактикою захворювання пародонту, необхідно періодично (у міру освіти) проводити санацію ротової порожнини– зняття зубних відкладень.

Утворення зубних відкладень і несвоєчасне їх зняття призводить до запалення ясен, яке може ускладнюватися запаленням кісткової тканини. Кісткова тканина в результаті запалення лізується, зуби стають рухливими і згодом випадають.

Більшості домашніх тварин потрібно регулярне чищення зубів. Особливо це стосується персидських кішок і собак дрібних порід. Власник може придбати в зоомагазинах спеціальні зубні щітки і пасти. Чистити зуби собакам і кішкам рекомендується не менше 1 разу на тиждень.

Якщо ж зубний камінь у собаки чи кішки вже утворився, то видалити його може тільки ветеринарний лікар. Повного і детального видалення зубного каменю можна досягти тільки за допомогою спеціальної стоматологічної апаратури, під загальним наркозом.

Застосування анестезії пояснюється, наприклад, тим, що не кожна тварина (навіть слухняна) зможе витримати досить тривалу процедуру видалення зубного каменю ультразвуковим скалером, яка супроводжується специфічним звуком і холодною водою.

Відразу підкреслимо, що механічне видалення великих каменів несе лише поверхневий ефект. Відмінний результат дає використання ультразвукового апарату для зняття зубного каменю.

У кішок зміна молочних зубів, як правило, проходить без ускладнень. Пов'язано це, в першу чергу, з особливостями анатомічної будови зубних дуг, а саме, наявністю достатнього міжзубного простору. У собак ситуація складається дещо складніше. У дорослої собаки налічується, як правило, 42 зуба. Відповідно, чим менше розмір щелепи собаки, тим менше міжзубні проміжки. Для карликових порід собак ця проблема дуже актуальна.

Молочні зуби необхідно видаляти не тільки для того, щоб ходити на виставки, а й для здоров'я собаки. Так як молочні зуби можуть заважати постійним зубам утворити правильний прикус. Також через скупченість зубів,

якщо не випали молочні зуби, починають швидше і раніше утворюватися зубні відкладення. В результаті цього собака може втратити в ранньому віці всі зуби.

Артрит – це захворювання опорного апарату, внаслідок патологічних змін суглобів. До провокуючих чинників розвитку патології відносять: похилий вік домашнього вихованця. У більшості випадків ознаки артриту у собак проявляються на 5-7 році життя або пізніше. З віком суглоби стають менш рухливими і втрачають первісну еластичність.

Незбалансоване харчування нерідко призводить до ожиріння і збільшення маси тіла. Відповідно, підвищується навантаження на суглоби, що служить причиною їх передчасного зношування.

Перенесені захворювання. Травми суглобів, інфекційні та вірусні захворювання опорно-рухового апарату нерідко передують появі артриту у собак.

Переохолодження тварини. Неправильний підбір одягу для домашнього улюбленця в холодну пору року, розташування спальника в місці протягів, купання влітку в холодній воді можуть спровокувати розвиток даної патології.

Знаючи найбільш часті причини появи артриту, власники собак можуть захистити свого улюбленця від небезпеки.

Одним з перших загальних симптомів захворювання є зниження активності тварини. Домашній вихованець неохоче виходить на довгі прогулянки, багато лежить, стає млявим. Характерною ознакою артриту у собак вважається набряк суглоба і болючість при натисканні на нього.

Тварина намагається не задіяти при ходьбі хвору лапу– обережно ступає на неї або ж зовсім підгинає. Якщо раніше ваш пес при появі господаря блискавично скочив, а тепер обережно встає, то існує велика ймовірність, що причина криється в запаленій суглобі.

Хвора лапа насилу згинається і розгинається. Артрит проявляється в характерній «напруженій ході» і кульгавості. Якщо вражені суглоби передніх кінцівок, собака може відмовлятися спускатися сходами або ж з крутої гори. При болю в задніх лапах вихованцеві складно підніматися нагору, залазити на високий диван, стілець. З прогресуванням артриту у собак, симптоми посилюються або до них приєднуються нові нездужання.

При гострій формі захворювання патологія розвивається швидко (протягом декількох годин або днів). Симптоми виражені яскраво, контраст зі станом тваринного «вчора» і «сьогодні» дуже помітний. Для хронічного артриту характерно поступове наростання симптомів, загальна картина захворювання довго залишається прихованою. Нерідко це вводить в оману господарів, які списують подібний стан на вік домашнього вихованця або зміна його звичок.

Не всі породи собак однаково схильні до артриту. У групі ризику знаходяться тварини великих порід: алабай, мастиф, бульдог, сетер, ретривер, шарпей, сенбернар тощо.

Власникам собак великих порід рекомендується проявити особливу пильність і ставитися до здоров'я свого вихованця з підвищеною увагою. Своєчасно призначена коригуюча терапія захистить від прогресування патології та істотно покращить.

Остеохондроз – це аномалія суглобових хрящів і хрящів зростання зустрічається у собак, яка може призвести до дефрагментації хрящів. До розвитку остеохондрозу призводить надмірно швидке зростання швидкозростаючих цуценят у собак великих порід (середньоазіатських і кавказьких вівчарок) внаслідок незбалансованої дієти в період зростання.

Остеохондрозом у собак найчастіше уражаються плечові, ліктьові, колінні і скакальні суглоби. Власники такого щеняти, вже починаючи з 4 місяця помічають, що його щеня воліє свої лапи, при цьому центр ваги у цуценяти зміщується в область грудей. Надалі таке щеня візуально має широкі груди, лапи передніх кінцівок бувають з постійно розведеними ліктями, задні лапи стоять прямо, круп у цуценяти скошується.

При пальпації м'язи на задніх кінцівках атрофуються, настає викривлення хребта. Під час прогулянки деякі собаки починають раптом несподівано волочити свою заднюкінцівку. Лікування остеохондрозу проводять залежно від стадії захворювання.

На першому етапі непоганий результат отримують від дієтотерапії із застосуванням лікувальних кормів випускаються сучасною індустрією для годування собак і збільшенням фізичного навантаження при прогулянках з собакою. Проводять курс лікування лінкоміцином. Якщо захворювання запущене необхідно вдаватися до коригувальної операції.

17. Акушерство і гінекологія

17.1. Статевий цикл і тічка

Статева зрілість— це здатність тварин народжувати потомство. Проявляється вона у різних порід кішок у різний термін. Залежить це також від клімату, догляду, годування й утримання. Статева зрілість у кішок настає приблизно в 5-6 місяців (у сіамських, орієнтальних порід— в 4 місяці, деяких напівдовгошерстих порід— у 8-9 місяців). Фізіологічна зрілість у кішок настає у 15-ти місячному віці.

Спарювання. Під час статевого акту піхва кішки подразнюється шорсткуватою голівкою статевого члена кота. Це призводить до виділення іншого особливого гормону гіпофіза, дія якого викликає розвиток на місці фолікула тимчасової залози— жовтого тіла, у якому виробляється прогестерон. Прогестерон готує матку для приймання запліднених яйцеклітин і живлення зародків до прикріплення (імплантація). Імплантація ембріонів відбувається приблизно через 14 днів після запліднення.

Знаходячись з котом протягом дня, кішка може спаровуватися не один раз. За 1 годину кіт може зробити 5-10 в'язок. Однак навіть одного разу може бути достатньо, щоб кішка завагітніла.

Після запліднення кішка скидає самця й качається на підлозі. Кішка може виявити агресію до кота, тому кіт завбачливо відходить і тримається подалі від неї.

Вагітність. Процес запліднення яйцеклітини сперматозоїдом відбувається у верхній третині яйцепроводу й завершується утворенням зиготи.

У кішок спостерігається багатоплідна вагітність (3-6 кошенят). У старих і кішок, що не народжували, у приплоді звичайно кошенят менше. Оптимальним віком для народження кошенят вважають вік від 1,5 до 7 років. Кількість кошенят не пов'язана з числом спарювань.

Ознаки вагітності можна помітити через три тижні після спарювання за рожевими сосками. Може спостерігатися блювання й пригнічений стан. Кішка може качатися по підлозі, але без вокального супроводу. На другому місяці соски бубнявють, і в кішки зростає апетит. Кішка округлюється й береться до спорудження гнізд у затишних місцях. На шостому тижні можна відчутти ворухіння плодів.

В організмі вагітних тварин відбувається підвищення внутрішньочеревного тиску, що змушує їх частіше випорожняться. Посилюється діяльність нирок і серця, поліпшується засвоюваність кормів. У другій половині вагітності в сечі може з'явитися білок, підвищується здатність крові зсідатися. Тривалість вагітності в кішок становить у середньому 61-65 днів. У деяких порід кішок може затягтися до 73 днів, або, навпаки, має менші строки— 56-61 день. Звичайне виношування нечисленного приплоду триває довше. Велика кількість кошенят прискорює строки пологів.

За протіканням розрізняють вагітність фізіологічну, патологічну й

несправжню. Фізіологічна вагітність характеризується нормальним станом організму матері й плодів. Патологічна вагітність характеризується порушенням фізіологічних процесів в організмі. Несправжня вагітність спостерігається після злягання, що не супроводжувалося заплідненням.

Попри це, через 50-60 днів у тварини проявляються ознаки вагітності й провісники несправжніх пологів: збільшення молочних залоз, утворення молока, самки готують гніздо для пологів, підпускають до сосків приплід інших самок. У матці накопичується слиз, у зв'язку з чим кішка виглядає як вагітна. Може відбутися навіть розкриття шийки матки й вихід слизу назовні, але частіше слиз розсмоктується. Через 2-3 тижні всі симптоми зникають.

Викидні в кішок трапляються рідко. Причиною можуть послужити бійка з іншими кішками, падіння з висоти, ігри з великими собаками, інфекції.

Пологи. За тиждень до пологів кішка починає готуватися: постійно вилизує себе в області живота й геніталій. За 12 годин або за 24 години до пологів ректальна температура падає від 38,6 °С до 37,5 °С, а іноді й нижче. Перед початком пологів кішка втрачає апетит, стає неспокійною, часто відвідує туалет, крутиться біля родильного ящика. Провісниками пологів слугують припухання, набряклість статевих губ, поява слизових виділень.

Під час пологів кішка лежить на боці з підгорнутою задньою ногою, або займає позицію як у процесі спорожнювання кишечника. Тривають пологи порізному, але не більше доби.

Після народження кошеняти кішка розгризає навколоплідний мішок і ретельно вилизує кошеня. У цей момент кошеня робить свій перший вдих. Як тільки кішка вилиже кошеня, відразу перегризає пуповину. Незабаром після народження кожного кошеняти переймами викидається послід (залишок плаценти), що може супроводжуватися незначною короткочасною кровотечею. Мати звичайно з'їдає послід. Якщо кошенят багато, то вона з'їсть не всі посліди, а тільки частину з них. Іноді кішки не перегризують пуповину, а з'їдають послід разом з нею, відгризаючи пуповину за 10 см до животика кошеняти. Через кілька днів шматочок пуповини, що залишився, відсихає і відпадає.

Кошенята народжуються сліпими із закритими вухами. Розклеювання повік і розкриття вух відбувається на 8-10 день. Коли частина або всі кошенята народяться, кішка лягає на бік і підштовхує їх до сосків. Ссання стимулює скорочення матки й секрецію молозива (першого молока).

Материнське молоко – головний імунотворчий складник, завдяки йому формуються й зміцнюються захисні механізми в організмі kota. Кошенята можуть харчуватися материнським молоком до трьох місяців. Проте переважно вже у віці 8-10 тижнів здатні споживати повноцінну їжу.

17.2. Система органів розмноження у собак

Органи розмноження самця собаки (кобеля) складаються з сім'яників, придатків сім'яників, сім'яних канатиків, сім'япроводів, мошонки, додаткових статевих залоз, статевого члена і препуція.

Сім'яники – органи овальної форми, розташовані в порожнині мошонки. Зустрічаються випадки, коли в мошонці розташований тільки один сім'яник, а другий знаходиться в черевній порожнині. Також обидва сім'яники можуть виявитися в черевній порожнині. Таке явище називається крипторхізм. Тварини з таким недоліком до племінної роботи не допускаються.

Сім'яний канатик складається з артерій, вен, нервів (вони йдуть до сім'яника) і лімфатичних судин, що виходять з сім'яника. Сім'япровід продовжує канал сім'яника і відкривається в сечовипускальний канал.

Статевий член призначений для введення сперми самця в статеві органи самки. Паралельно він служить для виведення з організму сечі. Кінець статевого члена закриває шкірна складка, звана препуцій.

Органи розмноження самки (суки) складаються з парної залози – яєчників, двох яйцепроводів, матки, піхви і зовнішніх статевих органів. Дозрілі яйцеклітини, яких у сук декілька, з яєчників потрапляють у яйцепроводи, де відбувається їх запліднення. Цей процес здійснюється під час тічки у суки при паруванні суки з псом. Запліднені спермою кобеля яйцеклітини з яйцепроводів пересуваються в роги матки. Тут вони розвиваються до повного формування плодів.

Вагітність (щінність) сук триває 58-65 днів і за сприятливого перебігу закінчується пологам (щеніння). Протягом одного року сука може приносити два посліди цуценят. Кількість щенят зазвичай складає 5-6 штук, рідше – до 12.

Статевий цикл у собак моноестричний, має значну індивідуальну варіабельність по тривалості гормональних змін. Інтервали між циклами тривають в середньому сім місяців (у різних порід від 4 до 13 місяців). У дрібних порід цикли, в основному, коротші, у великих – довші. Деякі породи мають тільки одну тічку в рік (тибетський мастиф, басенджи). На тривалість циклів впливають також фактори навколишнього середовища (фотоперіодизм, відповідь організму на виділення феромонів і т. д.).

Перша тічка у собак настає у віці 6-9 місяців. А у великих собак може бути і пізніше. Але якщо тічка не настає до двох років, можна припустити наявність вроджених генетичних порушень, жодних ендометральних інфекцій або розвиток кіст яєчника. У статевому циклі без запліднення розрізняють чотири стадії: проєструм, еструс, метоеструм, анеструм.

Проєструм – період початку тічки (предтічка). Тривалість цієї стадії 5-9 днів (2-22 дня). На цій стадії фолікулами яєчника продукуються естрадіол і естрон. Підвищення концентрації естрогенів в крові призводить до гіперплазії тканин і статевих органів самки, спостерігаються збільшення, набухання і почервоніння статевих губ, а також кров'янисті виділення з піхви, що є результатом діapedезу з капілярів ендометрію. Шийка матки привідкрита. Підвищення концентрації естрогенів також викликає секрецію статевих

феромонів.

Еструс – власне тічка. У цей період тривалістю 6-12 днів (2-21 день) собака має характерну поведінку. Вона відчуває сильне статеве збудження. Охоче підпускає до себе самця, звичайно рефлекторно відводячи хвіст в сторону. Виділення з піхви стають прозорими і менш рясними. Шийка матки розкрита, слизова оболонка гіперемійована і покрита слизом.

Метоеструм (діеструм) – післятічковий період. Триває 30-60 днів і характеризується припиненням статевого збудження, зменшенням виділення слизу з піхви, появою в ній лейкоцитів, спадання припухлості статевих губ. До 20-25 дня починається активна секреція залоз ендометрія і триває близько одного місяця.

Анеструм – період спокою. Це перехід від одного статевого циклу до іншого. Характеризується зниженням рівня прогестерону, триває 1-6 місяців. В цей час слизова оболонка статевих органів суха.

Парувати суку можна, коли вона досягне статевої зрілості й всі системи її організму будуть готові до виношування потомства. Це – третя тічка, приблизно до 2 років. За три місяці до планової в'язки потрібно обробити собаку від ендопаразитів, здати кал тварини у лабораторію на дослідження на яйця глиста і найпростіших. Собака повинна бути вакцинована.

Приблизно за місяць до в'язки необхідно провести обстеження собаки на герпес, хламідіоз, взяти мазок з піхви і загальний аналіз крові.

Отже, собака підготовлена до в'язки, «наречений» обраний, «молоді» сподобалися один одному. У день в'язки краще звернутися до спеціаліста, який допоможе уникнути ускладнень та простежить, аби процес приніс тваринам не тільки задоволення, а й результат. За кілька днів після того в'язку потрібно повторити. З цього моменту можна починати чекати цуценят своєї улюблениці.

Вагітність. В середньому вагітність у собак триває 57-72 дні, залежно від породи, індивідуальних особливостей, кількості і розмірів цуценят. Вагітність на ранніх строках важко визначити візуально, але змінюється поведінка собаки: вона може стати більш ласкавою, спокійною. Не варто панікувати, якщо на ранніх термінах вагітності виникне токсикоз (з'явиться блювота, пронос, слабкість). Підтвердити вагітність можна за допомогою УЗД, яке проводиться через 3-3,5 тижні після контрольної в'язки. Ультразвукове дослідження на 48 день вагітності з великою імовірністю задовольнить інтерес власника про кількість цуценят.

У другій половині вагітності потрібно забути про тренування, надмірно активні ігри та стрибки. Якщо собака народжує не вперше, то на 38-45 день в молочних залозах може з'явитися молоко. Через фізіологічні зміни, які відбуваються в організмі тварини, майбутню маму треба частіше годувати (приблизно 3-4 рази на добу, дотримуючись рекомендації щодо раціону) та збільшити кількість прогулянок, адже діурез і дефекація стають частішими через збільшення внутрішньочеревного тиску.

Приблизно за 10 днів до пологів зменшити кількість білка в раціоні. Завчасно подбайте про місце, де собака буде народжувати, та до якого привчить потомство. Місце повинне бути просторим, щоб собака могла вільно лягати на

бік і там не було протягів.

Завчасно підготуйте усе, що вам знадобиться для пологів, зокрема: клейонка, старі простирадла, велику кількість серветок, замінні підстилки; грілку для цуценят та обладнане місце для них; чисті, міцні нитки та ножиці для перев'язування пуповини; спринцівку для видалення навколоплідних вод з носа й рота у цуценят; марлю або інші бавовняні серветки для обтирання новонароджених; водний розчин йоду (бетадин); декілька пар рукавичок; ваги для зважування цуценят; дезінфікуючі засоби (перекис водню, спирт) вазелінове масло; різнокольорові стрічки для того, щоб позначити цуценят; блокнот і ручку для записів.

Найбільш розповсюдженими патологіями вагітності собак вважають такі стани організму, як позаматкова вагітність, аборт, переношування вагітності та скручування матки. Кожна з цих патологій вагітності має свої симптоми, які потребують негайного втручання ветеринара.

Пологи. Майбутня мама «знає», де буде народжувати, все необхідне для пологів зібрано, наближається відповідальний момент. За 3-5 днів до пологів у собаки збільшується набряклість статевих губ, може виділятися слиз і відходити слизовий корок. За 2-3 дні до пологів в молочних залозах з'являється молоко (для собак, які народжують вперше).

Власник повинен вміти вимірювати температуру собаки, оскільки за 15-40 годин до пологів вона знизиться на 0,4-1,2 °. Майбутня мама активно готує собі «гніздо», перетягує туди підстилки, ганчірки і все, що на її погляд необхідно. За добу до пологів вона може відмовитися від їжі.

Розкриття шийки матки, перший етап родової діяльності, може тривати 3-8 годин.

При одноплідній вагітності пологи можуть тривати 10-20 хв, при багатоплідній 10-18 годин (до доби).

Розглянемо стадії пологів:

1 стадія:(максимум 36 годин) відкриття шийки матки, **маткові скорочення**, розрив першого біля плідного міхура, перше цуценя повинне з'явитися не пізніше, ніж через 12 годин.

Початок другої стадії: спад і підвищення температури тіла. Відходять води. Починаються скорочення, (тривалістю від 2 до 24 годин) інтервал між цуценятами 15-20 хв. Якщо сука не допомагає цуценят нормально народитися, то вам слід:

- швидко звільнити цуценя від навколоплідних оболонок (особливо ніс і рот), розтерти цуценя насухо проти шерсті, це стимулює дихання).
- при необхідності перев'язати і перерізати пуповину на відстані 1,5-2 см від живота, обробити водним розчином йоду.
- прикласти цуценят до сосків матері, що дуже важливо, як для малюків так і для собаки (стимуляція родової діяльності). Зважити і записати.
- перекласти в підготовлену коробочку для очікування братів і сестер.

Третя стадія – вигнання плаценти через 5-15 хв. Приводом для надання допомоги є:

- підняття температури без пологів;
- зелені виділення з піхви, щеня не з'являється більше 2 годин;
- слабкі потуги, а щеня не народжується більше 2 годин;
- потуги сильні, а щеня не народжується більше 20-30 хв.
- щеня застрягло в родовому каналі.

Народжуються цуценята з закритими очима і слуховими проходами. Відкриваються очі через 10-14 днів. У процесі росту, цуценята повинні рівномірно набирати вагу, для контролю їх необхідно регулярно зважувати. За чистотою в пологовому відділенні стежить собака – мама, вилизуючи дітей. Цуценята повинні бути спокійні, самі знаходити сосок і наївшись, спати.

Труднощі самостійно поточних пологів можливі внаслідок недостатнього розкриття родових шляхів, слабких родових потуг, неправильного положення плодів у матці, надмірного збільшення маси мертвого плоду. Вони проявляються у собак і кішок тим, що спроби розродження стають слабкими, частими, безплідними, потім зовсім припиняються. Тварина турбується, слабшає, важко дихає, слизові оболонки ясен у неї бліднуть. Припинення пологової діяльності, занепокоєння і задишка тварини.

Важливо припинити безплідну родову діяльність уникнення зайвого розтратання сил. Цього можна досягти внутрішньом'язовим введенням 1-4 мл но-шпи і 1-2 мл реланіума. Якщо ж родова діяльність сама перервалася, а ослабла тварина лежить, важко дихає, ясна у нього бліді, СНК більше 1 секунди, слід підтримати кровообіг, напоївши тварину теплою солодкою кавою (кішкам вводять підшкірно 0,5-1 ампулу кофеїну) і зігріти її, укутавши тепліше.

Якщо собака часто дихає після пологів – це є нормальним станом. Такий стан пояснюється скороченням матки у тварини та прибуванням молока. Часте дихання може тривати від 5 до 15 хвилин і проявляється зазвичай з вечора.

Все ж, слід уважно спостерігати за вихованцем, адже іноді, якщо собака важко дихає після пологів, це може бути показником розвитку еклампсії. Ця хвороба собак після пологів характеризується занепокоєнням тварини, дивним зовнішнім виглядом – випинання очей і виділення слини з рота, появою тремтіння, судом м'язів кінцівок. Основна причина еклампсії – недостача кальцію в організмі матері.

Якщо собака не їсть після пологів і відмовляється пити, тоді слід робити це силою. Також необхідно дати тварині подвійну-потрійну дозу глюконату. Іноді причиною відмови від їжі є залишок посліду в порожнині матки.

Понос у собаки після пологів – це втрата рідини, що вимагає частого напування молоком або водою. Рідкий стілець може бути результатом поїдання твариною послідів. Щоб відновити нормальне функціонування кишечника, слід давати в їжу продукти, що закріплюють стілець, наприклад,

17.3. Післяродова патологія

Розрив матки. У сук і кішок розриви матки локалізуються переважно спереду біфуркації або ближче до середини рога і при внутрішньому дослідженні часто не встановлюються. В підозрюваних випадках застосовують діагностичну лапаротомію.

При неповних розривах матки, не ускладнених інфекцією, прогноз сприятливий. При повному розриві, якщо вчасно не вказати допомогу, тварина може загинути від втрати крові або від перитоніта. При загоюванні подібних ран можливе зрощування стінки матки з органами черевної порожнини і, як наслідок, неплідність тварини.

Лікування. Для зупинки кровотечі в/в або п/ш вводять 5-10% р-н амінокапронової кислоти із розрахунку 0,05-0,1 мл/кг маси тварини; в/в 10% р-ни хлорида і глюконата кальцію, п/ш або в/м 1% р-н вікасола в звичайних дозах (інстр.)

При значній крововтраті призначають в/в ізотонічний розчин натрію хлориду, 5% р-н глюкози, р-н Рінгера-Локка, поліглюкін та інші плазмозамінювачі. При неповному розриві матки, якщо роди закінчились, кровотеча з часом зупиняється самостійно, так як матка скорочується. Доцільно призначити ін'єкції окситоцину, пітуїтрину. Для профілактики сепсису в порожнину матки вводять антимікробні засоби. При повному розриві матки показана термінова лапаротомія.

Якщо у матці є плоди, їх витягають як при кесаревому розтині. Найбільші розриви матки можна зашити кетгутовою ниткою. При обширних або множинних розривах матку видаляють разом з яєчниками (оваріогістероектомія).

Попавші в черевну порожнину згустки крові, навколоплодові оболонки і води, плоди видаляють, при необхідності черевну порожнину промивають розчинами риванолу (1:1000) або фурациліну (1:10000) і висушують серветками, після чого вводять антибіотики або сульфаніаміди.

СОБАЦІ (40 кг)

Rp.: Sol. Acidi aminocarpolini 5%-100,0 Steril!

D.S. В/в крапельно до 4 мл на 1 ін'єкцію. Через 4 год препарат вводять повторно.

#

Rp.: Sol. Glucosi 5%-200,0 Steril!

D.S. В/в на 1 ін'єкцію.

Поїдання приплоду. Майже всі види самок дрібних тварин схильні до поїдання приплоду.

Етіологія. Здебільшого це реєструється у тих випадках, коли від новонароджених не надходить інстинктивних подразнень, які спонукають самку до догляду за ними, або вони надходять у недостатній кількості. Здебільшого поїдаються мертві та нежиттєздатні плоди. Рідко самки вбивають та поїдають здоровий приплід. Причиною поїдання може бути відсутність води перед породіллем.

Лікування і профілактика. В таких випадках необхідно відділити новонароджених від матері і годувати при можливості штучно. Постійно мусить бути вода у поїлках перед тваринами під час родів, або ж відсадити їх до інших самок, провівши відповідну підготовчу роботу.

Гострий післяродовий ендометрит.

Етіологія. Травмування ендометрію та проникнення різних мікроорганізмів через родові шляхи у матку при патологічних родах, затримці посліду, субінволюції матки, інколи як ускладнення гнійного вагініту.

Сприяє захворюванню зниження загальної резистентності організму, неповноцінна годівля, відсутність моціону (кішки, суки) в період вагітності та антисанітарні умови утримання.

Ознаки. Гострий післяродовий ендометрит спочатку має характер катарального, а потім переходить у гнійно-катаральну або гнійну форму. При цьому в слизовій оболонці матки виникають гіперемія, набряк, крововиливи, невеликі виразки, у порожнині матки накопичується ексудат. Тонус і скорочувальна здатність матки знижуються. Розвивається інтоксикація організму.

Хвороба проявляється на 2-5 день після родів. При легкому перебізі хвороби загальний стан самки істотно не змінюється. При інтенсивному розвитку відзначається пригнічення тварини, підвищення температури тіла на 0,5-1 °С, зменшення або відсутність апетиту, зниження секреції молока.

Із зовнішніх статевих органів виділяється слизово-гнійний або рідкий мутний ексудат сірого кольору, нерідко з домішкою крові та іхорозним запахом. Іноді він буває жовто-бурий або зеленуватий із пластівцями фібрину (фібринозний ендометрит). На відміну від вагініту, при ендометриті виділення з вульви більш рясні, підсилюються при лежанні тварини.

При пальпації через черевну стінку можна встановити збільшення об'єму матки, потовщення й дряблості рогів, іноді флюктуацію й болючість. Під час пальпації черевної стінки кількість ексудату у матці може збільшуватися.

При своєчасному й правильному лікуванні настає видужання. При зниженій резистентності організму, особливо при наявності ушкоджень стінки матки, нерідко в запальний процес утягується її м'язовий шар (розвивається міометрит) або її серозна оболонка (периметрит). Прогноз у цих випадках обережний, тварина може загинути від сепсису.

При запізнілому або безсистемному лікуванні процес переходить у хронічний, що супроводжується атрофією та кістозним переродженням маткових залоз, розростанням сполучної тканини в слизовій і м'язовій оболонках матки, що зумовлюють неплідність самки. Іноді запальний процес поширюється на яйцепроводи і яєчники, виникають сальпінгіт й оофорит.

Лікування. Комплексне. У гострій стадії ендометриту можна застосувати надплевральну новокаїнову блокаду за В. В. Мосіним (одноразово).

При тяжкому перебігу даної патології, сильній інтоксикації організму й підозрі на розвиток сепсису призначають підшкірно або внутрішньовенно 5-40% розчини глюкози; внутрішньом'язово або внутрішньовенно 10% розчин кальцію глюконату; внутрішньовенно 10% розчин хлориду

кальцію або в суміші з розчином глюкози у дозах: суці – 5-10 мл, кішці – 1-5 мл, а також внутрішньовенно 40% розчин гексаметилентетраміну (уротропіну) – 1-3 мл та 0,5-2 мл, відповідно.

У якості серцевих використовують кофеїн, кордіамін або сульфокамфокаїн. Для ослаблення інтоксикації та зневоднювання організму внутрішньовенно вводять крапельним методом ізотонічні розчини: 0,9% натрію хлориду, Рінгера або Рінгера-Лока. 5% глюкозу, метрогіл та інші 2-4 рази на добу з розрахунку 10-30 мл на 1 кг маси тіла; частину розчину, крім метрогілу, можна вводити підшкірно в декількох місцях або за допомогою клізми.

Показані також імуностимулятори – імунал, анандін, дібазол та інші препарати в терапевтичних дозах. Якщо стан самки не поліпшується, то матку екстирпують.

СОБАЦІ (50 кг)

Rp.: Sol. Prozerini 0,05%– 1,0

D. t. d. № 10 in Ampullis

D.S. П/ш по 0,5 мл 1-2 рази на добу.

#

Rp.: Olei Synoestrolis 2%– 1,0

D. S. В/м по 0,5 мл 1-2 раз на добу.

#

Rp.: Sulfadimethoxini 0,5

D. t. d. № 10

D.S. Per Os Одноразово у перший день 2 пігулки, в послідуючі дні по 1 пігулці.

#

Rp.: Sol. Hexamethylentetramini 40%– 5,0

D. t. d. № 5 in ampullis

D.S. В/в до 5 мл 1-2 рази на добу.

#

Rp.: Sol. Coffeini natrii benzoatis 20%– 1,0

D. t. d. № 10 in ampullis

D.S. П/ш по 1 мл 3 рази на добу.

#

Rp.: Sol. Natrii chloridi 0,9%– 400,0 Steril!

D. S. В/в (крапельно) на 1 ін'єкцію.

#

Rp.: Sol. Glucosi 5% – 400,0 Steril!

D. S. В/в на 1 ін'єкцію.

Вивертання матки (Prolapsus Uteri) Під цією патологією розуміють вивернення матки з виходом її через піхву назовні. Вивертання матки може відбутися під час родів або незабаром після них, але звичайно не пізніше 6-12 год, поки матка ще не скоротилася і її шийка досить широко відкрита.

Етіологія. Атонія матки, що зумовлена важкими родами або перерозтягненням її стінок при багатоплідності, крупноплідності, водяниці,

плодових оболонок. Безпосередньою причиною вивертання матки служать сильні потуги. Під впливом їх матка найчастіше вивертається при народженні останнього плода, що виводиться після великої перерви в часі у родовій діяльності.

Ознаки. Залежно від ступеня вивертання матки може виступати назовні один ріг у вигляді трубки або круглої кишки або обидва роги у вигляді двох трубок, що розходяться від однієї основи. На вільних кінцях цих трубок є заглиблення, а на слизовій оболонці по окружності рогів помітні плацентарні ділянки, які в сук у свіжих випадках мають зеленуватий або бурий кольори.

Після вивертання матки у тварини відзначається деяке занепокоєння, часом потуги, акт сечовипускання утруднений. Так, у сук загальний стан звичайно мало змінюється, навіть через кілька днів після вивертання матки. Кішки більше чутливі, у них відзначається млявість, блідість слизових оболонок, зниження температури окремих частин тіла. Матка незабаром стає дуже набряклою, пухкою, набуває темно-синього або сіро-коричневого кольору. Слизова оболонка підсихає, тріскається, починається її запалення й некроз. Надалі розвивається гангрена матки, і тварина гине від сепсису на 2-5добу.

Лікування. Матку вправляють, якщо вона не має значних розривів стінок, ознак омертвіння або значних уражень слизової оболонки. Перед вправленням матку обмивають холодним 2% розчином квасців або 0,02% розчином марганцевокислого калію, розчином фурациліну, кладуть на стерильну поліетиленову плівку або тканину, змазують антимікробною емульсією або маззю, яка не подразнює слизову оболонку. Тварині надають положення з високо піднятою задньою частиною тулуба, тобто кладуть на спину й піднімають таз. Крім того, сукам і кішкам бажано накласти на кожну статеву губу (у товщу тканин) по одній петлі із шовкових ниток, щоб можна було потім розширити її у вигляді лійки.

Починають вправлення матки з її основи або з верхівки, що не має суттєвого значення. При першому варіанті захоплюють обома руками частину матки, розташовану ближче до зовнішніх статевих органів, здавлюють її й вправляють у піхву, так само вправляють й інші частини, розміщені позаду. Дуже набряклу матку можна зменшити в об'ємі за допомогою бинтування у напрямку від її верхівки до основи, користуючись стерильним широким бинтом, змочений в антисептичному розчині.

У міру вправлення в тазову порожнину прилеглих ділянок, матку розбинтовують і змащують антимікробною емульсією або суспензією. Якщо вправлення починають із верхівки рога, то користуються стержнем з овальним потовщенням на кінці або зворотною стороною пробірки. Ці пристосування варто застосовувати з великою обережністю і здебільшого на початку вправлення.

Коли основна частина матки буде вправлена, ділянку, що залишилася, вправляють пальцями в порожнину таза, а потім у черевну порожнину. Для повного виправлення складок матки можна влити в її порожнину, під тиском, ізотонічний розчин натрію хлориду або розчин Рінгера, а для

посилення скорочень – увести внутрішньовенно або внутрішньом'язово окситоцин.

Для профілактики повторного вивертання матки, накладають петлеподібний або кисетний шов на вульву. У випадку поновлення потуг застосовують нейролептики. У перші 3-7 днів призначають внутрішньом'язово або підшкірно антибіотики в загальноприйнятих дозах. Якщо матка сильно травмована, її ампутують. Показання до ампутації: значні розриви стінок матки, її гангрена або сильне запалення.

Прогноз відносно сприятливий.

Хід операції. Тварину фіксують у лежачому положенні. Для знеболення можна застосовувати інфільтраційну анестезію (вводять 0,5% розчин новокаїну в тканини матки вище наміченого місця накладення лігатури), іноді у поєднанні з внутрішньом'язовим введенням нейролептиків (аміназин, рометар, каліпсол).

Для профілактики колапсного стану, який може виникнути внаслідок втрати великої кількості крові з ампутованої матки, рекомендуються перед операцією наступні заходи: внутрішньовенне введення 5-20% розчину глюкози з додаванням кальцію глюконату або хлориду, найкраще крапельним методом у дозі 50-200 м; окситоцин внутрішньовенно або в тканини матки по 2-10 ОД; обмивання холодною водою й туге бинтування матки у напрямку від верхівки до основи рогів. Це зменшує кровонаповнення та набряк; застосування засобів, що тонізують судини, зокрема, вводять внутрішньовенно або підшкірно 1 мл адреналіну (1:1000) після накладання лігатури на матку.

Набряклу або гангренозну матку потрібно обмити дезінфікуючим розчином, для зменшення забруднення рук під час роботи. Відступаючи на 3-5 см від шийки, на тіло матки накладають лігатуру у вигляді кастраційної петлі з міцного товстого шовку (шовк №8-10). Шовк повинен бути заздалегідь продезінфікований і змащений стерильним вазеліном або маслом, а на обох кінцях лігатури укріплені дерев'яні палички для полегшення затягування петлі.

Перш ніж затягувати петлю, потрібно переконаватися, що у матці немає кишкових петель або сечового міхура. Для цього матку ретельно обмацують або роблять невеликий розріз її стінки на периферії, через який оглядають. При наявності у вивернутій порожнині внутрішніх органів їх спрямовують у черевну порожнину. Тільки після цього затягують петлю.

Після накладення лігатури матку видаляють на відстані 2-4 см від лігатури, куксу змазують 5-10% розчином йоду й вправляють у піхву. Якщо після цього у тварини з'являються потуги, накладають на вульву шви, як при випадінні піхви. Бажано щодня промивати піхву антисептичними розчинами до припинення виділення екsudату, що буде утворюватися при відмиранні кукси.

У перші дні м'ясоїдним задають рідкі корми, при запорах ставлять проносні клізми. Рекомендується повний спокій і застосування заспокійливих і знеболюючих засобів.

17.4. Неправильне взаємовідношення плоду до родових шляхів та крупноплідність і виродливість плодів

Неправильне положення. При фізіологічному перебігу родів роги матки скорочуються по черзі, спочатку один ріг, а потім другий. Коли хвиля перистальтики охоплює один ріг матки, отвір його розширюється і перший плід, який в ньому розміщується, рухається по рогу в бік тазової порожнини. У цей час отвір другого рогу, перейми в якому відсутні, закритий, що нагадує сфінктер, який не дає можливості виведенню першого плоду з цього рогу. Чітка синхронність скорочень рогів матки забезпечує ритмічний рух кожного плоду у бік тазової порожнини.

При розладах нервової або гуморальної регуляції родового процесу синхронність скорочень рогів, а потім матки порушується, і це призводить до одночасного вклинення в родовий канал двох плодів. У цьому випадку один з них, який швидше досягає входу в тазову порожнину, стискається другим, набираючи поперечного положення перед входом в таз.

Для виправлення поперечного положення потрібно перевести плід в головне або тазове передлежання. Відтягуючи рукою (у сук великих порід) передню частину тулуба плоду, захоплюють задні кінцівки і виводять їх у тазову порожнину. Виправити положення легше при введенні в порожнину матки слизистих речовин. Якщо рука не входить в родові шляхи, то застосовують щипці або гачки, а в разі неудачі – кесарів розтин.

Неправильна позиція. При фізіологічному перебігу родів плід рухається в порожнину тазу, знаходячись у верхній позиції. Затримка родової діяльності може виникнути при розміщенні плода в нижній або боковій позиції.

Нижня позиція. При такій позиції плід може бути як в головному, так і в тазовому передлежанні.

Надання допомоги. При введенні пальців руки у родові шляхи намагаються передлежачі частини плоду, за якими визначають його розміщення.

Для виправлення позиції плід захоплюють рукою або пальцями за передлежачі частини і намагаються повернути навколо поздовжньої осі, щоб його спина була повернена до спини самки. Це легко вдається при тазовому передлежанні плоду.

При головному передлежанні краще скористатися щипцями, якими захоплюють голову з боків і, повернувши щипці навколо поздовжньої осі, надають плоду правильну позу. У випадках, коли виправити неправильну позу плода не вдається, то його витягують за допомогою гачка, або акушерських петель, накладених на голову чи задні кінцівки позаду заплусневих суглобів.

Неправильне членорозміщення голови плода. Ця патологія у плода нерідко обумовлює затримку нормального його виходу через тазову порожнину. Інколи голова плода перед входом у таз відхиляється від поздовжнього напрямку і тисне на стінку таза, що викликає затримку родового акту. Ця аномалія у самок спостерігається рідко. Частіше голова впирається в передній край таза, при цьому, як правило, плід мертвий, оскільки живий внаслідок своїх рухів швидко ліквідує такі зміни.

Надання допомоги. При вдалій спробі просунути пальці руки в порожнину матки, голову плода захоплюють рукою й виводять у порожнину таза, потім плід витягують назовні.

Якщо пальці рук акушера не можуть пройти через вузький таз самиці, вдається тільки кінчиками пальців намацати неправильно розміщену голову плода, то виправити її дещо важче. В цьому випадку вдаються до застосування довгого дротяного гачка, яким фіксують плід, потім пальцями відштовхують плід, щоб вивільнити його голову, яка вклинилася у вхід до таза. Після цього натяганням за гачок виводять голову в родовий канал і витягують плід назовні.

Неправильне членорозміщення кінцівок. Членорозміщення передніх кінцівок плода при родах у самок м'ясоїдних практично не відіграє суттєвого значення у затримці родів. При тазовому передлежанні плід може зупинитися в родовому каналі внаслідок зігнутості кінцівок у тазостегновому суглобі.

Надання допомоги. Виправити кінцівки вдається легко, якщо є можливість ввести руку в родові шляхи. Відштовхнувши плід пальцями, прагнуть спрямувати кінцівки у тазову порожнину. Загнуті кінцівки переводять в положення із зігнутими скаковими суглобами та в тазостегновому суглобі. Потім захоплюють одну кінцівку між вказівним і середнім пальцями, а другу – між середнім і безіменним так, щоб кінцівки лежали на долоні.

Після цього плід витягують назовні. Невеликий плід при достатньо широкій тазовій порожнині самки можна витягнути без виправлення кінцівок, захопивши його щипцями за тазову частину тіла з боків і підтягуючи за ручки щипців, але міцно зафіксувати плід щипцями не завжди вдається. При такій ситуації слід використати тугі дротяні гачки, їх просовують між задніми кінцівками плоду і фіксують у ділянці колінних складок (по одному гачку з кожного боку). Натягуючи за гачки, плід витягують назовні з родових шляхів.

При неправильному положенні, неправильній позиції та неправильних членорозміщеннях під час надання акушерської допомоги необхідно чітко враховувати перейми, потуги та паузи, що сприятиме прискоренню рододопомоги і отриманню більшої кількості живого приплоду.

Якщо тонус м'язів матки знижений (гіпотонія), то за 7-20 хв до витягування плода слід застосувати фармакологічні препарати, які викликають скорочення стінки матки.

Під час посилення амплітуди скорочення матки (перейм) плід обережно підтягують і витягують. Після витягування першого плоду ведуть подальше спостереження за перебігом родів, оскільки наступні плоди, як правило, народжуються самостійно. Якщо ж після витягування першого плоду вихід наступного затримується більш ніж на 30 хв, то для попередження загибелі плодів, які залишилися в матці, слід проводити кесарів розтин.

Неповне розкриття шийки матки.

Етіологія: передчасний розрив плодового міхура, слабкі перейми і потуги; аборт, функціональні розлади матки і її шийки, смерть плода або скручування матки. Неповне відкриття цервікального каналу вважається патологічним тільки після того, як з моменту перших ознак родів до проведення акушерського дослідження пройшло не менше 3-4 годин.

Ознаки: затримується стадія виведення плода. При піхвовому дослідженні встановлюють недостатньо розкриту шийку матки, стінки якої ще містять слизову пробку і не мають морфологічних змін. Цервікальний канал пропускає 1-2 пальці, або навіть руку (у сук великих порід). Без своєчасної акушерської допомоги настає загибель плода з наступною пухлиною.

Допомога: зрештують стінку шийки матки теплим фізіологічним розчином (10-15 хв), після чого виконують сакральну анестезію. Через 15-20 хв ослизнюють шийку матки і розкривають її механічним шляхом (у сук великих порід) спочатку бережними обертовими рухами руки, а потім, після накладання акушерських петель на передні кінцівки і нижню щелепу плода шляхом плавного наростаючого тиску на шийку матки при витягуванні плода.

Розслаблення шийки матки контролюють рукою, поставленою долонею вгору між плодом і стінкою шийки матки. Усі інші способи небажані, тому що можуть приводити до розриву шийки матки. При безрезультативній допомозі проводять кесарів розтин.

Для консервативного медикаментозного лікування застосовують синестрол, який через декілька годин буде діяти як стимулююче на розслаблення і відкриття шийки матки та на скорочення матки. Призначають комбінації синестролу з глюконатом кальцію, окситоцином і препаратами кортикоїдних гормонів (дексаметазон). У більшості випадків доцільно зробити кесарів розтин.

17.5. Хвороби органів розмноження самців

При обстеженні статевих органів кобеля слід звертати увагу в першу чергу на препуцій: чи немає на ньому почервоніння, висипки, чи не набряклий або не припух він, чи немає виділень, чи не звужений уретральний канал. Слизову оболонку обстежують, оголивши пеніс.

Цю процедуру рекомендують робити в такий спосіб. Препуцій обережно, повільними рухами відсувають назад. При обстеженні слизової оболонки відзначають її колір, обсяг виділення на ній, хворобливість, температуру, в деяких випадках пухлину, поранення. Фіксується положення мошонки і сім'яників, їх болючість, величина, симетричність розташування, температура, напруженість шкіри мошонки. Змастивши палець рослинним маслом, попередньо вдягнувши на нього напальчник, вводять його в задній прохід і визначають стан передміхурової залози.

Збільшення передміхурової залози. Захворювання спостерігається найчастіше у псів старшого віку. Збільшення передміхурової залози викликане переродженням (ущільненням) тканини залоз, освітою пухлини або тривалими запальними процесами. Виникненню захворювання сприяють підвищена статева збудливість (часті статеві зносини) або онанізм.

При збільшенні передміхурової залози у псів спостерігається болючість при випорожненні і сечовипусканні, можливо затримання сечі.

Лікування. Масаж передміхурової залози (зовнішній або через пряму кишку), рентгенофізіотерапія, яка блокує розвиток хвороби. При важких випадках захворювання необхідно хірургічне втручання.

Запалення препуція. Захворювання характерно для старих псів. Причини, що викликали хворобу, потрапляння бруду в препуцій в стані оголення пеніса (при паруванні, сечовипусканні).

При згладженому перебігу хвороби, що зустрічається в більшості випадків, в поведінці тварини немає відхилення від норми. При гострому запальному процесі, коли собака злизує гнійні виділення, буває блювота, порушення діяльності органів травлення і кишково-шлункового тракту.

Лікування. Щодня промивати препуцій розчином будь-яких дезінфікуючих, або які містять антибіотики засобів.

Новоутворення на препуції. Новоутворення можуть виникнути на будь-якій частині препуція. Їх місцезнаходження визначають, оголивши внутрішню частину препуція. Відзначають новоутворення різного розміру, гладкі або пухирчасті, м'які або тверді, щільні, частіше – кровоточать.

Лікування. Тільки видалення пухлини хірургічним шляхом може гарантувати повне одужання.

Постит – запалення крайньої плоті. Етіологія. Накопичення в препуційному мішку сперми і затримання сечі є основними причинами поститу. Сприяють виникненню захворювання анатомічні особливості препуційного мішка: вузький отвір у псів, накопиченню сперми в препуційному мішку. При себорей, що супроводжується інтенсивним виділенням смегми та подразненням слизової оболонки сечовим піском, теж може виникати постит.

Особливості запального процесу в препуційному мішку полягають в тому, що в його перебігу звужується отвір препуційного мішка і затримується виділення еякуляту, розвивається запалення голівки прутня. Утворені виразки слизової оболонки ятряться, розростаються гранулярні клітини. При загоюванні утворюються рубці слизової оболонки, звужується отвір препуційного мішка, що веде до виникнення фімозу.

Симптоми: набряк стінки препуція, особливо навколо отвору, виділення гнійного ексудату з отвору препуційного мішка, подразнення слизової оболонки, біль при пальпації стінки препуційного мішка, затруднене виведення прутня, порушення статевих рефлексів, виділення сечі в препуційний мішок, звідки вона витікає краплинами, переповнення сечового міхура, утворення виразок на слизовій оболонці. Постит необхідно диференціювати від трихомонозу і кампілобактеріозу. У псів виділяється гнійний ексудат зеленуватого відтінку, на набряклій слизовій оболонці видно збільшені лімфатичні фолікули і виразки, розмірами як горошина.

Лікування хворих тварин передбачає утримання їх у чистих і сухих стійлах; механічне очищення препуційного мішка і його отвору; виведення статевого члена із препуційного мішка; обробку препуційного мішка і статевого члена асептичними речовинами (етакридин лактату 1:5 000, калію перманганат 1:5 000, фурациліну (1:1 000), розчином антибіотиків на 0,25% розчині новокаїну; змащування виразки слизової оболонки йод-гліцерином, коротку новокаїнову блокаду ділянки запалення; введення упорожнину препуційного мішка мазей іхтіолової, стрептоцидової, емульсії синтоміцинової, Вишневського; припікання виразок бриліантовим зеленим.

Баланопостит – запалення слизової оболонки препуція та голівки статевого члена.

Етіологія. У більшості випадків баланопостит виникає як ускладнення тривалого періоду поститу. Характерним симптомом захворювання є набряк слизової оболонки голівки прутня і крайньої плоті з виділенням еякуляту, злипання волосся, затруднення виведення статевого члена при сечовиділенні і гальмування статевих рефлексів. Залежно від виду збудника, який є причиною запалення і ступеня ураження слизової оболонки, перебіг запального процесу може характеризуватися значним виділенням фібрину, утворенням виразок і некрозом слизової оболонки.

При хронічному перебігу хвороби внаслідок розростання сполучної тканини стінка препуційного мішка потовщується. В окремих випадках виникає загальне пригнічення тварин, підвищується температура тіла.

Лікування – таке ж, як при поститі.

Фімоз – це вроджена вада розвитку або набуте захворювання, що характеризується звуженням отвору препуційного мішка. Може бути у всіх самців свійських тварин і проявлятися неможливістю виведення статевого члена із препуційного мішка.

Етіологія. Набутий фімоз виникає на ґрунті акропоститу і баланопоститу, загоювання ран препуція із звуженням його отвору внаслідок утворення рубців пса, уроджений фімоз може виникати при гіпоплазії прутня.

18. Інвазійні хвороби дрібних тварин

Токсокароз у собак. Захворювання собак та інших м'ясоїдних тварин викликається круглими гельмінтами. Паразитують гельмінти в тонкому відділі кишечника, іноді зустрічаються у жовчних ходах, печінці та підшлунковій залозі.

Симптоми хвороби: У більш дорослих тварин виражених клінічних ознак виявити не вдається. У щенят реєструють пронос, блювоту, перекручення апетиту, метеоризм, нервові явища. Щенята верещать, гавкають без причин, кусаються, худнуть. Нерідко у них при блювоті клубками викидаються токсокари. Хворі щенята відстають у рості і розвитку.

Глибоко порушується показники крові: зменшується кількість еритроцитів, гемоглобіну, збільшуються лейкоцити і еозинофіли.

Діагностика. Хворобу діагностують комплексно, остаточний діагноз ставлять шляхом дослідження фекалій за методом Фюллеборна.

Лікування хвороби. Намекс (гельмекс, пирантел памоат)– найбільш нешкідливий препарат проти круглих глистів і нематод. Його можна давати підсисним цуценят. Перша дегельментизація проводиться у цуценят у віці трьох тижнів для профілактики повторного зараження яйцями круглих глистів, які можуть бути в підстилці.

Другий курс лікування проводиться двома, трьома тижнями пізніше, щоб знищити дорослих глистів, які перебували в стадії личинки при першій дегельментизації. Діхлорвос (таск або Тенак) ефективний проти нематод, круглих глистів. Зазначений препарат не рекомендується для собак з серцевими глистами, у тварин, яких вже лікували інсектицидами, у тих, які носять нашийник від бліх. Використовувати цей препарат можна тільки за призначенням лікаря.

Дирофіляріоз– захворювання, що викликається нематодами роду *Dirofilaria immitis* (серцева форма) і *Dirofilaria repens* (підшкірна форма).

Симптоми. Дирофіляріоз собак може мати різні прояви – це залежить від того, в яких органах локалізуються гельмінти, і наскільки давно відбулося зараження.

На початковій стадії і при незначній кількості нематод в організмі протягом хвороби може бути безсимптомним. Зрідка можуть спостерігатися підвищення температури тіла, загальна слабкість і втрата ваги.

У разі якщо паразити *Dirofilaria immitis* вражають серце або судини, можуть з'являтися такі симптоми: порушення роботи серця (тахікардія, аритмія, шуми в серці і ін.); задишка, шумне утруднене дихання; синюшного відтінку слизові оболонки; набряки; напади кашлю з виділенням пінистої мокротини або слизу зі слідами крові.

Найчастіше собака стає малорухомою, швидко втомлюється. При тривалій відсутності лікування може розвинути сильна інтоксикація, викликана продуктами життєдіяльності гельмінтів. Це часто призводить до порушення роботи нирок і печінки, розвитку асцитів (скупчення рідини в черевній порожнині). Також можуть спостерігатися симптоми ураження ЦНС, що

погіршує стан собаки.

При ураженні гельмінтами *Dirofilaria imens* собака може страждати від сверблячки, у неї зазвичай знижується якість шерсті, а на шкірі утворюються запалені або виразкові вогнища. Іноді може виникати припухлість, нагадує абсцес, м'яке і рухоме утворення. При його розкритті виділяється прозорий або гнійний вміст і нерідко – дорослі особини гельмінтів.

Діагностика. Призначаються лабораторні дослідження крові для виявлення власне нематод або «імуних слідів» їх присутності – антитіл і антигенів.

Ехокардіографія і рентгенографія грудної клітини є допоміжними методами діагностики дирофіляріозу, а також дозволяють оцінити ступінь ураження серця і легенів.

Лікування призначається за результатами діагностики та з урахуванням того, наскільки захворювання вплинуло на загальний стан здоров'я тварини. Для лікування застосовують деякі сполуки миш'яку, а також певні антигельмінтики строго під контролем лікаря.

Всі препарати, що знищують дорослих дирофілярій, використовуються з великою обережністю – тіла загинувших паразитів можуть закупорити магістральну судину. До складу комплексної терапії, включають такі лікарські групи: атигістамінні; антикоагулянти; імуностимулятори; гепатопротектори; засоби для поліпшення циркуляції крові в тканинах.

При важкому стані тварини можуть призначатися внутрішньовенні вливання розчинів, що сприяють зняттю інтоксикації і підтримують життєво важливі функції організму собаки.

У ряді випадків можна обійтися без хірургічної операції – вона спрямована на видалення скупчень гельмінтів і відновлення функцій ураженого органу. *Dirofilaria imens* видаляється з-під шкіри також хірургічним шляхом.

Профілактика. Основна увага в профілактиці цього захворювання приділяється захисту собаки від комарів та інших комах, які є переносниками личинкової стадії гельмінтів. З цією метою можуть використовуватися краплі на холку і нашийники.

При застосуванні спреїв перевага віддається засобам репеллентної дії, які повинні застосовуватися перед кожною прогулянкою для обробки шерсті собаки.

Так само для профілактики зараження використовуються деякі препарати івермектинового ряду. Добре зарекомендував себе антигельмінтик Діронет. З метою профілактики дирофіляріозу у собак Діронет застосовують в період літа комарів 1 раз на місяць. Речовини, що входять до складу, вбивають личинок дирофілярій при їх впровадженні в організм під час укусу комара.

Дипілідіоз – цестодозне захворювання собак, кішок та інших м'ясоїдних, що супроводжується ураженням травного тракту і загальною інтоксикацією організму. Хворіє на дипілідіоз і людина.

Симптоми. Діпілідіуми механічно впливають на слизову кишечника, викликаючи порушення секреторно-моторної функції травного каналу. Скупчення цестод в кишечнику призводить до утруднення прохідності кормових мас. Виникає вторинний токсикоз. Спостерігається блювання, молоді

тварини часто виснажуються, нерідко спостерігають нервові явища.

Діагноз ставлять на підставі виявлення в фекаліях члеників подовженої форми з подвійним набором статевих органів.

Лікування. При дипілідіозі собак і кішок застосовують азінокс-плюс, фебтал, Дронтал-плюс, цестал, фенасал, фенапег, феналідон, дівермін, бромістоводородної ареколін, буналідін, празіквантел та ін. Препарати дають в дозах і за методикою, що і при теніїдозах м'ясоїдних.

Профілактика і заходи боротьби. З метою профілактики цього паразита собак і кішок піддають обов'язковій профілактичній дегельмінтизації один раз на квартал. Одночасно з дегельмінтизацією необхідно обробляти тварин від ектопаразитів. Клітини, будки і підстилкові килимки постійно зберігають в чистоті. Місця можливого виплоду бліх знезаражують гарячим 3-5% розчином креоліну або лізолу.

Дифілоботріоз. Хворобу спричинюють стьожкові черви родини *Diphyllobothriidae* ряду *Pseudophyllidea*. Вони локалізуються в тонких кишках м'ясоїдних тварин, хутрових звірів.

Дефінітивні хазяї заражаються при згодовуванні їм інвазованої плероцеркоїдами риби. В кишках собак стьожак широкий досягає статевої зрілості за 13-23 доби, людини – 60 діб. Тривалість життя паразитів у собак і песців становить більш як один рік, у лисиць – близько 4 місяці, у котів – до одного місяця, у людини – близько 30 років.

Клінічні ознаки. У хворих м'ясоїдних тварин спостерігають пригнічення або збудження, відсутність чи спотворення апетиту, проноси або запори, блідість слизових оболонок, блювання, виснаження. У хутрових звірів помітно знижується якість хутра.

Патологоанатомічні зміни. При розтині трупів установлюють катаральне запалення слизової оболонки тонких кишок, іноді закупорювання їх паразитами.

Діагностика. Основну роль у встановленні діагнозу відіграють лабораторні методи. З метою виявлення яєць збудників фекалії досліджують за методами Фюллеборна або Щербовича. Під час гельмінтоскопії фекалій знаходять членики стробіли. Посмертно діагноз установлюють на основі патологоанатомічних змін та виявлення паразитів великих розмірів у тонких кишках дефінітивних хазяїв.

Лікування. Для дегельмінтизації собак, котів та інших м'ясоїдних тварин застосовують бромід ареколіну (бромістоводневий ареколін), бунамідин гідрохлорид, препарати, що містять ніклозамід, празіквантел, та комбіновані лікарські засоби (брованол, брованол-плюс, дронтал-плюс, поліверкан, праловет, танавер) у дозах згідно з настановами.

Бромід ареколіну згодовують собакам у дозі 4 мг/кг з молоком або м'ясним фаршем після 12-14-годинної голодної дієти, лисицям і песцям антигельмінтик призначають у дозі 10-60 мг/кг. Фенасал задають у дозі 150-250 мг/кг з кормом. Бунамідин дають з м'ясним фаршем у дозі 50 мг/кг двічі з інтервалом 4 дні. Препарати празіквантелу згодовують усім м'ясоїдним тваринам.

Опісторхоз – трематодозна хвороба м'ясоїдних тварин, яка

супроводжується ураженням печінки і жовчного міхура, зниженням апетиту, порушенням роботи шлунково-кишкового тракту і виснаженням. Хворіє опісторхозом і людина.

Симптоми. Клінічні ознаки опісторхоза у тварин проявляються у вигляді похудання, жовтушності слизових оболонок, розладу роботи шлунково-кишкового тракту.

Патологоанатомічні зміни. Крізь капсулу печінки просвічуються білуваті шнури, плями. За її краю виявляються кісти різної величини. На розрізі печінки видно розширені жовчні протоки, наповнені опісторхісами.

Діагноз. Прижиттєвий діагноз у тварин ставлять шляхом дослідження фекалій методом послідовних промивань для виявлення яєць паразита. Посмертний – при виявленні опісторхісів в печінці.

Лікування. Тваринам застосовують фенбендазол (0,02 г / кг), гамі (0,2 г / кг), бітіонол (0,2-0,4 г / кг) та інші препарати.

Профілактика і заходи боротьби. На неблагополучних територіях не згодовують м'ясоїдним сиру рибу. Інвазовану рибу знезаражують проваркою або заморожуванням.

Ентомози. Сифаноптерози. Хвороби спричинюються паразитуванням на шкірі бліх *Stenoccephalides canis* (у собак), *St. felis* (у котів), і характеризуються свербіжем, дерматитами, облісінням, схудненням тварин. Збудники – комахи 1,5-3 мм завдовжки, від світло-жовтого до темно-бурого кольору.

Патогенез. Укуси бліх болючі, зумовлюють свербіж, запалення шкіри, схуднення тварин. Собаки розчухують сверблячі ділянки, внаслідок чого з'являються потертості, виразки, рани, волосся випадає, з часом настає облісіння. У молодих тварин спостерігається прогресуюче виснаження, анемія. Цуценята в разі високої інтенсивності інвазії гинуть.

Клінічні ознаки. Молоді тварини частіше заражаються блохами і тяжче переносять інвазію. У собак і котів спостерігається свербіж, тварини гризуть спину, черево, боки, корінь хвоста. Іноді навколо очей і між пальцями у собак виникають вузликові потовщення. Вся шкіра вкривається виразками, шерсть випадає. У деяких тварин шкіра потовщується, стає грубою, на ній з'являються ділянки «мокрої» екземи, облісіння. Тварини виснажені, поширюють неприємний запах.

Діагностика. Враховують епізоотологічні дані та клінічні ознаки, під час обстеження собак і котів на морді, в міжщелеповому просторі, верхній частині шиї, на череві, біля хвоста знаходять блохи. Личинок виявляють у приміщенні на підлозі, на землі, у фекаліях.

Лікування. Для собак і котів застосовують препарати БІМ-1, БІМ-2, больфо, тигувон 10 і 20, а також інсектицидні шампуні, пудри та наштерміном придатності від 1 до 7 місяців. Собак і хутрових звірів обприскують або змащують розчинами чи емульсіями інсектицидів: бутокс-50 (1 мл на 1 л води); 0,02% неостомазану; 0,05% неоцидолу.

Коти чутливі до більшості інсектицидних препаратів, тому для них застосовують нашійники або пудри.

Профілактика та заходи боротьби. Приміщення, клітки, будки, вольєри

тримають у чистоті і через кожні два тижні в теплу пору року обробляють інсектицидними препаратами. Підлогу для собак роблять з твердим покриттям і без щілин.

Ліногнатоз. Хвороба собак і котів, спричинюється паразитуванням на тілі вошей *Linognathus setotus* родини *Linognathidae* і характеризується сильним свербіжем, дерматитами, облісінням, схудненням тварин.

Епізоотологічні дані. Хвороба поширена всюди. Джерелом інвазії є хворі собаки й коти. Тварини заражаються при контакті з хворими, рідко – через предмети догляду. Захворювання реєструють у холодну пору року, в разі утримання тварин у брудних вольєрах, будках, клітках.

Патогенез. Укуси вошей болючі, слина токсична, тому тварини, особливо цуценята й кошенята, тяжко переносять інвазію. Зміни на шкірі тварин залежать від інтенсивності інвазії та тривалості патологічного процесу.

Клінічні ознаки. Характерною ознакою хвороби є свербіж. Собаки гризуть уражені ділянки шкіри. Вони збуджені, агресивні й виснажені. Шерсть випадає, шкіра вкривається лусками, стає грубою, тріскається, розвивається дерматит. Від таких тварин поширюється неприємний гнильний запах.

Діагностика. Враховують епізоотологічні дані та клінічні ознаки, під часобстеження на шкірі тварин виявляють вошей, їхні личинки та яйця.

Лікування. Собак і котів купають в інсектицидних шампунях або втирають пудри, пасти, розчини з бутоксу, неостомазану, неоцидолу, БІМ-1, БІМ-2, больфо, тигувону 10 і 20. Можливе застосування макролідних препаратів у вигляді ін'єкцій, які вводять двічі в дозі 1 мл/10 кг маси тіла з інтервалом 7-9 діб.

Профілактика та заходи боротьби. Проводять клінічний огляд тварин. Хворих ізолюють і лікують.

Приміщення, клітки, будки, вольєри тримають у чистоті й за потреби обробляють інсектицидними препаратами. Тваринам надягають спеціальні нашийники тривалої дії.

Отодектоз (OTODECTOSIS) котів і собак. Хвороба спричинюється кліщами *Otodectes scuptis* родини *Psoroptidae*, характеризується ураженням зовнішнього слухового проходу, барабанної перетинки й супроводжується свербіжем, розвитком дерматиту, отиту.

Епізоотологічні дані. Джерелом інвазії є хворі тварини. Здорові коти й собаки заражаються при контакті з хворими. Можливі випадки перенесення збудника гризунами, комахами, а також обслуговуючим персоналом на взутті та одязі.

Захворювання реєструють упродовж усього року, але частіше в прохолодну пору. Перебіг хвороби має форму ензоотії. Тяжко хворіють м'ясоїдні з 1,5 до 4-місячного віку. Кошенята й цуценята заражаються від самок-матерів. Собаки з довгими вухами хворіють частіше. Більшість котів є носіями кліща, а у дорослих тварин він є коменсалом. Ознаки подразнення у цих тварин виникають тільки спорадично, внаслідок тимчасової активності кліщів. Захворювання серед котів висококонтагіозне.

Патогенез. Кліщі травмують шкіру внутрішньої поверхні вушної раковини

і спричиняють свербіж. Розчухуючи вуха, хворі тварини забруднюють їх, внаслідок чого розвивається гнійний отит. Після запалення барабанної перетинки та її перфорації патологічний процес переходить на середнє й внутрішнє вуха, а згодом на оболонки головного мозку. Тварини гинуть унаслідок гнійного менінгіту.

Клінічні ознаки. Інкубаційний період триває 7-10 діб. На початку захворювання спостерігається слабо виражений свербіж. З часом помітне занепокоєння: тварини труть лапами вуха, трясуть головою, бігають по кімнаті чи клітці, пищать, гавкають. У вухах збирається ексудат темно-коричневого кольору з неприємним запахом, який засихає й утворює луски.

Від ударів лапою по вушній раковині у котів, собак формується гематома. Пізніше розвиваються ускладнення (кивоголовість, глухота). Тварини швидко худнуть, повільно ростуть і розвиваються. Можливе також запалення оболонок головного мозку, що проявляється судомами, паралічем і закінчується загибеллю тварин.

Діагностика. Враховують характерні клінічні прояви хвороби і підтверджують діагноз результатами лабораторного дослідження кірок, взятих з ураженого вуха. Отодектоз диференціюють від екземи, отитів.

Лікування. Вуха собак, хутрових звірів, котів обробляють аерозолями дикрезилу, ціодрину двічі з інтервалом 7-10 діб. Ефективними є препарати на основі амітраз, якими змазують вушну раковину.

У мережі ветеринарних аптек можна придбати краплі, аерозоль «Барс»; краплі «Отоведин»; «Анандин-плюс» стронгхолд, advocate (Spot-on), які застосовують згідно з інструкцією.

Можливе підшкірне чи внутрішньом'язове введення 1% розчинів макролітів двічі з інтервалом 7-9 діб. Для групових обробок найбільш зручною є лікувально-кормова суміш (ЛКС) на основі бровермектин –грануляту з 7-10-денною нормою сухого корму.

Для лікування отиту як ускладнення застосовують блокади вушних нервів, краплі, пудри, мазі для вух з антибіотиків, антигістамінів, кортикостероїдів (фторокорт, флуцінар, клотримазол), фізіотерапевтичні процедури (УФО) тощо. Встановлено високу ефективність офтальмогелю при лікуванні хворих тварин. Гематому у котів і собак видаляють хірургічним методом.

Профілактика та заходи боротьби. В неблагополучних щодо отодектозу звірофермах хутрових звірів у грудні перед гоном двічі обробляють акарицидними препаратами. Всіх тварин, що надійшли в господарство, карантинують і перевіряють на отодектоз. На звіроферми не допускають безпритульних собак і котів. Сторожових собак щомісяця обстежують на наявність збудника. За потреби хворих тварин ізолюють і лікують. Будки обшпарюють окропом чи обробляють одним з акарицидним препаратом.

Саркоптоз собак. Хвороба спричинюється кліщами *Sarcoptes canis* родини *Sarcoptidae* й характеризується свербіжем, запаленням шкіри, облісінням і прогресуючим виснаженням тварин.

Збудники паразитують і розмножуються в шкірі вух, морди, суглобів грудних кінцівок, спини собак різного віку й порід.

Епізоотологічні дані. Джерелом інвазії є хворі собаки. Здорові тварини заражаються при контакті з хворими і рідко – через предмети догляду, одяг, взуття їхніх власників. Молодняк хворіє на саркоптоз значно частіше і тяжче. У цуценят відмічається індивідуальна чутливість до збудників, тому не всі вони можуть заразитись від самки-матері. Пік інвазії спостерігається в осінньо-зимовий період, влітку вона дещо згасає.

Клінічні ознаки. Хвороба починається з почервоніння шкіри морди, голови, шиї. Характерною ознакою є запалення країв вух. Добре помітний також рефлекс свербежу, коли починаєте гладити тварину рукою по голові, шиї, спині. З часом розвивається постійний свербіж, на шкірі з'являються папули, згодом утворюються луски. Помітні місця облисіння на голові й по всьому тілу. Шкіра в цих місцях грубішає, тріскається, і від таких тварин віддає кислим (запах, характерний для саркоптозу). У собак спостерігається парез тазових кінцівок. Вони швидко слабнуть, виснажуються і здебільшого гинуть.

Діагностика ґрунтується на об'єктивній оцінці епізоотологічних даних, клінічних ознак та результатів лабораторного дослідження зіскрібків шкіри підозрюваних щодо захворювання тварин. Виявляють кліщів на різних стадіях їхнього розвитку. Іноді при лабораторному дослідженні діагноз не підтверджується, тому враховують епізоотологічні дані, клінічні ознаки і призначають профілактичне лікування інвазії.

Лікування. З практики відомо про ефективність 1% розчинів макrolідних препаратів, які вводять собакам внутрішньом'язово або підшкірно в дозі 0,1 мл/кг маси тіла двічі з інтервалом 7-9 діб. Також на шкіру, в ділянці холки, наносять стронгхолд.

Встановлено високу ефективність бровермектин-грануляту при його застосуванні разом з кормом.

У порід шотландський коллі, шелті, бобтейл виявляють підвищену чутливість до цих препаратів, тому на їхній основі готують мазі, пудри, які втирають у місця ураження на шкірі. Тварин також обприскують або купують препаратами групи ФОС, піретроїдів та на основі амітраз у концентраціях згідно з настановами. Призначають краплі advocate, 4-5% масляну суспензію колоїдної сірки, аерозолі арпаліт, акродекс, дерматозоль, естрозоль. При нанесенні препаратів на все тіло собаці надягають намордник або комір з картону для запобігання злизуванню їх.

Повторно застосовують акарицидні препарати через 7-10 діб. У тяжких випадках для досягнення ефекту лікування собак обробляють розчинами чи емульсіями акарицидних препаратів один раз на тиждень упродовж місяця. При ускладненнях гнійно-некротичного характеру, патогенними грибами призначають антибіотики у вигляді мазей, ін'єкцій, пігулок та вакцини проти мікозів (вакдерм, полівак, мікродермтощо).

Для підвищення резистентності організму тварин добре годують, у раціон вводять вітаміни (С, Е, РР, групи В), мінеральні речовини. Дуже ураженим і виснаженим собакам для зменшення свербежу й запобігання травмуванню шкіри призначають антигістамінні, імуностимулюючі, імуномодулюючі, кортикостероїдні, ферментні, гепатопротекторні та інші препарати.

Профілактика та заходи боротьби. Тварин утримують у чистоті й не допускають контактів з хворими та підозрюваними на захворювання. Безпритульних, бродячих і хворих тварин виловлюють. Собак з генералізованою формою саркоптозу піддають евтаназії.

Проводять дезакаризацію приміщення, вольєрів, кліток, будок одним із наявних акарицидів.

Демодекоз собак і котів. Хвороба собак спричинюється кліщами *Demodex canis*, котів – *D. katoi* і *D. felis* родини *Demodecidae* і характеризується локальним або генералізованим дерматитом, схудненням, виснаженням та загибеллю тварин.

Кліщі формують колонії у волосяних фолікулах, потових і сальних залозах. У собак вони здатні паразитувати у внутрішніх органах, тому їх виявляють у фекаліях, а при гістологічному дослідженні – в печінці, лімфатичних вузлах, м'язах язика та інших органах. *D. katoi* у людини може паразитувати у шкірі голови та спричинювати облісіння, у віях і бровах – запалення кон'юнктиви очей, ослаблення зору, випадання вій, брів.

Епізоотологічні дані. Демодекоз, або залозниця, поширений усюди. Джерелом інвазії є хворі собаки та коти. Зараження відбувається при контакті здорових тварин із хворими. Тяжко переносить хворобу молодняк. Інвазію частіше діагностують серед короткошерстих порід собак та котів. Збудники хвороби котів легко передаються людям.

Клінічні ознаки. У собак хвороба трапляється в лускатій (легкій) і пустульозній (тяжкій, або злоякісній) формах. На початку захворювання відмічають місця ураження на голові (надбрівні дуги, щоки, губи). Шерсть випадає, шкіра червоніє, зморщується, вкривається лусками білого кольору, тріскається, на її поверхні з'являється сукровиця. Свербіж відсутній або слабо виражений. З часом у шкірі формуються горбки, заповнені гноем і кліщами. Такі тварини мають неприємний запах. Розвивається анемія, прогресуюче схуднення, яке призводить до загибелі тварин.

У котів відмічають ураження шкіри, внаслідок чого з'являються alopecії на спині, грудях, череві, біля хвоста. При цьому свербіж слабо виражений або відсутній. У деяких тварин помітна кривоголовість. Слід відзначити, що збудник демодекозу може паразитувати разом із збудником отодектозу і спричинювати ускладнення хвороби. В зв'язку з цим у вухах нагромаджується коричнева в'язка маса. При дотику вуха болючі. З очей виділяється серозний або гнійний ексудат. В куточках очей збираються сиркоподібні виділення. Тварини мляві, погано поїдають корм, швидко худнуть.

Діагностика. Враховують епізоотологічні дані, клінічні ознаки хвороби та проводять лабораторні дослідження. Для виявлення кліщів на тілі тварини скальпелем беруть глибокий зскрібок зі шкіри або видаляють вміст пустул. У котів відбирають зскрібок обережно із-за їхньої тонкої й ніжної шкіри. Тому цих тварин вміло фіксують. Вміст із вух та очей беруть спеціальною скляною паличкою-лопаткою.

Одержаний матеріал поміщають на предметне скло, додають подвійну за об'ємом кількість 5-10% розчину лугу (KOH, NaOH) чи гасу, вазелінового

масла, ретельно розмішують, накривають іншим склом і розглядають за малого збільшення мікроскопа.

З метою ранньої діагностики хвороби в місцях локалізації кліщів на ділянці 10 x 15 мм видаляють шерсть і беруть у цьому місці глибокий зіскрібок, який досліджують компресорним методом.

Демодекоз диференціюють від укусів іксодових кліщів та кровосисних комах (горбки гарячі й болючі), саркоптозу, нотоєдрозу, отодектозу, дерматомікозів, екземи, алергічних уражень шкіри.

Лікування. Хворих тварин обробляють акарицидними препаратами. Можливе підшкірне або внутрішньом'язове введення макролідів у дозі 0,1 мл/кг маси 4-5 разів з інтервалом 7-9 діб або нашкірне нанесення стронгхолду чи advocate (Spot-on). Досить ефективним виявилось тривале використання разом із кормом бровермектингрануляту впродовж 10-15 діб в комплексі з введенням імуномодуляторів (риботан).

Випробувано препарати клозантелу в дозі 50-75 мг/кг 2-3 рази з тижневим інтервалом. Собакам породи шотландський коллі та його гібридам (шелті, бобтейл) ці акарициди наносять на шкіру у вигляді мазей, емульсій. Тваринам у місця ураження на шкірі втирають ефір, ацетон, авіаційний гас, 14% розчин йоду, а потім наносять лімінент Вишневського, до якого додають 2% емульсію одного з піретроїдів. Обробки повторюють 6-8 разів з інтервалом 4-6 діб.

Лікування пустульозної форми демодекозу тривале і не завжди ефективне. Запропоновано комплексний метод, який включає введення макролідів (іноді в дозі 0,2 мл/кг), нанесення на шкіру сірко-дьюгтьового лініменту (2 частини сірки, 1 частина березового дьюгтю та 4 частини смальцю), згодовування порошку очищеної сірки (40 мг/кг) упродовж місяця).

Для зовнішньої обробки застосовують аверсектин, акраміт, амітразол, байтикол, данітол, демос, децис, ектосан, мельбіміцин, мориніл, педемс, які втирають у місця ураження на шкірі згідно з настановою; демізон, паноцид, цидем, цибон в аерозольних і безпропелентних балонах, їх наносять на шкіру чотири рази з інтервалом сім діб; внутрішньо – сайфлє.

Всі препарати в разі правильного використання дають непоганий ефект. Вводять також 1% розчин метиленового синього на 25% розчині глюкози внутрішньовенно в дозі 0,1 мл/кг маси тіла 2-3 рази з інтервалом 5-6 діб.

Для котів застосовують ін'єкційні форми макроциклічних лактонів у дозі 0,1 мл/кг і три рази з інтервалом 7-9 діб. У деяких пухнастих порід можлива алергічна реакція – і на препарати, тому це враховують при проведенні лікування.

Оскільки демодекоз у собак та котів ускладнюється піодермією, дерматомікозами, проводять комплексне лікування, спрямоване на нормалізацію функції шкіри, гормонального статусу, поліпшення росту шерсті, посилення імунних реакцій (вакцини проти мікозів, антибіотики, вітаміни, імуностимулятори й модулятори, гепатопротектори тощо).

Профілактика та заходи боротьби. Підозрюваних щодо зараження тварин, а також приміщення, вигульні дворики, клітки, будки, вольєри обробляють акарицидними препаратами. Собак і котів з генералізованою формою

демодекозу піддають евтаназії.

Нотоедроз. Захворювання котів, собак, лисиць спричинюється кліщами *Notoedres cati* родини *Sargoptidae* і характеризується запаленням шкіри голови, а згодом і всього тіла, облисінням, схудненням та загибеллю тварин.

Епізоотологічні дані. Молоді тварини хворіють часто і тяжко. Здорові тварини заражаються при контакті з хворими. Спалахи хвороби реєструють здебільшого навесні та восени.

Клінічні ознаки. Перші ознаки захворювання з'являються, як правило, на морді, лобі, основі вух, верхній частині ший, а згодом поширюються й на інші ділянки тіла. У котів спостерігається незначний свербіж, у інших тварин він слабо виражений або взагалі відсутній. Шерсть випадає, шкіра грубішає, тріскається, з часом мордочка тварини вкривається грубими нашаруваннями сірого кольору. Такі тварини худнуть, виснажуються, при сильному (генералізована форма) ураженні гинуть.

Діагностика. Враховують епізоотологічні дані, клінічні ознаки та результати лабораторного дослідження з скребків шкіри підозрюваних тварин, які відбирають скальпелем до появи слідів крові. Одержаний матеріал досліджують відразу або відправляють у лабораторію ветеринарної медицини в щільно закритій пробірці або флаконі з-під пеніциліну. Нотоедроз диференціюють від саркоптозу й отодектозу за клінічними проявами та результатами лабораторних досліджень зскребків шкіри.

Лікування. Для собак і хутрових звірів застосовують аерозолі: арпаліт, акродекс, дерматозоль, дикрезил, ціюдрин, а також амітан, ектодекс, естрозоль, демотан, демос, мориніл, ципам.

Коти досить чутливі до лікарських препаратів, особливо до фосфорорганічних сполук, тому для лікування їх краще не використовувати. Є дані про ефективність 1% розчинів макролідів, які вводять внутрішньом'язово чи підшкірно котам і собакам у дозі 0,1 мл/кг маси тіла, а також згодують бровермектин-гранулят та одноразово наносять на шкіру краплі стронгхолд чи асіуосаіе (5роі-оп). Досить ефективними виявились ін'єкції бронтелу (ДР – клозантел), а на ранніх стадіях хвороби – місцеве застосування офтальмогелю.

Хворих тварин обробляють двічі з інтервалом 7-9 діб. У разі ускладнення піодермією, мікозами, екземою тваринам призначають імуностимулятори, антигіс-таміни, антибіотики, вакцини проти патогенних грибів, вітамінно-мінеральні добавки, кортикостероїди тощо.

Профілактика та заходи боротьби. Тварин віварію, звірогосподарств, обстежують і за потреби обробляють одним з акарицидних препаратів. За спеціальним графіком здійснюють профілактичну дезакаризацію приміщення, кліток, інвентарю, вольєрів та годівниць. З профілактичною метою призначають лікування тварин, які контактували з хворими. Котів і собак з генералізованою формою корости не лікують, їх піддають евтаназії.

19. Інфекційні хвороби дрібних тварин

Лептоспіроз – гостре захворювання ссавців, яке викликається ниткоподібним мікроорганізмом лептоспірою. Захворювання відноситься до зооантропонозів, тобто ним хворіють і тварини і людина.

Лептоспіри проникають в організм через травний тракт, а також через пошкоджені зовнішні покриви (шкіру і слизові оболонки). У собак основним місцем проникнення лептоспір в організм вважається травний тракт. Зараження зазвичай відбувається при ковтанні інфікованої їжі або води з природних водойм. Лептоспіри легко проникають в кровотік і внутрішні органи, де відбувається їх швидке розмноження.

Клінічні ознаки. Лептоспіроз у собак протікає в двох формах – жовтушною і геморагічною. При цьому відзначають, що жовтушною формою частіше хворіють молоді собаки, а геморагічною – собаки старшого віку. Обидві форми не мають різкого розмежування і симптоми, можуть трапитися разом. Лептоспіроз собак може протікати в прихованій формі, зі слабо вираженими клінічними ознаками. Якщо більше виражені деструктивні зміни кровоносних судин, спостерігають геморагічні симптоми (крововиливи і т.д.), а якщо ураження печінки – ознаки жовтяниці.

В початковій стадії хвороби у тварини відзначаються депресія, відмова від корму і розвиваються ознаки септичної лихоманки, супроводжуваної підйомом температури тіла (39,5 – 41,5 °C).

Через 2-6 днів починають наростати ознаки токсикозу: температура може впасти до норми; з'являється задишка і млявість; блювота (іноді з кров'ю); діарея (пронос) чергується з запорами, може бути зі згустками крові; сеча з кров'ю; геморагії на слизових оболонках ротової порожнини, носа і ін., рідше на шкірі, можуть спостерігатися нервові розлади; жовтяничне забарвлення слизових і кон'юнктиви (на другій стадії).

Вважається, що класична жовтянична форма хвороби протікає легше, ніж геморагічна, і має більш тривалий перебіг.

При хронічному розвитку і наростання токсикозу хвороба може протікати хвилеподібно – різке погіршення після удаваного одужання. Настає виснаження (часто пов'язане зі зневодненням), з'являються м'язове тремтіння, западання очей. Може розвиватися легенево-серцева недостатність. При наростанні токсикозу тварина впадає в стан коми або у неї настають клонічні судоми, після чого вона гине.

У разі одужання у собак може розвиватися кон'юнктивіт і кератит. Тварини, що одужали довгий час (до 700 днів) залишаються лептоспіроносіями і нерідко страждають на хронічні гепатити та нефрити.

Хвороба може розвиватися протягом 2-3 днів і приводити до загибелі тварини, може тягнутися до 20-30 днів, а часто протікає зовсім безсимптомно або має дуже стерті симптоми у вигляді невеликої жовтушності слизових оболонок і короткочасних шлунково-кишкових розладів або періодичного підйому температури тіла.

Лікування лептоспірозу необхідно проводити, орієнтуючись на динаміку

патогенезу. На ранніх етапах хвороби основну увагу слід приділяти боротьбі з лептоспир і запобігання його розмноження в організмі.

У більш пізні періоди, коли значна частина збудника вже гине, основний акцент в лікуванні слід переміщати на виведення токсинів і продуктів розпаду лептоспир, підтримання функцій печінки, нирок та інших внутрішніх органів. Тому при лікуванні можна визначити кілька підходів, що враховують стадійність захворювання.

Антибіотикотерапія. Лептоспири відносяться до клітинних мікроорганізмів, для лікування цієї хвороби широко апробовані антибіотики. Різні автори стверджують, що лептоспири можуть бути чутливі до пеніциліну, стрептоміцину, левоміцетину, тетрацикліну, ауреоміцину, тераміцину, поліміксину і неоміцину, цефалоспоринів (кефзол, клафоран) і хінолонів (ципрофлоксацин, ципролет).

Позитивний результат отримують від поєднаного застосування декількох антибіотиків, особливо якщо в їх склад входять антибіотики тетрациклінового ряду. Однак тетрациклін небезпечно застосовувати при великих геморагіях, так як вони посилюють проникність кровоносних судин.

Патогенетична і симптоматична терапія. При виражених геморагіях рекомендують вводити препарати, які поліпшують згортання крові: препарати кальцію (хлористий кальцій або глюконат кальцію), вікасол, рутин, амінокапронову кислоту.

Для боротьби з інтоксикацією організму показані внутрішньовенні введення сольових розчинів з підвищеним вмістом іонів калію (так як зазвичай при лептоспірозі розвивається гіпокаліємія). Рекомендується також внутрішньовенне введення гемодезу з додаванням глюкози або поліглюкіну.

Найбільш важливою проблемою є купірування ниркової недостатності. У початковій стадії показані осмотичні діуретики – 20% розчин манітолу, 4% розчин бікарбонату натрію або 20% розчин глюкози з інсуліном. При посиленні процесу вводять лазикс і анаболітичні гормони (тестостерон-пропіонат та ін.).

Для нормалізації функції печінки вводять сирепар, вітагепат, ліпоєвої кислоти, вітаміни групи В (В1, В2, В6 і В12), фолієву, аскорбінову і глутамінову кислоти. При вираженій печінковій недостатності можливе застосування кортикостероїдних препаратів (дексаметазон, преднізолон).

Симптоматична терапія. При розвитку серцево-судинної недостатності рекомендують кокарбоксілазу і кардіотонічні препарати. При вираженій блювоті призначають проти блювотні препарати і внутрішньовенні введення гемодезу.

Профілактика. Для специфічної профілактики лептоспірозу у собак розроблений ряд вакцин із штамів *L. canicola* і *L. icterohaemorrhagiae*. Як правило, ці штами застосовують у складі асоційованих вакцин.

Сказ – це гостре інфекційне захворювання тварин і людини, спричинене нейротропним вірусом сказу (англ. Rabies virus) із роду *Lyssavirus*. Характеризується розвитком своєрідного енцефаліту зі стрімким пошкодженням центральної нервової системи. У разі зволікання з наданням кваліфікованої медичної допомоги смерть неминуча.

У медичній літературі інших країн хвороба відома як рабієс (у тварин) і гідрофобія (у людей).

Причини сказу і шляхи передавання інфекції. Джерелом та резервуаром збудника сказу є дикі та свійські хижі тварини, що належать до класу ссавців. Людина може заразитися сказом від інфікованої тварини через: укуси; подряпину та мікроушкодження шкіри; потрапляння зараженої слини на слизові оболонки: контактний спосіб людей найчастіше інфікують коти й собаки з-поміж свійської фауни, а в дикій природі – лисиці та вовки.

Особливу небезпеку становлять безпритульні тварини, зокрема собаки, для яких укуси є інстинктивною реакцією для захисту території, членів зграї або здобуття їжі.

Доведена можливість аерогенно-контактного зараження (у лабораторних умовах, під час відвідування печер, населених кажанами), коли вірус пасивно потрапляє через кон'юнктиви, слизові ротоглотки.

За даними ВООЗ, у 99% випадків смерті людини від сказу джерелом інфекції є собаки. Близько 40% жертв укусів імовірно скажених собак – діти віком до 15 років.

Симптоми сказу. У людини інкубаційний період сказу, як правило, триває 1-3 місяці, але може варіюватися від одного тижня до року, залежно від низки факторів: місця, кількості й глибини укусів (найнебезпечніші укуси в обличчя та голову загалом); кількості й активності вірусу, що потрапив у рану; віку постраждалого (діти вразливіші за дорослих).

Початкові симптоми сказу – підвищення температури та біль, а також незвичні або незрозумілі відчуття поколювання, пощипування чи печіння у місці пошкодження. Після появи симптомів захворювання практично завжди закінчується летально. У процесі поширення вірусу центральною нервовою системою розвивається прогресивне смертельне запалення головного і спинного мозку.

Є дві форми цього захворювання: активний і паралітичний сказ.

Для людей з активним сказом характерні гіперактивність, гідрофобія (боязнь води) та інколи аерофобія (боязнь протягів або свіжого повітря). Смерть настає за кілька днів у результаті кардіореспіраторної зупинки.

На паралітичний сказ припадає близько 30% усіх випадків захворювання у людей. Ця форма сказу триває довше за попередню із легшим перебігом. М'язи поступово паралізуються, починаючи з місця укусу чи подряпини. Повільно розвивається кома, і настає смерть.

Симптоми сказу у тварин залежать від стадії захворювання.

Початкова стадія (триває до п'яти днів, наявні сліди від укусів; гризуть місце укусу; ласкаві, примхливі, насторожені одночасно; слабкий апетит; їдять неїстівне; слинотеча; блювота.

Збуджена стадія (2-3 дні): агресивні; збуджені; нападають; намагаються утекти; гризуть землю; їдять неїстівне; конвульсії; блювота; параліч; косоокість.

Паралітична стадія (2-04 дні): виснаження; повний параліч; смерть.

Лікування сказу. У разі інфікування людини показані негайно

госпіталізація і введення антирабічної вакцини. Таких щеплень має бути шість: в день звернення до лікаря (0 день), а потім на 3, 7, 14, 30 і 90 дні.

Антирабічна вакцина запобігає виникненню захворювання у 96-99% випадків.

Вона ефективна у разі початку курсу не пізніше 14 дня з моменту укусу чи облинення. Утім, курс імунізації призначають навіть через кілька місяців після контакту із хворою або ж підозрілою на сказ твариною. Антитіла у людини з'являються тільки на 12-14 день, а максимальні їхні рівні досягаються лише через 30-40 днів. Імунітет стає дієвим приблизно через два тижні після закінчення курсу вакцинації та залишається таким упродовж року.

У разі небезпечної локалізації укусів (обличчя, шия, голова, пальці рук, промежина), множинних або дуже глибоких поодиноких укусів, ослинення слизових оболонок, будь-яких ушкоджень, завданих хижими тваринами, кажанами й гризунами, коли є ризик короткого інкубаційного періоду, окрім вакцини застосовують і людський антирабічний імуноглобулін. Інкубаційний період може скоротитися до 7 діб – це менше, ніж час вироблення поствакцинального імунітету. Якщо з моменту контакту із твариною минуло більше трьох діб, антирабічний імуноглобулін не застосовують.

Загалом лікувальні заходи спрямовують на зменшення страждань пацієнта. Хворого кладуть до окремої палати і забезпечують максимальний спокій. Для зниження збудливості призначають наркотичні засоби. Втрати рідини поповнюють шляхом внутрішньовенного введення сольових розчинів, плазмозамінників, розчину глюкози. За потреби здійснюють штучну вентиляцію легень.

Останнім часом у світі обговорюють ефективність лікувального «протоколу Мілуокі», коли хворого під час лікування ввергають у штучну кому і застосовують противірусні препарати.

Профілактичні заходи поділяються на два напрями: боротьба з носіями збудника і недопущення розвитку захворювання у людини, яку покусала чи облинила скажена тварина.

Для профілактики сказу необхідно: регулярно вакцинувати свійських тварин; уникати контактів із потенційно небезпечними тваринами; не торкатися диких чи безпритульних тварин; не підгодовувати безпритульних тварин у місцях, де постійно перебувають люди (особливо діти).

Перша медична допомога після укусу.

Якщо вас укусила чи облинила тварина (особливо дика чи безпритульна) негайно зверніться до лікаря. Якщо тварина домашня, попросіть власника надати документи, що підтверджують її щеплення.

Коли лікар недоступний, ретельно промийте рану протягом щонайменше 15 хв мильною водою, мийними засобами, дезінфектантами для обробки ран у хірургічній практиці або іншими засобами (70% спиртом або 5% розчином йоду), що нейтралізують вірус. Після цього неодмінно зверніться по медичну допомогу.

Обов'язковому щепленню підлягають люди, яких покусали скажені чи підозрілі на сказ тварини безпосередньо або через одяг навіть за найменших

ушкоджень шкіри; покусані будь-якими дикими тваринами (навіть без підозри на сказ); подряпані підозрілими на сказ тваринами або в разі забризкування подряпин слиною таких тварин, потрапляння її на слизові оболонки; які зазнали будь-якого мікроушкодження шкіри під час роботи з хворими на сказ тваринами, патологічним матеріалом або транспортування трупів тварин для дослідження.

Курс профілактичної імунізації призначають людям, які професійно пов'язані з ризиком зараження сказом.

Собаку, kota чи іншу тварину, яка покусала людей або тварин, слід негайно доправити до найближчої ветеринарної клініки для огляду й утримання під наглядом спеціалістів протягом десяти днів.

У котів хвороба проходить у буйній формі з високою агресивністю, що становить значну небезпеку для людей. Загибель котів настає на 2-5 добу після паралічу задньої частини тіла.

19.1. Дерматомікози

Трихофітія (Trichophytia, трихофітоз, стригучий лишай) – хронічна грибкова хвороба тварин і людини, що характеризується свербіжем, утворенням на шкірі безволосих, різко обмежених круглих плям, вкритих жовто-сірими лусочками і пухкими азбестоподібними кірочками, або тяжким гнійним запаленням шкіри й утворенням товстих висівкоподібних кірок.

Епізоотологія хвороби. На трихофітію хворіють усі види свійських тварин, однак найсприйнятливіші до цієї хвороби велика рогата худоба, коні, м'ясоїдні. Більш схильні до захворювання молоді тварини з тонкою й ніжною шкірою, куди в разі порушення цілісності грибки легко проникають і розмножуються. Собаки і коти заражаються під час обнюхування, облизування, бійки. У собак і котів трихофітія спостерігається зазвичай серед бездомних, бродячих тварин, які часто стають джерелом збудника для кімнатних тварин. Захворювання швидко поширюється, уражаючи значну кількість домашніх тварин, особливо в густонаселених міських районах, і становить велику загрозу для людей.

У собак і котів клінічні ознаки хвороби дуже подібні. Уражується шкіра голови, шиї, біля основи хвоста й на кінцівках. Плями спочатку невеликі, округлі, поступово збільшуються, охоплюючи значні ділянки шкіри, вкриваючи її товстими щільними кірками. Волосся стає ламким, легко висмикується й випадає, оголюючи щільні уражені осередки червоно-бурого або сіруватого кольору. Внаслідок розчухування шкіра оголюється, стає болісною, втрачає еластичність. Інколи захворювання собак на трихофітію супроводжується утворенням на щоках округлих болісних осередків, які виступають над облісїлими ділянками шкіри.

Діагноз установлюють на підставі характерних клінічних ознак хвороби та мікроскопії ураженого волосся й кірочок. Виділення збудника на живильних середовищах проводять лише в неординарних випадках.

Лікування. Усіх хворих на трихофітію тварин ізолюють і лікують. Вводять вакцину МЕНТАВАК для профілактики та лікування трихофітії.

Дрібним тваринам з кормом, перорально, призначають антибіотик гризеофульвін у дозі 40 мг/кг маси на добу впродовж 30-50 діб. Шкірні ураження обробляють 10% саліциловою маззю, 10% саліциловим спиртом, 20% розчином мідного купоросу в нашатирному спирті, застосовують такі фунгіцидні речовини, як хлорид йоду (однохлористий йод), трихоцетин, відведеному для цього місці, яке щоразу дезінфікують; уражене грибком волосся й кірки спалюють.

Мікроспорія (Microsporia, мікроспороз) – хронічна висококонтагіозна грибкова хвороба котів, собак, хутрових звірів, що характеризується осередковим поверхневим запаленням шкіри та обламуванням на її уражених ділянках волоссяного покриву, а іноді й кігтів. Захворювання реєструється в усіх країнах світу. На мікроспорію хворіє людина.

Джерелом збудника інфекції є хворі тварини та носії, які виділяють збудник з ураженими волосинками та шкірними лусочками після підсихання і надовго контамінують предмети навколишнього середовища. Особливо

небезпечними в підтриманні епізоотичного осередку є бездомні коти й собаки, а також гризуни, у яких встановлено тривале носійство *M. gypseum*.

Зараження відбувається в разі спільного утримання хворих тварин зі здоровими, а також через інфіковані корми, воду, підстилку, предмети догляду, одяг та взуття обслуговуючого персоналу. Собаки й коти інфікуються під час обнюхування, облизування та бійки. Захворювання проходить спорадично або у вигляді незначних ензоотій. У густонаселених міських районах мікроспорія може набувати значного поширення серед бездомних бродячих собак і котів, уражати велику кількість тварин, включаючи кімнатних, які заражаються під час прогулянок та тічки. Тривалість хвороби – від 3 до 10 тижнів. Вважається, що близько 85 % випадків захворювання людей пов'язано із зараженням від котів.

Клінічні ознаки та перебіг хвороби. Інкубаційний період триває 22-47 діб. Розрізняють поверхневу, глибоку, стерту та приховану форми хвороби. У собак і котів реєструється прихована форма хвороби, інколи поверхнева. При прихованій формі хвороби ураження волосся можна виявити лише за допомогою люмінесцентного та мікроскопічного дослідження. Поверхнева форма часто трапляється у кошенят. Під час клінічного огляду на шкірі лап, морди, хвоста виявляють плями округлої форми, вкриті лусочками, іноді білувато-сірими кірочками з рідко розміщеними волосинками, що легко обламуються. На деяких ділянках спостерігається повне облісіння шкіри. У собак численні осередки ураження спостерігаються на морді, спині, тулубі, рідко на лапах.

Лікування. Специфічної терапії не розроблено. Хворим тваринам призначають з кормом антибіотик гризеофульвін з розрахунку 25-30 мг/кг маси на добу. Уражені місця впродовж 20-30 діб обробляють 10% саліциловим спиртом, 10% саліциловою маззю, 10% настоєм йоду, 3-10% розчином карболової або бензойної кислоти, маззю «Ям», хлоридом йоду, трихоцетином, йодоформом, нітрофунгіном, мікосептином, саліфунгіном та іншими фунгіцидними мазями й розчинами. Для лікування коней рекомендується мазь Ваганова (лізол – 30 г, дьоготь березовий – 50, сірчаний цвіт та АСД – фракція 3 – по 100, вазелін – 800 г).

Імунітет. Після перехворювання на мікроспорію у коней формується несприйнятливість до повторного зараження впродовж 2 років. Для специфічної профілактики використовують вакцину.

Чума м'ясоїдних (*Pestis carnivorum*, хвороба Карре, чума собак, інфекційна катаральна лихоманка собак) – гостра контагіозна хвороба, що характеризується гарячкою, катаральним запаленням слизових оболонок органів дихання, травлення й сечовиділення, а також ураженням центральної нервової системи, очей та шкіри. Захворювання можливе в будь-якому віці, однак частіше хворіють молоді тварини – собаки віком від 2 місяців до 1 року, хутрові звірі – до 5-місячного віку. Резервуаром вірусу чуми м'ясоїдних у природі є дикі м'ясоїдні тварини та бродячі собаки.

Джерелом збудника інфекції є хворі на чуму тварини, що виділяють вірус з витіканнями з очей і носа, слиною, калом, сечею, а також перехворілі тварини-

вірусоносії впродовж 3 місяців після одужання. Зараження відбувається при прямому контакті здорових тварин з хворими, через контаміновані вірусом корми, воду, повітря, підстилку, предмети догляду, годівниці, одяг та взуття обслуговуючого персоналу. Механічними переносниками збудника хвороби можуть бути птахи, гризуни, жалкі комахи, люди.

Хвороба реєструється впродовж усього року, однак частіше навесні та восени. Проходить у вигляді спорадичних випадків, ензоотій та епізоотій, що визначається рівнем імунітету у сприйнятливих тварин, величиною популяцій, частотою контактів серед диких звірів, умовами утримання та повноцінністю кормових раціонів хутрових звірів, яких розводять у неволі.

Чума м'ясоїдних нерідко ускладнюється секундарною мікрофлорою (сальмонели, пастерели, коки) або супроводжується інфекційним гепатитом та парвовірусною інфекцією. У разі спалаху чуми серед неімунних тварин захворюваність може сягати 90%, летальність – 60-80%.

Клінічні ознаки та перебіг хвороби. У собак інкубаційний період триває від кількох днів до 3 тижнів і довше. Перебіг хвороби надгострий, гострий, підгострий та хронічний. Розрізняють легеневу, кишкову, нервову та шкірну форми чуми, іноді відмічається змішана форма хвороби. Надгострий перебіг буває дуже рідко, характеризується раптовим підвищенням температури тіла до 40-41 °С, різким пригніченням, відмовою від кормів, швидкою загибеллю тварини в перші 2-3 доби хвороби.

Гострий перебіг спостерігають на початку ензоотії. Проявляється високою температурою (39,5-41,2 °С), яка утримується 1-2 доби, потім знижується, стає сталою чи ремітивною. Тварини малорухливі, тремтять, відмовляються від кормів. З ніздрів витікає серозний, слизистий, а згодом гнійний ексудат, розвивається кон'юнктивіт, з'являється кашель. Може також спостерігатись ураження травного каналу. Тривалість хвороби – 15-21 доба.

Найчастіше трапляється підгострий перебіг. Проявляється пригніченням, зниженням апетиту, важким диханням. Спостерігаються світлобоязнь, почервоніння та набряк кон'юнктиви, склеювання повік гноєм. Навколо ніздрів, рота, на внутрішній поверхні стегон та черевної стінки з'являються дрібні червоні плями, на місці яких згодом утворюються гнійні міхурці та кірочки. Тривалість хвороби – 3-4 тижні.

Хронічний перебіг проявляється ураженням нервової системи. Хвороба триває 1 місяць і більше. Форма прояву хвороби визначається домінуючими клінічними симптомами. Однак за всіх форм хвороби уражаються очі. У разі легеневої форми спостерігаються риніт, трахеїт, бронхіт, прискорене важке дихання. Згодом різко підвищується температура, розвивається плеврит, катаральне запалення легень.

За кишкової форми відмічають запори, що змінюються проносом, фекалії рідкі, жовтого кольору, з домішкою слизу та крові, блювання, повну відмову від кормів, швидке виснаження. У разі шкірної форми на безшерстих ділянках черева й стегон з'являються пустульозно-вузликові ураження, екзема, кірочки. Нервова форма супроводжується збудженням тварини, агресивністю, судомою окремих груп м'язів, парезами, паралічами задніх кінцівок, прямої кишки,

сечового міхура, лицевого нерва. Розвиваються сліпота, глухота, втрата нюху, які нерідко залишаються на все життя. За змішано форми можливе одночасне ураження органів дихання і травлення або нервової системи.

Лікування. На початку хвороби з успіхом використовують гіперімунну сироватку проти чуми м'ясоїдних і гамма-глобулін, меншою мірою – цитровану кров здорових звірів. Для пригнічення збудників секундарної інфекції застосовують сульфаніламідні й нітрофуранові препарати, а також антибіотики широкого спектра дії з попереднім визначенням чутливості до них бактеріальної мікрофлори.

Проводять також симптоматичне лікування, дають серцеві, жарознижувальні та відхаркувальні препарати. При нервових явищах призначають люмінал, мединал, бромід калію та інші засоби. Хворих тварин забезпечують дієтичними кормами та оптимальними умовами утримання.

Коронавірусний ентерит – надзвичайно контагіозне вірусне захворювання собак, яке характеризується ураженням кишківника. Самостійно коронавіроз найчастіше перебігає у вигляді легкої діареї, але при супутніх захворюваннях, таких як, наприклад, гельмінтози, ентерити різної етіології, стає смертельним. Є відомості про перебіг коронавірозу у вигляді моноінфекції з летальними випадками, що викликаний високопатогенними штамами вірусу.

Коронавірус не стійкий у зовнішньому середовищі, у фекаліях собак зберігається до 2 діб. За інформацією деяких авторів, вірус здатен зберігати вірулентність протягом більш тривалого періоду на відкритому повітрі при низьких температурах.

Розповсюдження інфекції відбувається при контакті собак з оральним секретом або фекаліями хворих тварин. До вірусу чутливі собаки усіх вікових груп, але найбільш сприйнятливі цуценята до 6 місяців. Якщо коронавіроз перебігає самостійно, то рівень смертності тварин досить низький. Спостерігається високий ступінь носійства, особливо у собак в місцях скупчення, притулках та розплідниках.

На практиці, як правило, коронавірусний ентерит зустрічається в поєднанні з парвовірусним ентеритом. У такому разі смертність може досягати 100%. У дорослих тварин коронавіроз викликає легку діарею, яка самовільно проходить протягом кількох днів.

Усі ці зміни викликають водно-сольовий дисбаланс та порушення всмоктування поживних речовин у кишківнику, і призводять до виникнення тяжкої діареї. В подальшому парвовірус уражує ендотелій кровоносних судин підслизової оболонки кишківника, що викликає появу масштабних кровотеч. Також він проникає у клітини міокарду та викликає інфекційний міокардит. Таким чином, цуценята, інфіковані коронавірозом, стають високо сприйнятливими до парвовірусної інфекції, що провокує виникнення тяжкого захворювання, часто з летальним кінцем.

Інкубаційний період при коронавірусній інфекції триває 1-3 дні. Субклінічна або легка форма захворювання проявляється у дорослих собак у вигляді незначної діареї, на яку господарі тварин часто навіть не звертають увагу.

У цуценят, особливо у віці до 3 місяців, коронавіроз перебігає у гострій формі. Тварини пригнічені, відмовляються від корму, у них може підвищуватися температура у першу добу до 39,5-40,0 °С, спостерігається діарея та симптоми зневоднення. В особливо тяжких випадках, при потрапленні в організм високопатогенного коронавірусу, у цуценят спостерігали неврологічні розлади, судоми та загибель протягом 2 діб.

При змішаній з парвовірусом інфекції через декілька днів після перших симптомів у тварин розвивається тяжка геморагічна діарея зі смердючим запахом. У загальному аналізі крові різко знижується кількість лейкоцитів (лейкопенія). Температура тіла падає до норми або нижче. У цуценят спостерігається сильна болючість в області черевної стінки, стійка блювота, часто з кров'ю. Вони стогнуть, сидять над мискою з водою, але не п'ють. Прогноз у такому випадку сумнівний або, частіше, несприятливий. Навіть при своєчасному лікуванні тварини часто гинуть.

Діагноз ставиться на основі анамнезу, клінічних ознак та лабораторних досліджень. Остаточний діагноз без лабораторних досліджень встановити неможливо, так як більшість ентеритів у собак перебігає зі схожими клінічними симптомами. З цією метою в умовах ветеринарних клінік використовують експрес-тести для виявлення антигену коронавірозу та парвовірусу у фекаліях або блювотних масах тварин. Але існують певні проблеми з точною діагностикою коронавірозою, парвовірусною та змішаною інфекції.

Часто власники цуценят звертаються до ветеринарної клініки доволі пізно, на 3-4 день захворювання. У такому випадку при проведенні експрес-тесту в фекаліях найчастіше вже не знаходять коронавірозів внаслідок їх нестабільності, а виявляють лише парвовірус та ставлять неточний діагноз. Саме тому серед господарів тварин та ветеринарних лікарів поширена думка про незначну роль коронавірозу в епізоотіях кишкових інфекцій у собак. При субклінічній або легкій формі коронавірозу ветеринарні лікарі дуже часто не використовують лабораторні методи діагностики та лікують тварину симптоматично. При цьому роль коронавірозу у виникненні захворювання не враховується зовсім.

Щодо лікування коронавірусного ентериту, то, як і у випадку з парвовірусним ентеритом, специфічного лікування не існує. Проводиться симптоматична терапія, направлена на попередження зневоднення організму, боротьбу з вторинною мікрофлорою, відновлення нормальної функції кишківника та серцево-судинної системи. При змішаній інфекції навіть при правильній та своєчасній ветеринарній допомозі ступінь одужання цуценят достатньо невисокий.

Якщо враховувати вікову схильність собак до захворювання, то можна виділити цільові групи тварин, які підлягають обов'язковій вакцинації від коронавірозу. Це цуценята віком від 5 до 12 тижнів та племінні суки перед в'язкою або у першій половині вагітності. Вакцинуючи собак-мам, ветеринарні лікарі підтримують стабільний материнський імунітет у цуценят, щоб вони не захворіли до щеплення.

Компанія Bioveta a.s. (Чехія) пропонує з цією метою моновалентну ін.

активовану вакцину Біосан С проти коронавірусної інфекції собак. Вакцина застосовується цуценят, починаючи з 5 тижневого віку.

Схема вакцинації цуценят вакциною Біосан С

Таблиця 3

Вік тварин	Доза вакцини
5-6 тижнів	1-ша доза 1,0 мл
7-9 тижнів	2-га доза 1,0 мл

Імунітет триває 6 місяців, подальша вакцинація є необов'язковою, так як тварина досягає вікової стійкості до коронавірусної інфекції.

Також, на відміну від інших комерційних вакцин нашого ринку, Біосан С рекомендована для щеплення вагітних сук з обмеженням на останніх двох тижнях, щоб не турбувати тварин неприємними маніпуляціями перед пологам.

Схема вакцинації племінних сук вакциною Біосан С

Таблиця 4

Термін щеплення	Доза вакцини
Перед в'язкою	1-ша доза 1,0 мл
Через 21 день (перша половина вагітності)	2-га доза 1,0 мл
Через 6 місяців	Ревакцинація 1,0 мл
Кожні 6 місяців	Ревакцинація 1,0 мл

Те, що Біосан С випускається у вигляді моновакцини, дозволяє успішно комбінувати вакцину від коронавірозу з вакцинами від інших інфекційних захворювань та зменшити навантаження на імунітет інших груп собак, виключаючи її за потреби з щорічної схеми вакцинації. Вакцина Біосан С сумісна з вакцинами серії Біосан та з сучасною і оновленою серією вакцин Біосан NOVEL.

Успішна вакцинація собак залежить не лише від правильної схеми вакцинації, а й від своєчасної дегельмінтизації, раціональної годівлі тварин. Адже наявність гельмінтів та незбалансований раціон знижують імунну відповідь організму на вакцинний вірус. В умовах притулків та розплідників важливою складовою є регулярна дезінфекція приміщень та обов'язковий

карантин новоприбулих тварин.

Щодо цуценят, які вакцинуються вперше, то для них дуже важливою умовою якісного та безпечного щеплення є дотримання карантину під час первинної вакцинації. Це означає, що у період часу до введення першої та другої дози вакцини, а також протягом двох тижнів після, тварина не повинна контактувати з іншими собаками, виходити на прогулянки на вулицю, їздити разом з власниками у гості.

Парвовірусний ентерит собак. Висококонтагіозне вірусне захворювання з гострим перебігом, що супроводжується блюванням, проносом і дуже часто – міокардитом.

Основними мішенями, які уражує вірус, є лімфоїдна тканина, міокард і епітелій. Хвороба може перебігати в двох формах: ентеритній та міокардитній.

Клінічні ознаки при ентеритній формі проявляться на 2-7 добу після інфікування й супроводжуються депресією, відмовою від корму, незначним підвищенням температури тіла. Через 3-24 години після цього виникають блювання та пронос, що швидко призводять до зневоднення організму. Калові маси сірого або жовто-сірого кольору, з різким специфічним запахом, дуже часто з домішками крові. При зневодненні організму температура тіла знижується. З боку серцево-судинної системи спостерігаються тахікардія та недостатнє наповнення пульсу.

Характерна ознака парвовірусного ентериту собак – лейкопенія яку відзначають у перші 4-5 діб захворювання. Кількість лейкоцитів у крові зменшується і становить 3000-2500 в 1 мм³. Перебіг хвороби, звичайно триває 4-5 днів, критичні 3-4 дні. Міокардиту форму частіше виявляють у щенят 3-7-тижневого віку. Більшість їх гине із симптомами ядухи, блювання, голосного стогнання.

У старшому віці міокардитна форма перебігає не так швидко і супроводжується аритмією, тахікардією, блідістю та ціанозом слизових оболонок. Його спрямованість має забезпечити максимальне підтримання фізіологічних функцій організму, особливо в перші чотири доби перебігу хвороби і включати етіотропні та симптоматичні засоби.

Лікування. Для блокування вільноциркулюючого вірусу необхідно використовувати специфічні гіперімунні сироватки внутрішньом'язово в дозі 1,0 мг/кг маси тварини або імуноглобуліни. Доцільно застосовувати інтерферони та інтерферогени (кинорон, кониверикс, міксоферон). З метою пригнічення активності збудника призначають імуностимулятори (В-активін, тимоген, достим та ін.).

За дуже вираженого блювання застосовують протиблювотні (церукал, тіетилперазин) та антигістамінні препарати (супрастин, тавегіл, піпольфен, димедрол). Для запобігання дегідратації організму щоденно вводять від 35 до 40 см³/кг розчинів, які обов'язково містять іони калію, натрію, кальцію («Трисоль», розчин Рінгера), що нагріті до температури 37-40 °С. Найчастіше розчини призначають внутрішньо-венно (крапельно або сртуменно), проте допустимі й часті підшкірні ін'єкції (по 10-20 см³).

Щоб посилити антитоксичну дію регідратаційних розчинів, до їхнього

складу можна вводити гемодез – 25-30% загального об'єму, а також глютамінову кислоту. З метою зменшення всмоктування токсичних речовин із кишечника роблять очисні клізми. Для послаблення імунних реакцій застосовують кортикостероїди, зокрема дексаметазон. При порушенні діяльності серцево-судинної системи рекомендуються препарати, що стимулюють роботу міокарда (препарати камфори, серцеві глікозиди).

Найбільше значення у знищенні вірусу CVP-2 мають антитіла, які можна виявити вже через 4-5 діб після інфікування. Титр швидко наростає, досягаючи найвищого рівня на 7-10 добу після зараження. У нейтралізації токсинів, які надходять із кишечника, в період порушення його епітелію, важливу роль відіграють фагоцити як печінки, так і кишечника. Для специфічної профілактики парвовірусного ентериту собак найчастіше використовують інактивовані вакцини, які звичайно вводять дворазово (вперше – на 12-14 тижні, вдруге – на 16-18 тижні).

Також рекомендується проведення щорічних ревакцинацій. Застосування живих вакцин у багатьох країнах заборонене, хоча, на відміну від інактивованих, вони здатні попереджувати інфікування тварин. Профілактика та оздоровчі заходи полягають в ізоляції хворих тварин і дезінфекції місць їх утримання (1% розчин формаліну, 4% – хлораміну, 2% розчин NaOH або KOH). У неблагополучних розплідниках запроваджують обмеження, які знімають через десять діб після останнього випадку видужання чи загибелі хворої тварини.

Збудник парвовірусного ентериту собак належить до родини Parvoviridae. Віріон являє собою сферичне утворення діаметром близько 20 нм. Вірус досить стійкий проти факторів навколишнього середовища; зберігає життєздатність при температурі 80 °C – 15 хв, 60 °C – 1 год, 56 °C – 24 год, 37 °C – два тижні, 20 °C – 3 місяці, при 4 °C – понад півроку. В сухих калових масах може зберігати активність більше року. Вірус також досить стійкий проти рН середовища. Однак збудник парвовірозу собак дуже чутливий до 0,5% розчину формаліну, 4% – хлораміну, 2% розчинів NaOH та KOH.

Інфекційний ларинготрахеїт (аденовіроз) – висококонтагіозна хвороба собак, яка характеризується ураженням респіраторних органів, кашлем, що триває протягом декількох тижнів. Захворювання часто реєструють у притулках, готелях, розплідниках.

Епізоотологічні дані. До аденовірозу сприйнятливі собаки різних порід і вікових груп, а також лисиці, вовки і песці. Найбільш чутливими є цуценята у віці 1,5–6 місяців, які утримуються у притулках, готелях, розплідниках. Собаки старше 10 років на аденовіроз хворіють рідко.

Часто захворювання виникає після відвідування виставок, у спорадичних випадках може проявлятися після прогулянок. У містах основним резервуаром аденовірозу є бездомні собаки. Збудник входить до групи, що викликає «Вольєрний кашель» (кашель псарень). Джерело збудника інфекції – хворі собаки, лисиці, вовки, песці, які виділяють збудник при кашлі, чханні, диханні, з різними секретами. Певну роль у поширенні вірусу відіграють носії збудника – інфіковані тварини.

Основний шлях проникнення збудника в організм здорових собак – аерогенний. В окремих випадках можливе аліментарне зараження. Перехворівши, собаки набувають тривалого імунітету та довгий час є носіями вірусу. Захворювання перебігає у вигляді ензоотій чи спорадичних спалахів.

Сприяючими факторами є аномалії розвитку трахеї і бронхів. Поодинокі випадки хвороби реєструються впродовж усього року. У весняно-літній період (при появі цуценят) серед собак часто спостерігаються епізоотії. Захворюваність – до 50 % і вища. Летальність при неускладненому аденовірозі невисока (5-15%).

Інкубаційний період становить 5-14 днів. Розрізняють легку форму аденовірозу і важку (ускладнену). Найчастіший прояв неускладненого інфекційного трахеобронхіту собак – кашель, який з'являється через чотири доби після контакту зі збудником. Він може бути сухим або вологим, грубим або м'яким.

Швидко розвивається найбільш типова ознака – глибокий глухий кашель. Із часом кашель і чхання стають частими. Іноді пароксизм кашлю супроводжується виділенням мокротиння. З'являються серозні прозорі або мутні витікання з носової порожнини, розвивається кон'юнктивіт, ларингіт і бронхіт. У багатьох випадках кашель є непродуктивним і здається, що у собаки позиви до блювоти. У цих собак зазвичай між нападами кашлю є інтервали. Кашель може посилюватися після або під час пиття, активних рухів, а також у випадку різких змін зовнішньої температури (наприклад, тварина виходить із теплого приміщення на вулицю в холодну погоду, або навпаки).

Під час пальпації горла й трахеї помітна болючість, виникає кашель. Підщелепні й привушні лімфовузли збільшені, малорухомі. Поверхня мигдалин і піднебіння часто є почервонілою. Температура тіла підвищується на 0,5–1 °C від норми. Важкий трахеобронхіт супроводжується лихоманкою (39-40 °C), анорексією і вологим (продуктивним) кашлем. Іноді спостерігаються виділення з носа, сонливість, задишка, зниження толерантності до фізичного навантаження.

Дихальні шуми зазвичай не змінені, в деяких випадках вислуховується бронхіальне дихання, крепітація, рідше – хрипи. У цуценят аденовіроз може ускладнюватися ураженням органів травного тракту й печінки з характерними клінічними ознаками (втрата апетиту, блювота, пронос, болючість черевця під час пальпації).

Патологоанатомічні зміни. Бронхи і бронхіоли заповнені кров'янистою рідиною, регіонарні лімфатичні вузли збільшені. У паренхіматозних органах іноді відзначаються крововиливи. Печінка і мигдалики покриті фібринозним і гнійним ексудатом. У просвітах бронхів і бронхіол – накопичення епітеліальних клітин у результаті десквамації. Коперетравних і варених кормів із підвищеним вмістом вітамінів. Для підвищення резистентності організму застосовують імуностимулятори (імуномодулятори), кращими з яких є ті, які використовуються в гуманітарній медицині, – протигрипозний або протикоревий імуноглобуліни або інтерферон.

Імуноглобулін вводять підшкірно або внутрішньом'язово по 0,5-1,5 мл 1

раз у три доби 2-3 рази. Застосовують полівалентну сироватку проти чуми м'ясоїдних, парвовірусного, коронавірусного ентеритів і аденовірусних інфекцій («Гиксан –5») і полівалентний імуноглобулін, призначений для профілактики і лікування собак від чуми, парвовірусного, коронавірусного ентеритів і аденовірусних інфекцій собак («Глобкан –5»), що випускає НВО «Нарвак».

Найбільший терапевтичний ефект досягається за використання імуноглобуліну на початковій стадії хвороби. Препарат вводять тварині підшкірно або внутрішньом'язово: для профілактики вірусних інфекцій тваринам масою до 5 кг вводять 2,0 мл, понад 5 кг – 4,0 мл препарату; з лікувальною метою «Глобкан –5» вводять в зазначених дозах 1-3 рази з інтервалом 12-24 години в залежності від тяжкості патологічного процесу.

Перорально задають полівітамінні препарати, а окремі вітаміни групи В і С вводять внутрішньовенно, підшкірно або внутрішньом'язово. При ринітах і кон'юнктивітах застосовують дезінфікуючі розчини (калію перманганату, фурациліну або борної кислоти), настої й відвари лікарських трав. Проти секундарної мікрофлори застосовують антибіотики і сульфаніламід.

Симптоматичне лікування включає в себе застосування антигістамінних, ферментативних, антитоксичних, адсорбуючих засобів, а також гепатопротекторів. При інтенсивному сухому кашлі всередину призначають буторфанол (0,05-0,1 мг/кг 2-3 рази на день) або гідрокодону бітарtrat (0,22 мг/кг 2-4 рази на день). Протикашльові засоби протипоказані при пневмонії.

З метою полегшення симптомів трахеобронхіту призначають парові інгаляції, ізотонічний розчин хлориду натрію за допомогою небулайзера тричі на день. При гучних хрипах показані бронходилататори. Неускладнений інфекційний трахеобронхіт при адекватній терапії зазвичай завершується одужанням через 10-14 днів. Якщо кашель триває понад два тижні, в діагнозі слід засумніватися. Тривалість важкого трахеобронхіту становить 2-5 тижнів. Через 14 днів після зникнення клінічних проявів необхідно повторити рентгенологічне дослідження грудної клітини.

Заходи профілактики. Тварин забезпечують повноцінним раціоном, регулярно здійснюють обробки проти екто- і ендопаразитів, вчасно проводять заплановані щеплення, лікувальні маніпуляції. Уникають стресових ситуацій: перегрупування, переохолодження та інших. Вчасно здійснюють дезінфекцію. У готелях, притулках та розплідниках новозавезених тварин утримують на карантині; щоденно проводять клінічний огляд собак; виключають контакти з бродячими тваринами.

Для специфічної профілактики аденовірозу пропонується широкий вибір вакцин: «Біокан DHPPi» («Біовета», Чехія), «Дурамун MAX 5 –CvK/4L» (США), «Гексадог» (Франція), «Вангард Плюс 5/L DHPPi» (Нідерланди), «Еурікан DHPPi2» (Франція), «Каніген DNA2PPi\RL».

Перше щеплення цуценят рекомендують проводити у віці 2 місяці, ревакцинацію – через два тижні. Стійкий імунітет формується через 14 днів після ревакцинації і триває до року. Для підтримання імунітету рекомендується щорічна ревакцинація

Кальцивіроз – це вірусне захворювання кішок. Воно вражає слизові оболонки рота і носа, на яких з'являються характерні виразки. Тварина втрачає апетит, стає млявою, при ускладненні на суглоби можлива короткочасна кульгавість.

У групу ризику потрапляють не щеплені домашні кішки. Велика небезпека заразитися цією інфекцією у кошенят, бездомних кішок, або самовигульних домашніх котів.

Вірус кальцивіроза стійкий у зовнішньому середовищі і при недостатній циркуляції повітря в приміщенні або поганий дезінфекції, небезпечний для здорових кішок довгий час.

Передається через виділення з носа і рота при чханні. При масовому утриманні тварин в одному приміщенні, квартирі або притулку, здорові контактують з носіями вірусу. Носії кальцивіроза заразні навіть до стадії, коли клінічна картина не проявляється.

Найпоширенішими причинами захворювання кальцивірозом є:

- контакт здорової тварини з хворої;
- вигул домашнього kota в місцях скупчення вуличних кішок, носіїв вірусу;
- недотримання санітарної обробки приміщень у місцях утримання великої кількості тварин (притулках, готелях);
- використання для транспортування тварини чужих переносок або клітин;
- недотримання карантину перед тим, як принести нову тварину в будинок;
- відсутність щорічної вакцинації;
- наслідок травми або стресу.

Симптоми і наслідки кальцивіроза у кішок. Інкубаційний період триває 5 днів. Після проявляються яскраво виражені симптоми, прогресуючі з кожним днем.

Зрозуміти, що у kota інфекція можна за кількома ознаками:

- респіраторні прояви: нежить, слезотеча, чхання;
- різке зниження активності та апетиту;
- виразки на піднебінні або язиці.

Вірус помітно і по активній слинотечі і гнійних виділеннях з очей. Поява виразкових уражень на шкірі голови і кінцівок при кальцивірозі. При класичній картині підвищення температури тіла може і не бути, при гострому перебігу температура стрімко зростає, а стан kota різко погіршується.

Діагностика. Будь-який стан kota, що характеризується нежиттю, частим чханням і втратою апетиту, передбачає негайне відвідування лікаря. Діагностика кальцивіроза передбачає серологічні дослідження, взяття мазків, аналізів крові і сечі.

Постановка діагнозу може затруднятися у разі стрімкого перебігу хвороби, коли уражаються легені і у тварини розвивається пневмонія. У разі ускладнень потрібно робити рентген легенів.

Але, найчастіше, при наявності виразок на язиці і піднебінні, ветеринар безпомилково може діагностувати кальцивіроз.

Лікування кальцивіроза. Хотілося б окремо виділити, що котячий

кальцевіроз не лікується в домашніх умовах, не піддається місцевій терапії народними засобами і при відсутності лікування існує максимальний ризик смерті вихованця. Не треба лікувати самостійно.

Ветеринар в умовах стаціонару починає комплексне лікування вірусу негайно після діагностики.

В обов'язкові лікарські препарати з лікування кальцевірозу входять антибіотики бактеріальне ускладнення вірусу розвивається у кішок дуже швидко. Схема: цефтріаксон в комбінації з імуномодуляторами типу ергоферона дають позитивну динаміку вже на третю добу після лікування. Антибіотик цефтриаксон є першою допомогою.

У разі ускладненого кальцевірозу з пневмонією, до цих препаратів ветеринари додають крапельниці з фізрозчином, вітамінами і підшкірні ін'єкції. Лікування проходить в умовах стаціонару під суворим наглядом лікаря.

Протягом кальцевірозу ускладнюється ще і зневодненням та загальним виснаженням так як кіт не може самостійно їсти і пити. Господарям вихованця потрібно подбати про спеціальне харчування для хворого тваринного. Краще вибрати збалансовані паштети, які при необхідності можна давати з шприца.

Ускладненням інфекції є також артрит. Розвивається короткочасна кульгавість, яка при своєчасному лікуванні пройде безслідно.

Кальцевіроз, як будь-який вірус, дає високу температуру, понад 39 ° при ректальному вимірі. При високій температурі котам вводять кетофен 1%. Не можна в домашніх умовах намагатися збити температуру самостійно парацетамолом – він викликає сильне отруєння у котів.

Поліпшення при якісному лікуванні зазвичай настає на 10 день. А повне одужання – на 14-21 день. Але носіями тварини залишаються на все життя після хвороби.

Цей вірус не є небезпечним для людини. Але контакт людини з хворими тваринами становить небезпеку для домашніх улюбленців так як частинки вірусу залишаються на взутті та одязі.

Кальцевіроз є хворобою видоспецифічною і не передається собакам, людям, дрібним гризунам.

Але при дотриманні гігієнічних норм, високої безпеки немає.

Кращою профілактикою грипу є вакцинація. Кошенят прищеплюють перший раз в 8 тижнів з наступною ревакцинацією через 28 днів. Дорослих котів вакцинують раз в рік. Кішок вакцинують додатково перед в'язкою.

Також до методів профілактики відносяться: дотримання гігієнічних норм і дезінфекції у місцях групового утримання кішок; дотримання карантину при контакті нового kota з тими, які вже живуть у будинку; використання особистих переносок, клітин, іграшок, лежанок та інших речей для утримання і транспортування кішок.

Список використаної літератури

1. Бібліотека порід котів Royal Canin[Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://www.royalcanin.com/ua/cats/breeds/breed-library>.
2. Бурлака В. А. Кінологія: утримання та годівля собак : навч. посібник / В. А. Бурлака, Н. В. Павлюк, В. М. Степаненко та ін. / під загальною ред. доктора сільськогосподарських наук, професора В. А. Бурлаки. – Житомир: Видавництво «Волинь», 2004, – 412 с.: іл.
3. Виробництво кормів для собак і кішок. Все про бізнес. В гонитві за ідеями [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://pro-biznes.com.ua/idei-dlya-biznesu/virobnictvo-kormiv-dlja-sobak-i-kishok.html>.
4. Галат В. Ф. Паразитологія та інвазійні хвороби тварин : підручник / В. Ф. Галат, А. В. Березовський, М. П. Прус, Н. М. Сорока / за ред. В. Ф. Галата. – К.: Вища освіта, 2003. – 464 с.: іл.
5. Галатюк О. Є. Інфекційні хвороби котів : навч. посібник для вузів II-IV рівнів акредитації / О. Є. Галатюк, О. О. Передера, І. В. Лавріненко, І. А. Жерносик. – Житомир: «Полісся», 2016. – 132 с.
6. Гельмінтози у собак: види, лікування. Все про собак : стаття [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://thegooddogs.com/uk/1608-gelmintozy-u-sobak-vidy-lechenie.html>.
7. Історія одомашнення [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
8. Кальцивироз у кішок: симптоми, лікування та профілактика [Електронний ресурс] // Режим доступу: **Ошибка! Недопустимый объект гиперссылки..**
9. Кіт свійський [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki>.
10. Корм для собак: види, проблеми, який кращий: товарна енциклопедія [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://vash.market/dom-i-dacha/dlya-zhivotnyh/korm-dlya-sobak.html>.
11. Найпопулярніші породи собак від А до Я [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://petsi.net/dog-breeds>.
12. Огляд найпопулярніших виробників кормів для собак [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://petcenter.com.ua/blog/ogljad-najpopuljarnishih-virobnikiv-kormi-dlja-sobak>.
13. Отруєння собаки щурячою отрутою: симптоми і лікування [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://uk.refertimacuan.com/3934090-poisoning-a-dog-with-rat-poison-symptoms-and-treatment>.
14. Судаков М. О. Внутрішні незаразні хвороби тварин : підручник. – 2-ге вид., доп. / М. О. Судаков, М. І. Цвіліховський, В. І. Береза та ін. / за ред. М. О. Судакова. – К.: Мета, 2002. – 352 с.: іл.
15. Хмельницький Г. О. Ветеринарна фармакологія з рецептурою : підруч. для вищих аграрних закладів освіти I-II рівнів акредитації із спеціальності «Ветеринарна медицина» / Г. О. Хмельницький, В. І. Строкань. – К.: Аграрна освіта, 2001. – 317 с.: іл.

16. Яблонський В. А. Ветеринарне акушерство, гінекологія та біотехнологія відтворення тварин з основами андрології : підручник / В. А. Яблонський, С. П. Хомин, Г. М. Калиновський, Г. Г. Харута, М. І. Харенко, В. І. Завірюха, В. Й. Любецький / за ред. В. А. Яблонського та С. П. Хомина. – Вінниця: Нова Книга, 2006 – 592 с.